Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

GKB

VANDRELIV

FOR EN MENNESKEALDER SIDEN

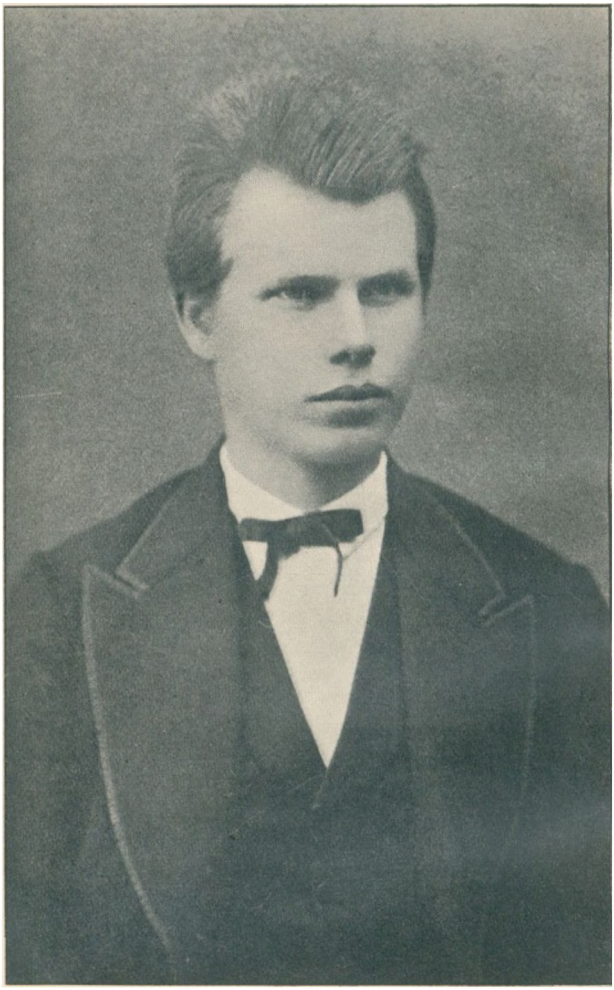

JANOS i Vasarhely.

VANDRELIV

FOR EN MENNESKEALDER SIDEN

EN GAMMEL HAANDVÆR-
KERS REJSEERINDRINGER
— FORTALT AF *JANOS* —

---

2. BIND

KØBENHAVN
UDGIVET OG FORLAGT AF JOH. BRÜNNICH
1908

INDHOLD.

	Side
Fra Vasarhely over Groszwardein til Budapest	5
Fra Budapest over Agram til Triest	24
Jeg for saa vide i Verden om	50
Der vandrede tre Svende	55
Fra Triest til Venedig	56
Paven han lever saa herligt og længe	67
I Venedig	73
Fra Venedig over Milano til Genua	88
De sejled' over det salte Hav	106
Fra Genua over St. Gotthardt til Stuttgart	109
Jeg paa et Værtshus sad	129
Fra Stuttgart over Frankfurt til Nürnberg	143
Atter i Nürnberg	158
Fra Nürnberg over Waldsassen til Bøhmen	164
Med godt Humør og muntert Sind	175
Gennem Bøhmen og over Dresden, Leipzig og Berlin til Güstrow	177
Fra Güstrow over Hamborg hjem	203
Her Rejsen er til Ende	215
Efterskrift	217

VANDRELIV

II

Thi den evige Higen, som aldrig faar Fred,
Det er Fodrejsens dybeste Hemmelighed;
Ikkun fremad og fremad og aldrig forknyt,
Har til Maalet man naaet, sætter straks man et nyt;
Om da ogsaa man fængsles et enkelt Minut,
Og man bli'er undervejs i en Dejlighed skudt,
Maa man rive sin Aand
Fra de standsende Baand
Og ta' Ranslen paa Nakken og Staven i Haand!

C. Hostrup.

FØRSTE AFSNIT.

Fra Vasarhely over Groszwardein til Budapest.

Paa Karpathernes sydvestlige Side ligger der en smuk og smilende Slette imellem et Par Udløbere fra disse Bjerge. Den er gennemstrømmet af Floden Kõrõs, en Biflod til Theisz, og er meget frugtbar.

Her ligger den gamle og i Ungarns Historie bekendte Fæstning Nagyvarad, eller som den kaldes paa tysk Groszwardein. Den er i sin Tid anlagt af de gamle Romere og er bygget paa begge Sider af Floden, over hvilken der fører flere Broer, og den anses for at være en af Ungarns smukkeste Provinsbyer.

Den bestaar nemlig ikke, som de af mig tidligere omtalte Byer, udelukkende af Lerhytter, men disse veksler i broget Mangfoldighed med prægtige Paladser. I det hele taget er det en By, hvor Østens og Vestens Kultur særlig brydes.

Byen havde i 1874 godt og vel 25,000 Indbyggere, og af disse var over en Trediedel Jøder, saa naar man kom ind i Byen, kunde man godt tro, at man var kommen til Jerusalem, og i denne Illusion blev man end mere bestyrket, naar man

hørte, at der udenfor Byen laa et Bjerg, som hed Golgatha, der var et yndet Valfartssted for alle rettroende Katolikker.

Byen var Residensstad baade for en romersk- og en græsk-katolsk Biskop, som begge residerede i prægtige Paladser, thi en Biskop dernede er en mægtigere Mand end en Konge hos os; desuden var der mange Kirker, deriblandt to imponerende Kathedraler, som begge var enestaaende smukke Bygningsværker.

I denne By drog jeg ind i Slutningen af Marts en Uge før Paaske.

Jeg havde vandret otte Dage i Pusztaen og tilbagelagt omtrent tredive Mil, og det var egentlig af Vanvare, at jeg var kommen denne Vej, thi det var min Agt at gaa Syd paa, men i Stedet for var jeg gaaet mod Nordost; dette havde sine Grunde, som jeg nu skal forklare.

Jeg havde lovet at gaa ud i Pusztaen for at tage Afsked med Lajos og Istvan, og derved kom jeg i den Retning; skulde jeg nu gaa mod Syd, maatte jeg tilbage gennem Vasarhely, hertil havde jeg ikke Lyst, og saa tænkte jeg, at det jo var en gammel og gylden Regel, at alle Veje fører til Rom; derfor gik jeg videre ad den Bane.

Fader Joszef havde som sædvanlig faaet Ret. Det smukke Vejr holdt sig kun i to Dage, saa fik vi øsende Regnvejr, og man vil derfor kunne forstaa, at det var en alt andet end vellykket Promenade, jeg havde til Groszwardein.

Den Dag, jeg fik Øje paa denne By, var det imidlertid atter klaret op, og da jeg gik igennem den herlige Egn og saa alle de knejsende Taarne

og Spir hæve sig mod Himlen med de mørke, skovbevoksede Bjerge som Baggrund, ja, — da var alle Genvordigheder glemt, og jeg følte ret, at jeg ikke var skabt til at sidde i Kakkelovnskrogen, nej — Landevejen, det var mit rette Element.

Byen vrimlede af Pilegrimme, som var komne dertil i Anledning af Paasken, saa alle Herberger var overfyldt; men da man jo ikke stiller store Fordringer til Nattelogi i Ungarn, viste man ingen Gæster bort, enhver maatte selv om at finde sig en Plads, og det fandt man i Reglen ogsaa i al Fredelighed.

Næste Dag kom jeg paa min »Umschauen« ind til en ungarsk Mester.

»Hvad, er De en Dansker!« udbrød han, da han havde set min Vandrebog, »og De taler ungarsk! hvor det er morsomt. Saa er De vel en Lutheraner?«

Ja, det kunde jeg ikke nægte.

»Ja, jeg er nu Katolik, men derfor anser jeg ikke Folk, der har en anden Mening, for Kættere, vi har jo dog begge i Virkeligheden den samme Tro. Har De nogen Sinde tilbragt Paasken i en katolsk By?«

Jeg svarede nej, og det var ogsaa Tilfældet; thi skønt Nürnberg laa midt i det katolske Bayern, var det en protestantisk By, og i Vasarhely var ogsaa Hovedparten af Indbyggerne Protestanter.

»Ja, hvis De har Lyst, saa kan De faa Arbejde en Ugestid eller to hos mig; Paasken er vor største Højtid, og jeg er vis paa, det vil interessere Dem at se, hvorledes vi fejrer den, saa De maa endelig blive hos os saa længe!«

Jeg tog med Tak imod Tilbudet. Det hele var kun et Udslag af Magyarernes sædvanlige storslaaede Gæstfrihed; thi da Ugen omtrent bestod af lutter Helligdage, vil man forstaa, at mit Arbejde i den Tid ikke var meget værd.

Jeg flyttede nu straks hen til min nye Mester og forsøgte at gøre lidt Gavn, men vi fik ikke overdreven meget bestilt, thi han trak mig daglig med ud paa Farten. Som alle Magyarer var han stolt af sit Land og sin By, og da jeg, som var en Udlænding og kom saa langt borte fra, ogsaa lovpriste Landet og Folket, og hertil havde jeg, som man af det foregaaende vil forstaa, jo kun al mulig Grund, havde jeg straks vundet baade hans og hans Families Hjerte; de behandlede mig som en Slægtning, der var kommen i Besøg hos dem, og vilde have, at jeg skulde se og høre alt.

Skærtorsdag var vi i den romerske Kathedral for at se paa Fodvadskningen. Biskoppen skulde nemlig, for at bevise sin kristelige Ydmyghed, vadske Fødderne paa tolv Tiggere.

Disse var anbragte i Række ned ad Midtergangen, hvor de sad og stak den ene nøgne Fod frem. De havde alle faaet nye Klæder paa og var for en Gangs Skyld blevne virkelig renvadskede, saa de straalede af Properhed.

Biskoppen gik ned med en Vandkande, fra den ene til den anden, og heldte dem hver lidt varmt Vand over Foden, og en tjenende Broder gik bag ved ham med et Haandklæde og tørrede den efter. Noget egentlig stærkt Indtryk af Biskoppens Ydmyghed fik jeg imidlertid ikke.

Langfredag vandrede vi Kristus' Lidelsesgang

til Golgatha. Vi stillede op ved Domkirken, og herfra gik vi i Procession, med Biskoppen og alle Præsterne i Spidsen, op paa Bjerget.

Vejen var inddelt i fjorten Stationer, og ved hver Station var der et lille Kapel med et Billede af Lidelseshistorien, og her gjorde vi stadig Holdt, knælede ned og bad. Endelig naaede vi op paa Bjerget; her hang Kristus paa Korset med en Røver paa hver Side, og bag ved var der en muret Rotunde, hvor de samme Billeder atter var malede i Rækkefølge hele Galleriet rundt.

Her gik vi nu ind og vandrede videre fra Billede til Billede, medens Processionens Medlemmer stredes om at komme først til at kysse Malerierne, paa hvilke Ansigterne var omtrent helt afslikkede paa Grund af dette evindelige Kysseri. Naa, — hver sin Lyst, — det var ikke noget for mig, og det glædede mig at se, at min Mester ligeledes holdt sig tilbage.

Lørdag Aften gav vi Møde i den græske Kathedral for at se hele Menigheden tillige med de tilrejsende Pilegrimme drage Byen rundt i Procession. De havde alle brændende Vokslys i Hænderne, og det var et malerisk Syn at se disse mange Lys bevæge sig af Sted i den mørke Nat. Vejret var blikstille, saa Lysene brændte klart og roligt.

Komne tilbage til Kirken tilbragte de nu Tiden til Midnat i Bøn, men da Klokken var slaaet tolv, raabte Biskoppen:

»Kristos woskres!« (Kristus er opstanden!)

Dette gentog hele Menigheden, og enhver faldt nu sin nærmeste Nabo om Halsen og kyssede ham lige midt paa Munden.

Dette Øjeblik oppebiede vi dog ikke, thi det var saa sin egen Sag; de fleste Græskkatolske var nemlig Wallacher, og de udmærkede sig ikke særlig ved Properhed, saa det vilde jo have været en blandet Fornøjelse at blive kysset af dem. Men efter hvad min Mester fortalte, maatte Biskoppen kysse hele Menigheden, saa det blev nok et værre Stykke Arbejde, men forhaabentlig har han forstaaet at klare den lige saa behændig som sin Kollega med Fodvadskningen.

Jeg blev hos denne flinke Mester i fjorten Dage, da jeg dog vilde gøre et hæderligt Forsøg paa at fortjene min Løn, og saa tog jeg en hjertelig Afsked med ham og hans Familie og snørede atter min Ransel.

Jeg havde besluttet at bestige Karpatherne og gaa til Byen Klausenburg i Siebenbürgen. Min Mester fraraadede mig det; det var en vanskelig Vej, sagde han, Sneen laa endnu i Bjergene, og jeg vilde have ondt ved at komme frem. Ligeledes var der mange vilde Dyr, baade Bjørne og Ulve, og de var ikke til at spøge med; men jeg vilde ikke høre hans gode Raad, og saa maatte jeg jo naturligvis selv tage Følgerne af min Letsindighed.

Set fra Byen af dannede Karpatherne et storartet, men ganske vist ensformigt Skue. Fra neden og halvvejs op var de bedækkede af vældige Skove, og op over disse taarnede de nøgne Klippevægge sig Sten paa Sten i en kolossal Højde. Alpegræsgange var der ingen af, hvorfor det hele havde en øde og mørk Karakter og næsten aldeles manglede Beboere.

Den første halve Mil gik jeg ad en bred og

lige Landevej, som førte hen til en lille Landsby, der laa lige ved Foden af Bjerget, og her tog jeg foreløbig Afsked med de sidste Tegn paa Kultur, thi nu snoede Vejen sig opad mellem Klipper og Skove; ikke en jævn og vel vedligeholdt Chausse, som det vilde have været Tilfældet i de tyske Bjerge, men en knudret, snart sandet og snart stenet Hulvej.

Heldigvis havde jeg forsynet mig rigeligt med Brød og Spæk, thi jeg var belavet paa, at det maaske vilde vare flere Dage, inden jeg traf noget Menneske, og jeg travede derfor trøstigt fremad.

Skønt vi kun var i Begyndelsen af April, var det en uudholdelig Varme, Luften var tung og trykkende og Sveden haglede af mig i Strømme. Mærkelig nok havde jeg ingen Anelse om, at et voldsomt Uvejr hang mig over Hovedet, og jeg blev meget forbavset, da Himlen hen paa Eftermiddagen formørkedes, et Lyn for gennem Luften, og et øredøvende Tordenskrald buldrede hen over Hovedet paa mig og gav Genlyd rundt om fra Klipperne; nu gik det løs for Alvor.

Ingen, som ikke har oplevet et Uvejr mellem Bjerge, kan gøre sig nogen Forestilling om det, som nu gik for sig. Lyn fulgte paa Lyn saa hurtigt, at det snart var som om hele Himlen stod i lys Lue, og Tordenen blev ved at rulle; det lød som om Bjergene ramlede sammen omkring mig. Et heftigt Vindstød ruskede i Trætoppene, og Regnen begyndte at styrte ned, saa jeg paa faa Sekunder blev gennemblødt. At finde Ly var der ikke Tale om, jeg ilede fremad med bøjet Hoved,

hvert Øjeblik ventende at blive ramt af Lynet eller et styrtende Træ.

Endelig opdagede jeg en Hule i en Klippevæg, som jeg antog vilde give mig Tag over Hovedet, og jeg blev ikke skuffet; thi da jeg var krøben gennem den temmelig lave Aabning, viste den sig at være forholdsvis stor og rummelig.

Her kunde jeg nu have haft det rigtig hyggeligt, hvis jeg ikke havde været gennemblødt til Skindet, men derved var jo intet at gøre. Jeg trak Klæderne af, vred Vandet af dem og trak dem paa igen, medens jeg følte en isnende Kulde fare gennem hele min Krop.

Jeg krøb nu længere ind i Hulen. I Begyndelsen kunde jeg intet se, men efterhaanden som mine Øjne blev vant til Mørket, fandt jeg mig bedre til Rette. Den var paa Størrelse som en almindelig Stue og i Baggrunden betydelig højere end foran; dog kunde jeg ikke staa helt oprejst. Den var fuldstændig tom, men paa Jorden derinde laa en Del afgnavede Knokler, som nok kunde tyde paa, at det var et Rovdyrs Bolig, jeg havde taget i Besiddelse.

Ganske vist var de ikke friske, saa det var jo ikke sikkert, at der havde været nogen for nylig, men det randt mig i Hu, hvad min Mester i Groszwardein havde fortalt mig om Bjørne og Ulve, og jeg følte mig derfor ikke rigtig vel tilpas. De eneste Vaaben, jeg havde, var min gode Knortestok og saa en lang Skedekniv, som jeg bar i Brystlommen, og da jeg ikke havde nogen Øvelse i at tumle med Bjørne, vilde jeg vist have været ilde faren, hvis jeg fik Besøg af saadan en Gæst.

Uvejret blev imidlertid ved, og fra min Hule kunde jeg liggende paa Maven følge dets Forløb, og foreløbig glæde mig over, at jeg havde mit paa det tørre; ja — det var netop Tingen, — bare jeg havde været tør, men jeg rystede af Kulde i mine vaade Klæder.

Jeg saa Lynet slaa ned i Træerne, og disse blusse op, men kort efter havde det nedstrømmende Vand atter slukket Ilden, og jeg saa Vandet, som en rivende Strøm, vælte forbi Indgangen til min Hule, men heldigvis laa denne lidt højere, saa jeg fik ikke noget videre ind til mig.

Jeg gav mig saa i Lag med Aftensmaden. Jeg havde ikke noget at drikke, men Brødet var pjaskvaadt, saa det stillede baade Sult og Tørst paa en Gang. Havde jeg nu bare kunnet tænde min Pibe, men det var umuligt, thi saavel Tobak som Tændstikker var ødelagt af Regnen.

Jeg trak mig nu tilbage til Baggrunden af Hulen; her kunde jeg ligge mere mageligt, og her var desuden lunere end ved Indgangen. Jeg vilde ikke sove, thi jeg maatte jo passe paa, om Hulens Beboer skulde komme hjem og prøve paa at gøre mig Pladsen stridig; men da jeg havde lagt mig, fik Naturen Magten over Villien, og jeg faldt i Søvn.

Jeg sov naturligvis urolig i min vaade Habit, og Frygten for de vilde Dyr beherskede mine Drømme. Jeg saa, at Indgangen formørkedes, og at en Bjørn kom ind i Hulen; den nærmede sig brummende mit Leje, og jeg følte dens varme Aande i mit Ansigt. Da vaagnede jeg i Dødsangst. Var det et Mareridt? Nej, — Vorherre være mig

naadig! — det var ingen Drøm, Bjørnen stod over mig og slikkede mig i Ansigtet.

Jeg skreg højt af Skræk og for op, og Bjørnen svarede med et lydeligt:

»Vovvov! vovvov!«

Det var en Hund.

Udenfor Hulen hørte jeg Stemmer; de kaldte paa Hunden, og den svarede. Jeg raabte om Hjælp og tabte halvt om halvt Bevidstheden.

Hvad der nu skete, var atter for mig som en Drøm. Jeg blev trukket ud af Hulen, og to Mænd tog mig imellem sig; de talte til mig paa ungarsk, og jeg svarede dem; jeg følte, at jeg var mellem Venner, og jeg tror, at jeg sov ind.

Da jeg vaagnede, laa jeg paa Jorden i en Hytte. Et vældigt Baal flammede paa Ildstedet, og jeg var indhyllet i et Bjørneskind og laa i stærk Sved. Mit ene Ben var blottet, og under Knæet var der bundet et Tørklæde, og en forskrækkelig gammel Heks stod og mumlede nogle Besværgelsesformularer over det. Hvad hun sagde skal jeg lade være at fortælle, thi det var i et for mig uforstaaeligt Sprog, nemlig wallachisk.

Nu gik hun hen til Ildstedet, tog noget, som laa der, og dette pulveriserede hun og kom i en Potte, som stod og kogte ved Ilden; denne varme Drik bragte hun mig, gjorde Korsets Tegn over den og betydede mig, at jeg skulde tylle den i mig; det gjorde jeg. Aah, — hvor det varmede, og nu dækkede hun mig atter til, kastede endnu en Skindpels over mig, og jeg svævede paany ind i Drømmenes Rige.

Da jeg atter vaagnede, var mit Hoved ganske

klart, og jeg følte mig helt vel tilpas. Paa Hug, paa Jorden ved min Side, sad to Mænd og delikaterede sig med Spæk og Brød, og jeg saa straks, at det var et Par Hyrder. Det var mine Redningsmænd.

»Naa, hvorledes gaar det, Kammerat?« spurgte den ene, da han saa, at jeg var vaagen, »det har været en drøj Tur, men du maa love for Mor Kovacs, hun har været Mester for at jage den Onde ud af dig!«

»Ja, først og fremmest maa jeg nok love jer, kære Venner, fordi I samlede mig op, bragte mig her hen og viste mig Gæstfrihed!«

»Nej, saamænd maa du ej, det maa du takke Barszony for, det var ham, som snuste dig op, og hvis vi ikke havde taget dig med, saa havde vi saamænd ikke faaet Hunden hjem; saadan et Dyr er meget klogere end et Menneske, og Barszony er den klogeste Hund, jeg har kendt.«

Jeg fortalte dem nu, at jeg havde antaget den for en Bjørn.

»Ha-ha-ha,« lo han, »saa du troede, at stakkels Barszony var en Bjørn, ja det kunde den nok ligne, men ganske vist en af de smaa; dog det er ikke længe siden, at den bandt an med en Bamse, det kan den Pels, du ligger i, tale med om, det er en af Barszonys Trofæer!«

De fortalte mig nu, at de var Svinehyrder. Uvejret havde spredt en Del af deres Hjord viden om, og da det var forbi, var de gaaet ud med Hunden for at søge efter de bortkomne. Ved denne Lejlighed var det, at Hunden havde fundet mig, og jeg havde den Gang været mere død end levende.

»Et rent Held var det,« vedblev han, »at vi paa Vejen mødte den gamle wallachiske Heks, Mor Kovacs; hun kom ridende paa sit Æsel, Vorherre maa vide, hvor hun har været henne under det Vejr. Det er en Kone, som kan mere end sit Fadervor, og hun var Mester for at faa Djævlen ud af din Krop!«

Jeg spurgte nu, om mit Ben var kommen til Skade, siden jeg havde Bandage om det?

»Nej paa det Lav; men Mor Kovacs vilde jage den Onde ud gennem din store Taa, og derfor bandt hun det om, for at han ikke skulde rende tilbage igen!«

Han fortalte nu, at Heksen havde forlangt en Gaas. De Ekskrementer, som dette Dyr lod falde, skulde tørres paa Ildstedet, kommes i varm Vin og hældes i mig, men for at det skulde virke, maatte Mor Kovacs beholde Gaasen, og hun havde ogsaa ganske rigtig taget den med sig.

»Saa det kostede os jo en Gaas,« fuldendte han, »men det faar ikke at sige noget, thi et Kristenmenneske er jo altid mere værd, og baade Miklos og jeg er glade for, at du atter er kommen til Hægterne.«

»I har altsaa maattet ofre en Gaas for min Skyld; det gør mig virkelig ondt, men jeg har heldigvis Penge, og jeg vil gerne erstatte jer den og sige Tak til!«

»Naa, saa det har du, det var jo rigtig rart, og det er godt for dig, men vi er Magyarer, og hverken Miklos eller jeg vilde være med til at plukke en vandrende Svend, nej, — gem du dem, til du kommer ind i Wallachiet, der faar du Brug

nok for dem, thi de gode Folk derinde sælger gerne deres egen kære Moder, naar de kan faa hende godt betalt. Men prøv paa at spise lidt, for at vi kan se, om du nu ogsaa er bleven hel Karl igen!«

Ja, saadan talte de brave Folk, og jeg maatte finde mig i min Skæbne og beholde mine Penge. Jeg blev der til næste Morgen, og jeg ved ikke, om det var Besværgelsesformularen, Gaasebæbæen eller den varme Vin, som havde hjulpet mig, men jeg følte mig i al Fald ganske rask; jeg var jo nok lidt mat i Sokkerne, men det fortog sig i Løbet af Dagen.

Jeg trykkede mine flinke Værters Hænder, klappede Barszonys laadne Hoved og begav mig af Sted, — dog ikke til Klausenburg, — nej, jeg havde faaet nok af Karpatherne; jeg gik samme Vej tilbage, som jeg var kommen, og om Aftenen drog jeg atter ind i Groszwardein, tre Dage efter at jeg havde forladt den.

Da jeg ikke var fri for at skamme mig lidt over, at min Bjergbestigning havde faaet en saa brat Ende, opsøgte jeg slet ikke nogen af mine Bekendte i Byen, men begav mig straks den næste Morgen atter paa Vej.

Jeg havde nu besluttet at drage tilbage til Budapest og herfra slaa ind paa en ny Bane, og ved at studere Kortet fandt jeg ud, at naar jeg slog en lige Streg tvers over Pusztaen, kunde jeg komme til Szolnok, og jeg styrede saa min Kurs derefter.

Herude paa Heden kunde jeg dog trække Vejret frit, det var ikke som mellem de lumre Bjerge,

og medens jeg gik fremad og sparkede op mellem Græshopperne, var jeg ikke fri for at ærgre mig lumsk over mig selv, fordi jeg havde faaet saadan en Skræk i Livet for Bjergene. Naa, noget kunde vel nok skrives paa Feberens Regning, men det havde ogsaa en anden og dybere Grund, og det var Manglen af en Rejsefælle; thi naar man stadig saaledes turede om alene, saa endte det i Reglen med, at man tilsidst gik og blev bange for sin egen Skygge.

Det var jo ogsaa ærgerligt, nu havde jeg lagt saadan en prægtig Rejseplan: fra Klausenburg vilde jeg have gaaet lige Syd paa til Bukarest og derfra til Konstantinopel, og saa røg det hele i Lyset, og det blot fordi jeg blev bange. Ja, det var baade til at le og græde over, men saadan er nu en Gang vi Mennesker.

Saa gik jeg da atter en hel Uge i Pusztaen. Om Turen er ikke meget at fortælle; jeg fik intet Rejseselskab og oplevede ikke Spor af noget, der kunde ligne et Eventyr, og seks Dage efter, at jeg havde forladt Groszwardein for sidste Gang, gik jeg atter ind i Szolnok.

Byen saa fuldstændig ud, som da jeg sidst havde forladt den.

Jeg standsede foran Herberget. Her var det, at jeg skiltes fra Boleslav for to Aar siden.

»Ak ja, hvor Tiden dog gaar,« tænkte jeg, da jeg gik derind; »Gud ved, hvor han nu slaar sine Folder. Bare jeg dog kunde træffe en Rejsekammerat!«

Men det blev ved Ønsket, thi der var ingen. Jeg besøgte de to ungarske Mestre; de kendte mig

begge igen, tog hjertelig imod mig og gav mig hver en Gylden, og jeg forhørte mig nu om, hvorledes det stod til hos min tidligere Mesterinde. De fortalte mig, at Manden forlængst var kommen hjem og nu var rask.

Det var egentlig slet ikke min Mening at gaa derhen, da min Afsked med Fruen just ikke var sket i al Venskabelighed, men da jeg havde stor Lyst til at faa den Geskænk med, tænkte jeg:

»Frisk Mod, Johan, Du haver jo intet ondt bedrevet!«

Og oplivet af dette Argument gik jeg saa ind i Butikken.

Her traf jeg Mesteren, som var en behagelig Mand; han tog vel imod mig, og vi sad i en livlig Konversation, da Døren gik op og Fruen traadte ind.

Hun saa paa mig, genkendte mig straks, rødmede lige op til Haarrødderne, og uden at besvare min ærbødige Hilsen for hun hen til Manden og udbrød:

»Men Mand dog, kender du ikke det Menneske?«

Han saa forbavset først paa hende, saa paa mig, rystede paa Hovedet og svarede:

»Nej, Kone, jeg har aldrig set den Mand før, det er en rejsende Svend fra Danmark. Du maa tage fejl!«

»Jeg tage fejl! Oh, du Kvæg! du Dosmerpande! Kender du ham ikke? Det er ham, som forfuskede alt vort Arbejde!«

Manden saa atter forbavset paa mig.

»Sig mig, min Ven, kender De mig?«

»Nej, min Herre, jeg har aldrig set Dem før!«

»Det tænkte jeg nok. Men sig mig, kender De da min Kone?«

»Ja, jeg har ganske vist den Fornøjelse!«

»Men hvorledes skal jeg da forstaa dette?«

»Jo, jeg arbejdede en Ugestid hos Fruen for to Aar siden, saa vidt jeg ved var De den Gang paa Baderejse for Deres Helbreds Skyld, saa jeg saa Dem ikke. Men naar Fruen taler om, at jeg har forfusket Deres Arbejde, maa jeg paa det bestemteste tilbagevise det. Vi skiltes, fordi jeg vilde holde Hviledag om Søndagen, som min Religion byder, og ikke om Lørdagen, som Deres Frue vilde have. Og her ser De en Anbefaling fra Mester D. i Vasarhely, i hvis Hus jeg har opholdt mig i halvandet Aar; han havde vist ikke haft Brug for en Fusker saa længe!«

»Tro ham ikke, Mand,« raabte Fruen rasende. »Nathan, der kom efter ham, sagde, at det var forfusket det hele!«

»Saa maa Nathan vel selv have været en Fusker, der ikke har haft Forstand paa at gøre Arbejdet færdigt, og saa var det jo meget nemt at give mig Skylden,« svarede jeg.

»Naa, ja, — gaa nu ud, Kone, og lad mig tale med denne Mand,« sagde Mesteren.

»Ja, men du tager ham ikke, — det vil jeg sige dig, — du vover det ikke, — du kan være gal nok til det!«

»Nej, vist ikke nej, Kone, gaa nu bare!«

Fruen for atter ud af Døren, idet hun laante mig et Par Øjne, som om hun vilde æde mig, og jeg ved ikke, hvem der følte sig mest lettet, Manden eller jeg; værre Furie har jeg aldrig set.

»Ja, det er jo en udmærket Anbefaling, De har der,« sagde Mesteren, der lod, som om intet var forefaldet, »og Joszef D. i Vasarhely er en Mand, hvis Ord staar til troende, saa jeg vilde saamænd gerne tage Dem i Arbejde, men desværre har jeg i Øjeblikket ikke Brug for nogen Svend.«

»Gud ske Lov for det,« tænkte jeg, men jeg sagde det ikke højt.

»Imidlertid,« forsatte han, »vil det være mig kært, hvis De vil se ind til mig en anden Gang, hvis Deres Vej skulde falde gennem Szolnok.« Dermed rakte han mig en Gylden, jeg trykkede hans Haand og anbefalede mig.

Næste Morgen forlod jeg Byen og gav mig paa Vej til Csegled. Det var den samme Tur, som jeg for to Aar siden havde vandret med Boleslav. Den Gang havde vi lidt Hunger og Tørst, nu gik jeg med en velfyldt Madpose, men Humøret var daarligt, jeg savnede Selskab.

Snart kom jeg til Brønden, hvor vi havde overnattet sammen med den gamle Pilegrim fra Jerusalem, han, som havde lært mig de første Begyndelsesgrunde af det ungarske Sprog. Her gjorde jeg Hvil og holdt Middag, og medens jeg laa her, overvældede Erindringerne mig.

Hvor havde jeg ikke den Gang følt mig lykkelig, trods det, at jeg gik paa bare Fødder og uden Bag i Bukserne. Nu havde jeg gode, stærke Klæder paa, jeg havde prægtige, lange Skaftestøvler og en velfyldt Pengepung, og dog følte jeg mig slet ikke lykkelig, Ensomheden trykkede mig. Jeg kunde ikke holde ud at ligge længere, jeg sprang

op og gik videre, og blev ved at gaa til Nattens Skygger sænkede sig omkring mig.

Jeg befandt mig nu ude mellem de store Sumpe, hvor den eneste Lyd, jeg hørte, var Millioner af Frøers Kvækken, og nu blev jeg nødt til at slaa mig til Ro for Natten.

Havde vi nu været to, vilde vi have samlet Kvas sammen og tændt et Baal, men jeg var alene, og jeg gad ikke, jeg strakte mig i hele min Længde ud paa Jorden, og dødtræt som jeg var, faldt jeg straks i Søvn.

Nu saa jeg i Drømme en Røver komme listende hen til mit Leje for at stjæle mine Penge. Han knælede ned ved min Side, jeg vilde springe op, men det var mig umuligt at røre et Lem, og saa lagde han en kold og klam Haand over min Mund, jeg kunde ikke trække Vejret, han vilde kvæle mig.

Jeg vaagnede imidlertid og foer op. Der var ingen Røver, men en stor Tudse hoppede fra mit Ansigt ned paa Jorden ved Siden af mig, det var den, som havde redt sit Leje paa mine varme Læber. Jeg spyttede og spruttede af Væmmelse, sove kunde jeg ikke mere, da jeg var kommen til at fryse, og derfor besluttede jeg, da Maanen var kommen frem og kunde vejlede mig, at staa op og gaa videre.

Ude over Sumpene hoppede Lygtemændene om og vinkede ad mig med deres Lys, men jeg lod mig ikke narre, jeg fulgte troligt Hjulsporet, gik hele Natten igennem og derfor kunde jeg tidlig næste Formiddag drage ind i Csegled.

Her var, som jeg tidligere har fortalt, kun en Bogbinder, som jeg atter besøgte, og da jeg nu kunde

give ham en Sludder for en Sladder, som man siger, saa spurgte han mig, om jeg vilde blive hos ham.

Da jeg ikke havde noget at forsømme med det, slog jeg til, og derfor kunde man Dagen efter atter finde mig paa min Plads bag Værkstedsbordet. Landevejsridderen var igen for en Tid forvandlet til en fredelig Borger.

Min Mester og hans Kone var, som de fleste Magyarer, brave og elskværdige Folk, og jeg havde det som Blommen i et Æg, men jeg kunde ikke rigtig faa Ro paa mig, og da der var gaaet nogle Uger og vi var komne ind i Maj Maaned, greb Rejsefeberen mig med saadan en Kraft, at jeg var nødt til at lystre, og derfor befandt jeg mig den 6. Maj atter paa Landevejen.

I den tyske Koloni lagde jeg igen for en Nat Beslag paa Smedens Gæstfrihed, og næste Dag saa jeg paany alle Taarnene og Spirene i Budapest hæve sig foran mig.

»Naa, denne Gang tror jeg ikke, vi to skilles saa hurtig som sidst,« tænkte jeg, da jeg gik derind; »i hvert Fald bliver det forhaabentlig ikke Sulten, som jager mig ud!«

Og jeg slog mig med Selvfølelse paa min fyldte Pengepung.

Det var en Matador, som nu holdt sit Indtog i Byen.

ANDET AFSNIT.

Fra Budapest over Agram til Triest.

Jeg havde tilbragt otte glade Dage i Budapest og stod nu atter rejsefærdig og parat til at drage videre med et let Hjerte og en endnu lettere Pung.

Ligesom Matrosen, der, naar han efter i Maaneder at have pløjet de svigefulde Bølger og døjet Storm og Uvejr, endelig naar Havn og faar sin Afregning, slaar Gækken løs til Lommen er læns, saaledes var det ogsaa gaaet mig.

Jeg havde besluttet, at jeg denne Gang vilde more mig i Budapest og tage Revanche for sidst, jeg var der, da jeg saa hovedkulds maatte forsvinde uden at faa hverken vaadt eller tørt, og det gjorde jeg saa. Ikke saadan at forstaa, at jeg drak eller svirede mine Penge op, — nej, det morede mig ikke, — jeg havde en anden Plan: jeg vilde probere en kort Tid at leve som Kapitalist paa Ferierejse, bo, spise og drikke godt, betragte Byens Seværdigheder og tage Del i dens Fornøjelser.

Til den Ende gik jeg den første Dag ud og lejede mig et privat Logi. Jeg fik et saadant hos

to gamle Damer, Moder og Datter. Den unge var en værdig Matrone paa over halvtreds, og Moderen var nær ved de halvfjerds. De boede i en smuk Nutidslejlighed, men denne bestod kun af et — siger og skriver eet — Værelse, saa i dette befandt sig, foruden deres egen, ogsaa den Seng, som de lejede ud. Det var noget, som man ikke godt kunde tænke sig praktiseret her hjemme i Danmark, men i Budapest var det ganske almindeligt og noget, som intet Menneske tog Forargelse af. Huslejen var meget dyr der nede, saa det gjaldt om at faa saa meget ud af Rummet som muligt.

Sengen var god, men naturligvis beregnet efter Klimaet, en luftig Fjedermadras, et let Tæppe og rene, snehvide Lagener, den tiltalte mig, og jeg betalte straks en Uges Leje forud, fik Nøglerne udleverede og havde nu et Sted, hvor jeg rigtig kunde strække mine mødige Lemmer.

Jeg turede saa om i Byen, tog Museet og andre Seværdigheder i Øjesyn og besøgte de forskellige Forlystelsessteder. Mine Maaltider indtog jeg omkring paa Restauranterne, og saaledes levede jeg i Fryd og Gammen, men alt i denne Verden faar en Ende. Budapest var en smuk By, det var tillige en levelysten By, men det var desværre ogsaa en dyr By, og da Ugen var til Ende, tænkte jeg:

»Nu er det vist bedst, at du siger stop, Johan, thi naar Enden er god er alting godt!« Og dermed var saa det Slaraffenliv forbi.

Jeg sagde Farvel til mine to Værtinder, som var meget kede af, at de saa hurtig skulde af med deres pæne Logerende; jeg fortalte dem, at jeg intet Arbejde kunde faa og derfor var nødt til

at rejse, men Sagen var, at jeg havde slet ikke søgt om noget, thi for Tiden vilde jeg ikke arbejde. Min nye Rejseplan havde jeg fiks og færdig; jeg vilde gaa mod sydvest, langs den store Plattensø, til Agram, Hovedstaden i Kroatien, og derfor gik jeg nu op til Kædebroen for at komme over til Ofen.

Denne Gang kunde jeg betale mine to Kreuzer og slap saaledes for at faa Pisken at smage. Jeg kom velbeholden over paa den anden Side, derpaa gik jeg gennem Bjergtunnelen og befandt mig nu atter paa Landevejen.

Kort efter passerede jeg det Sted, hvor vi for to Aar siden havde tændt vort Lejrbaal; her delte Vejen sig, og jeg slog ind i sydlig Retning. Det var ikke et støvet Hjulspor, jeg fulgte, men en bred og vel vedligeholdt Chaussé; det var nemlig en af Europas store Færdselsaarer, Landevejen mellem Budapest og Triest.

Som alle Hovedveje var den stærkt befærdet, saa jeg befandt mig snart i et talrigt og broget Selskab, hvor Passiaren gik paa alle mulige Tungemaal imellem hverandre. Naar vi naaede en Landsby, spredtes vi, og enhver gik paa Fægteri paa egen Haand, og ve den stakkels Djævel, som intet fik, han maatte sulte, enhver sørgede kun for sin Mave.

Ja, havde det endda været Sommer, saa kunde vi ligesom Fuglene, med hvilke vi havde saa meget tilfælles, have fundet vor Føde paa Marken; men vi var kun i Maj Maaned, og af grønne Blade kunde vi ikke leve.

Det var ellers en frugtbar Egn, vi gik igen-

nem; herlige Vinhaver kransede Vejene og langs Grøftekanterne slyngede Melonrankerne sig og varslede om et Slaraffenliv til Høstens Tid. Men hvor var vi saa henne?

Ja, Fader Joszef havde haft Ret. Efteraaret var i Ungarn den bedste Tid at rejse paa.

Efter tre Dages Marsch naaede vi til Stuhlweiszenburg, som er en stor og meget gammel By, der i det tolvte og trettende Aarhundrede havde været Ungarns Hoved- og Residensstad, og hvor endnu i mange Aar efter den Tid Landets Konger blev kronede. Den havde en gammel, prægtig Domkirke og var Sæde for en romersk-katolsk Biskop.

Nu havde vi atter et Par Dages Marsch til Veszprem, som ligeledes var et Bispesæde, og her forsvandt jeg ganske stilfærdig for alle mine Rejsefæller, der var nemlig ingen af dem, der vilde til Agram; jeg forlod Hovedlandevejen og styrede mine Fjed ned imod Füred, et Badested, som laa ved Plattensøens nordlige Ende.

Jeg havde endnu lidt Penge i Behold, og derfor forsynede jeg mig paa Veszprems Torv med den sædvanlige Proviant, Spæk og Brød, inden jeg forlod Byen, og da jeg var kommen ud paa Vejen og havde fundet en idyllisk Plet, lagde jeg mig ned og holdt Maaltid.

Pladsen, som jeg havde valgt, var en lille Høj, paa hvis Top fire Akacietrær gav den fornødne Skygge, og herfra havde jeg en fri Udsigt ad Vejen til begge Sider.

Snart saa jeg et Par Vandringsmænd dukke op paa samme Vej, ad hvilken jeg var kommen, og jeg havde saaledes god Lejlighed til at tage dem i Øjesyn, inden de naaede mig.

Den ene var en Kæmpekarl, en sand Goliath, mindst syv Fod høj og med Lemmer, som svarede hertil, han havde stort, sort Fuldskæg og saa ud til at være henimod de tredive Aar; han var klædt i en rummelig Skindtrøje og Pludderknæbukser, paa Hovedet havde han en lav, rundpullet Hat og paa hans nøgne Fødder bar han Lædersandaler, der var fastgjorte op om Læggene med Remme.

»Uha,« tænkte jeg, da jeg saa ham komme anstigende, »du ligner mig en værre Røver!« Men man skal ikke altid skue Hunden paa Haarene, og i dette Tilfælde tog jeg storligen fejl, som Fremtiden skulde vise.

Hans Rejsefælle var en komplet Modsætning til ham. Det var en ældre Mand, rimeligvis over de halvt hundrede Aar, og skønt han ogsaa var høj og stærkbygget, synede han kun lidt ved Siden af sin Ledsager. Han havde svært, graat Haar og lange, engelske Barter, som ogsaa havde antaget denne Alderdommens Farve, og han var klædt i en meget luvslidt forhenværende Gentlemansdragt; men trods Klædernes Lurvethed var der noget nobelt og destingveret over hele hans Fremtræden, og jeg følte straks en stærk Sympati for ham, da jeg saa det sørgmodige Præg, som hviledę over hans ædle Træk.

De to Vandrere var nu lige neden for Højen, og de vilde være gaaede forbi uden at bemærke mig, som laa godt dækket, hvis jeg ikke havde raabt:

»Hallo, Kammerater, hvor gælder Rejsen?« De saa op, gengældte min Hilsen og begyndte at stige op til mig.

»Ja, vi naar ikke vort Maal for det første,« svarede den gamle, »vi er paa Vej til Agram.«

»Saa tøv lidt og tag mig med,« sagde jeg, »thi der agter jeg mig ogsaa hen!«

De tog nu Plads ved min Side og kastede lystne Blikke til det overdaadige Maaltid, som jeg var i Lav med.

»Kan du fægte Spæk i denne Egn?« spurgte Kæmpen, »det har vi ikke set, langt mindre smagt paa denne Side Budapest.«

»Nej,« svarede jeg, »det er Geskænken fra Veszprem, jeg har omsat i Fødevarer, vil I have en Bid med? Vær saa god, tag for jer af Retterne!«

Det lod de sig ikke sige to Gange, som hungrige Ulve kastede de sig over det, og al den Proviant, som skulde have varet i flere Dage, forsvandt som Dug for Solen. Da de havde spist, trykkede de mine Hænder, Venskabet var sluttet.

Disse to brave Mennesker blev nu foreløbig mine Stalbrødre.

Kæmpen var en Illyrier og Bjergmand af Profession. Han havde arbejdet længere Tid i et Bjergværk i Siebenbürgen og tjent gode Penge, men saa havde han en Dag forløftet sig og blev kastet paa et langt Sygeleje; al hans opsparede Kapital gik med og da han blev Rekonvalescent, men endnu ikke kunde taale at arbejde, saa han ingen anden Udvej end at begive sig paa Vejen til sin Hjemstavn, og det var han nu, men til alt Held følte han Dag for Dag, at Kræfterne kom igen. Hans Navn var Esmargero.

Den gamle var Polak, og, som han fortalte, Possementmager, og dermed maatte jeg foreløbig

lade mig nøje; men senere, da vi blev mere fortrolige, fortalte han mig sit Levnetsløb, og det var ikke videre glædeligt.

Hans Fader var en polsk Adelsmand og Fyrste i sin Hjemstavn. Under Opstanden imod Russerne 1831 var han en af Førerne for sine underkuede Landsmænd, men Oprøret blev kvalt med Ild og Sværd, Skafot og Galge og han tillige med mange andre dømt til Døden og al hans Ejendom blev konfiskeret.

Han slap dog over Grænsen med sin den Gang seksaarige Søn og bosatte sig i Pesth, hvor han førte en beskeden og tarvelig Tilværelse som Sproglærer. Under den ungarske Frihedskrig 1848—49, da Ungarerne maatte kæmpe mod de forenede Østrigere og Russere, sluttede baade Fader og Søn sig til deres nye Landsmænd for at komme til at kæmpe mod Arvefjenden.

De blev begge ansat som Officerer ved Honvedarméen, og Faderen faldt, men Sønnen blev ved Gørgeis forræderiske Kapitulation fanget ved Vilagos, og blev af Østrigerne dømt til ti Aars Tugthus, som han maatte afsone i Ofen. Her lærte han Possementmagerhaandværket.

Nogle faa Aar efter hans Løsladelse rejste Polakkerne sig atter, det var Opstanden 1863, og han drog straks hjem for at stille sig i sine Landsmænds Rækker; dog det gik ligesom sidst, Polen blev atter kuet, og nu drog han som en fredløs Flygtning om og ernærede sig kummerligt ved sit Haandværk. Hans Navn var Stanislaus.

Endskønt der nu, da jeg skriver dette, er henrunden tre og tredive Aar siden da, hvor husker

jeg dem dog alligevel grant de kære, gamle Venner, det er, som havde jeg forladt dem i Gaar.

Esmargero, den vældige Kæmpe med de sorte lynende Zigeunerøjne, han, som med et Næveslag kunde slaa en Okse til Jorden og dog var saa blid og troskyldig som et lille Barn. Og Stanislaus! Ved hans Vugge blev det ikke sunget, at han som en ældre Mand skulde gaa for Hvermands Dør og fægte sit Brød; men hvor havde han ikke trods al Modgang og Nød bevaret sin Sjælsstorhed og sit Hjertes Renhed. Vel saa jeg aldrig et Smil paa hans Læber, men jeg hørte ham heller aldrig tale et ondt Ord om nogen. Selv Russerne, hans Dødsfjender, omtalte han altid med Mildhed og Overbærenhed. Han var en sand Adelsmand i Tanke som i Handling.

Vort Samvær varede kun fjorten Dage, saa det vilde under almindelige Forhold ikke have været noget Bekendtskab, som satte Spor, men hvor ganske anderledes var det ikke hos os. Vi døjede Sult og Tørst, daarligt Vejr, Strabadser og Livsfarer sammen, og aldrig var der en Mislyd imellem os. Vi skiltes ikke, fordi vi blev kede af hverandres Selskab, men det var Skæbnen, som med brutal Haand rev os fra hverandre, og for Stanislaus' Vedkommede fik vi ikke en Gang Lejlighed til at trykke hans Haand til Afsked.

Vi havde været i Fūred og var nu paa Vejen langs Plattensøens Bredder. Dette maa dog ikke tages bogstaveligt; jeg havde ventet, at vi skulde have haft en smuk Tur langs Søbredden, men det blev der ikke noget af, der var nemlig ingen Bred, Søen var omringet af store Sumpe, dem maatte vi

langt uden om, og det blev en drøj Tur, thi der var intet at fægte, og vi led bitterlig Nød.

Saaledes gik en Ugestid, da saa vi et Højdeland hæve sig foran os, det var Ivanschitzabjergene, og det betød, at vi nærmede os Kroatien. Naar man gik igennem et øde og forsultent Land, saa glædede man sig altid til at komme i et andet, og mine Kammerater mente, at det vilde vise sig at være et Slaraffenland; da jeg ikke kendte det, tænkte jeg ligesaa, men det blev en sørgelig Skuffelse; vi kom kun fra Dynen og i Halmen.

Kroatien og Slavonien, de forenede Kongeriger, dannede mod Syd et Bolværk mellem Ungarn og Tyrkiet og var et udpræget Bjergland. Det bestod af de ovennævnte Ivanschitzabjerge og Uskokerne, begge Udløbere fra Alperne, og imellem disse Bjerge laa to Dale, som blev gennemstrømmede af Floderne Sava og Drava, begge Bifloder til Donau. I disse Dalstrøg, som var ganske frugtbare, boede hovedsagelig Befolkningen, medens Bjergene var øde og vilde, og kun sparsomt beboede. De var tildels bevoksede med Egeskov, og Klimaet var der altid, trods den sydlige Breddegrad, raat og koldt. Paa Nordsiden, som vi gik i Møde, hævede de sig stejlt og brat i Vejret, medens de paa den sydlige Side skraanede mere jævnt ned imod Floderne.

Kroaterne var nogle lavstammede og sortsmudsede Fyre med udpræget vilde Fysiognomier, hvis vigtigste Prydelse var den vældige Knebelsbart. Gæstfrihed og Godmodighed hørte ikke med til deres Dyder, og hvis de i det hele taget var i Besiddelse af nogle af disse, da var de i hvert

Fald saa godt gemte, at en Rejsende ikke kunde finde dem.

Vi havde i mange Dage ikke nydt andet end tørt Brød, men hermed var vi ogsaa tilfredse, thi vi var nøjsomme Folk, og naar vi havde nok af dette, var der ingen smalle Steder; men det var netop Ulykken, der var ikke nok af det.

Hidtil havde det Brød, vi fægtede, dog været godt, men nu fik vi rent Majsbrød, det var aldeles ufordøjeligt, og vi blev syge alle tre. Brødet havde et smukt Udseende og lignede den lækreste Sandkage, let gullig med en lysebrun Skorpe, men det var haardt som Sten og lod sig ikke tygge; kun naar vi blødte det op i Vand, kunde vi faa Bugt med det. Hvorledes Beboerne bar sig ad med at spise det, aner jeg ikke; det kunde ikke skæres, men sloges i Stykker med en Hammer.

Vi skulde nu op over Bjergene, men endskønt vi var paa det rene med, at der ikke var noget at faa der, saa var det os dog umuligt at samle Forraad, og vi begav os derfor paa Vejen uden Udsigt til at faa vor Sult stillet de første Par Dage.

Det blev ogsaa Tilfældet, og vi befandt os alle tre i en Tilstand af Hungerfeber, da vi den næste Dags Middag holdt Rast bag en Bjergkam, før vi begyndte Nedstigningen paa den sydlige Side.

Vejen snoede sig langs Siden af Bjerget for at slippe over paa det laveste Sted; foran os havde vi en bred og dyb Kløft og ovre paa den anden Side af denne atter en Bjergkam.

Jeg laa i sløv Ligegyldighed og stirrede derover, mine Tarme knurrede og skreg, og med Esmargero var det om muligt endnu værre, hans store Legeme

trængte til mere end vore. Paa Stanislaus var der derimod ikke noget at mærke, og skønt jeg er vis paa, at han led lige saa meget som vi, gjorde han alt for at holde Modet oppe i os og raadede os paa det indstændigste til at fortsætte Marschen.

»Om kort Tid gaar det nedad,« sagde han, »saa vi kunne sikkert om tre à fire Timer gøre Regning paa at naa beboede Egne, og bliver vi liggende her, sætter vi de sidste Kræfter til!«

Herimod var jo intet at indvende, og vi gjorde saa Forsøg paa at rejse os, da jeg langs Bjergkammen paa den anden Side Kløften, saa en Flok langbenede Hunde, som løb afsted i Række den ene efter den anden.

»Se, se, Kammerater,« raabte jeg, »sikken en Flok Hunde der løber, kunde vi bare faa fat paa en af dem, saa skulde vi snart faa Steg!«

De saa begge derover og Esmargero udbrød:

»Hunde, — sagde du Hunde, Johan? Det er Ulve, min Ven! Og lad os bare være glade, for det første for, at vi har Kløften imellem os, og for det andet for, at det er Sommer, thi jeg er vis paa, at i Øjeblikket er vi mere sultne end de; men hvis de kunne komme over til os, saa bliver det nok os, der skal agere Steg; lad os blot bene af!«

Da ingen af os, trods vor Ulvehunger, ønskede at blive Ulveføde, saa lettede vi os betydelig hurtigere end det ellers vilde have været Tilfældet, og snart var vi inde i Skoven paa Bjergets sydlige Side.

Stanislaus fik Ret. I Løbet af en tre Timers Tid naaede vi en lille Bjerglandsby paa en halv

Snes Hytter, og vi fattede atter Haab, men for tidligt; vore skrigende Tarme kunde ikke blødgøre Beboerne, og ingen vilde give os noget.

Jeg havde forgæves været inde i et Par Hytter. Sproget kunde jeg ikke et Ord af, men jeg gjorde underlige Tegn og Gebærder, og Svaret var tydeligt nok, de viste mig nemlig Døren. En Ting slog mig, jeg saa slet ingen arbejdsføre Mænd, der var kun Oldinge, Kvinder og Børn.

Idet jeg gik ud af den tredie Hytte i stum Fortvivlelse, thi jeg indsaa nu, at al videre Fægten var resultatløs, greb Raseriet mig; skulde jeg kvæle en af disse Kroaterunger og drikke dens Blod? Heldigvis fik jeg en bedre Idé: en fed og dejlig Kat sad paa Tærskelen, jeg greb den i Nakken og løb afsted med den.

Nu blev der Røre i Barakkerne. Nogle Børn løb skrigende efter mig, og snart havde jeg alle Landsbyens Beboere og Hunde i Hælene.

Stanislaus og Esmargero, som begge kom ud hver fra sin Hytte, saa straks, hvad jeg havde for, og sluttede sig øjeblikkelig til mig; vi benede af det bedste vi havde lært.

Det var et kritisk Øjeblik. Katten miavede, Hundene gøede, Børnene vrælede, Kvinderne hvinede og de mandlige Elementer bandede, medens vi stormede afsted, — blot et lille Stykke endnu, saa svingede Vejen og vi vilde være ude af Syne.

Da faldt et Skud. Jeg mærkede, jeg var truffen i Benene og begyndte at sakke af, men Esmargero greb mig og tog mig som et lille Barn paa Armen, medens Stanislaus vendte sig og gav vor nærmeste Forfølger, en stor Hund, som med

Tungen ud af Halsen var lige inde paa Livet af os, et velrettet Slag paa Pandebrasken med sin tunge Knortestok, saa den hylende opgav Forfølgelsen, og nu svingede vi om Klippehjørnet og var foreløbig dækkede.

Vi forlod hurtigt Vejen og fulgte en Sti, som snoede sig ned i en Kløft, og da vi mente at være komne saa langt bort, at vi følte os sikre for Opdagelse, slog vi Lejr. Vi haabede nemlig, at Kroaterne, hvis de vedblev Forfølgelsen, vilde blive paa Vejen og derved tabe vort Spor.

Den ulykkelige Kat holdt jeg stadig fast paa, og den var kvalt, da vi kom til Ro. Det var Selvopholdelsesdriften, som var Skyld i dette Mord, thi i Virkeligheden har jeg altid været en stor Dyreven, men Hungeren kan gøre ethvert Menneske til Kannibal.

Vor Lejrplads var udmærket valgt. Vi var dækkede fra alle Sider, thi Klippen ludede ud over Hovedet paa os og tætved rislede en lille Bæk ned mellem Stenene.

Esmargero bragte først mig til Leje, dernæst tog han Katten, skar for Sikkerheds Skyld Halsen over paa den, og derpaa gav han sig til at samle Kvas sammen til Baal, medens jeg blottede mine saarede Ben og Stanislaus undersøgte dem.

Det viste sig, at Saarene var uden større Betydning. Bøssen havde været ladet med Hagl og nogle af dem sad endnu i Læggene. Stanislaus pillede dem ud, badede Hullerne, rev en Skjorte i Stykker og gav mig Koldtvandsomslag paa, og nu tog vi alle fat med Lyst for at tilberede Stegen.

Efter Esmargeros Anvisning gravede jeg med

min lange Kniv et stort Hul, her blev der lagt en flad Sten i Bunden, og da Baalet var brændt godt til, blev det fyldt med Gløder og en anden Sten lagt oven paa.

Imidlertid var Katten bleven flaaet og vadsket, og nu blev den øverste Sten hævet, Gløderne skrabet til Siderne, Stegen anbragt imellem Stenene, det hele atter godt dækket med Gløder, og nu maatte vi give Tid.

Esmargero var imidlertid gaaet paa Opdagelse og kom tilbage med en Del grønne Planter, som han triumferende viste os. Det var Planter, som ogsaa voksede i hans Hjemstavns Bjerge, fortalte han, de vilde afgive en ypperlig Salat, og han begyndte straks at lave den til.

»Ja, I kan tro, Kammerater,« sagde han, »bare vi havde haft noget Salt, saa skulde vi have holdt et Herremaaltid, men vi bliver jo nødt til at hjælpe os foruden!«

Og det gjorde vi. Da der var gaaet en god Timestid, blev Stegen halet frem; den saa ikke meget appetitlig ud, det var en stor, sortbrændt Klump, men da den blev skaaren i Stykker, viste det sig, at den var baade mør og saftig, og i Forbindelse med Salaten udgjorde den virkelig et Herremaaltid, som Esmargero havde sagt, men der var jo heller ingen af os, der tænkte paa at være kræsne.

Vi tilbragte Natten ved vort Baal, og næste Dag drog vi videre. Vi maatte gøre smaa Dagsrejser paa Grund af mine saarede Ben, men mine Kammerater var utrættelige i at hjælpe mig fremad, og heldigvis lægedes Saarene hurtigt. Efterhaanden

som vi kom længere ned i Dalen, blev Forholdene noget bedre; det vil sige, at vi i Dagens Løb med Møje og Anstrengelse fik fat i nogle Stykker Brød, og saaledes holdt vi Livet oppe, indtil vi efter en Uges Forløb naaede Varaszdin. Denne er Kroatiens næststørste By og ligger smukt ved Dravafloden, omgiven af Vinhaver og frodige Marker.

Som sædvanlig slog vi Lejr udenfor Byen og overnattede, for at vi, naar vi kom derind om Morgenen, kunde have Dagen for os, og vi skiltes saa efter at have aftalt at træffes henad Aften paa Landevejen til Agram.

Jeg besøgte nu Byens Bogbindere, som tog venligt imod mig og gav mig Geskænk, og en af dem, en Tysker, inviterede mig til at komme igen Klokken tolv for at deltage i Middagsmaaltidet. Jeg tog med Tak imod Indbydelsen og tilbragte nogle behagelige Timer i hans Families Skød til jeg henad Aften brød op.

Jeg gjorde nu et større Indkøb af Proviant for ogsaa at gøre mine Venner lidt til gode, da jeg tvivlede svært om, at de havde levet saa højt som jeg, og ligeledes forsynede jeg mig med Tobak, som jeg nu havde undværet i over otte Dage, hvorefter jeg forlod Byen.

Jeg traf snart Esmargero, som havde valgt os et hyggeligt Kvarter i en Løvhytte oppe i en Vinhave, hvorfra vi havde fri Udsigt over Landevejen, saa det var umuligt, at nogen kunde gaa forbi uden at blive observeret.

Han blev glad, da jeg kom, thi han havde været der længe. En Bjergmand kan ikke gaa paa Geskænk i en By, og derfor var han snart

færdig; han havde fægtet lidt omkring, men Resultatet var magert, og da han havde faaet saa meget, at han kunde blive mæt, forlod han Byen, og siden havde han ventet paa os med Længsel. Men Stanislaus var endnu ikke kommen.

Jeg dækkede imidlertid Bord, og Esmargero gjorde store Øjne, da han saa alle mine lækre Sager. Vi fik os en bedre Aftensmad og efter denne en god Pibe Tobak, saa vi vilde have været i den syvende Himmel, hvis blot ikke vor Stalbroder havde manglet. Men hvor blev han dog af?

Jeg bad Esmargero holde godt Udkig og gik atter ind i Byen, og her støvede jeg Gade op og Gade ned, men uden Resultat; Stanislaus var og blev forsvunden.

Det var imidlertid bleven Nat, da jeg atter gik ud af Byen i det svage Haab, at han var kommen, medens jeg var borte; men det viste sig ikke at være Tilfældet. Vi blev nu begge meget bekymrede for vor Rejsefælle, thi med sin gode Villie havde han ikke forladt os, det var vi overbevist om.

Det blev en urolig Nat. Vi skiftedes til at vaage, thi havde vi sovet begge to, kunde Stanislaus være gaaet forbi uden at bemærke os, og det turde vi ikke risikere, og saa snart Dagen gryede, gav Esmargero sig paa Vej til Byen, nu vilde han forsøge at finde vor Stalbroder.

Han havde ikke bedre Held end jeg, og henad Middagstid kom han meget nedslaaet tilbage. Vi indsaa nu, at det ikke kunde nytte at vente længere, hvorfor vi gav os paa Vej, men i en meget trykket Stemning.

Da Varaszdin laa ved Floden Drava, men

Agram derimod i Savadalen, skulde vi overskride Bjergkæden Uskokerne, og derfor begyndte Vejen snart atter at gaa opad.

Vi havde vandret et Par Dage, da vi indhentede en anden Vandringsmand, som gik foran os. Vi hilste og gav os i Snak med ham, men han forstod ingen af mine Sprog, derimod havde Esmargero bedre Held med det illyriske, og de var snart i en livlig Samtale, som vedvarede indtil vi naaede en Sidesti, hvor den Fremmede forlod os.

»Naa, det var nok en meget interessant Sladder, du fik der,« sagde jeg spøgende, »du ser helt oplivet ud!«

»Ja, du har Ret, Broder Johan, det var virkelig gode Oplysninger, jeg fik af den Mand, og der er kun en Ting, som gør mig ondt,« her vendte han sig og greb min Haand, »vi maa skilles, gamle Ven!«

»Hvad maa vi?« raabte jeg. »Hvad mener du?«

»Jo, ser du, Kammerat, Manden fortalte mig, at naar vi kommer en Kvartmil længere frem, gaar der en Sidevej af til venstre, som fører ned til et stort Bjergværk, hvor jeg er sikker paa at kunne faa Arbejde.«

»Aa, Herregud!« svarede jeg, »forleden mistede vi Stanislaus, skal jeg nu ogsaa af med dig, kære Kammerat?«

»Ja, det gør mig ogsaa meget ondt at skilles fra dig, min Ven. Men tænk dig i mit Sted: jeg nærmer mig mit Hjem, om otte Dage kunde vi være der, og jeg kommer som en pjaltet Landstryger uden en Kreuzer i Lommen; kan jeg være det bekendt nu, da jeg atter er rask og arbejdsdygtig?«

Jeg maatte jo indrømme, at han havde Ret, og vi fortsatte saa vor Marsch til vi kom til den omtalte Sidevej. Her lagde vi os ned og holdt Hvil for at trække Afskeden saa længe ud som mulig. Men endelig skulde det være, vi trykkede hinandens Hænder, og Esmargero gav sig paa Vej ned imod Bjergværket. Jeg blev staaende og saa efter ham til han kom til en Omdrejning, her vendte han sig og nikkede til mig, saa havde jeg set ham for sidste Gang, og jeg fortsatte ene min Vej, medens Taarerne stod mig i Øjnene.

Jeg var nu højt oppe i Bjergene. Vejret var raat og koldt, og skønt vi var i Juni Maaned begyndte det endogsaa at sne, ganske vist ikke meget, men Sne var det dog, og jeg blev derfor glad, da jeg om Aftenen stødte paa en Hytte, som laa i en Kløft ved Vejen og som udenfor havde det almindelige Værtshusskilt: en Stang med en Halmvisk paa.

»Her maa du da kunne faa Tag over Hovedet i Nat,« tænkte jeg og gik derind.

Det Syn, som nu viste sig for mig, var ikke videre opbyggeligt, og jeg fortrød, at jeg ikke var gaaet forbi, men nu var det for sent, ellers havde jeg foretrukket trods Kulden at tilbringe Natten alene mellem de vilde Bjerge.

Hele Hytten bestod kun af et stort Rum. Paa Ildstedet brændte et vældigt Baal, og ved en Slags Skænk stod Værten og tappede Slibowitz (Blommebrændevin) i Tinbægere til sine Gæster. Disse sad omkring det lange Bord, svirende, spillende og bandende, og skønt jeg allerede var temmelig vant til at se alskens Banditter, saa løb det mig dog koldt ned ad Ryggen ved Synet af disse.

De var alle af den almindelige sortsmudsede Kroatertype med lange Knebelsbarter, og deres Klædedragt bestod af en grov Lærredsbluse med ditto Knæbukser; om Livet havde de brede Bælter og heri stak et helt Arsenal af Pistoler og Dolke i skøn Forening. Langs Bagvæggen stod deres Bøsser opmarscherede i Række og Geled; jeg talte i det hele fjorten Stykker.

Naar man har sagt A, maa man ogsaa sige B, og det gjaldt jo om, ikke at tabe Kontenancen, jeg gik derfor hen til Værten og spurgte ham paa tysk, om jeg maatte overnatte der; han forstod mig ikke og jeg gentog min Anmodning paa det ungarske Sprog; heller ikke dette var han med paa, men jeg forstod, at han spurgte mig, hvad Landsmand jeg var, og da det ikke kunde nytte at fortælle ham, at jeg var en Dansker, saa svarede jeg:

»Uhorski!«

Det var kroatisk og betød Ungarer. Han kaldte nu paa en af Banden, og jeg kunde forstaa, at han sagde noget omtrent saalydende:

»Janki, du kan jo tale ungarsk, kom her hen og tal lidt med denne Mand!«

Janki rejste sig og kom hen til mig, han skrævede ud med begge Ben, satte Hænderne i Siden, maalte mig op og ned, og nu førte vi følgende Samtale paa meget gebrokkent ungarsk:

»Jonapot, Magyar!« (God Dag, Ungarer!)

»Adjon isten baratom!« (Det give Gud, min Ven!)

»Van neked szasz forintom?« (Har du hundrede Gylden?)

»Semmi sincs, nincs Kraitzor!« (Ikke det, der ligner, ikke engang Kreuzer!)

»Micsoda?« (Hvad vil du da?)

»Aludni it az eiszakat!« (Sove her i Nat!)

Efter denne interessante Samtale fortalte nu Janki Værten, saa vidt jeg kunde forstaa, at jeg var en fattig Lus, som ikke havde Spor af Penge, og at jeg kun vilde tilbringe Natten der. Saa gik han hen og svirede videre, medens Værten med en Haandbevægelse anviste mig Plads i en Krog.

Her sad jeg nu og sundede mig, medens jeg hørte paa Banditternes Tale, som jeg naturligvis ikke forstod et Muk af. Det er et stygt Sprog, det kroatiske, det skurrede i Ørene og lød som om de bandede og skændtes hele Tiden, men det var jo ogsaa rimeligt nok, at de gjorde det. De spillede Tærning om Brændevin, og hver Gang en havde tabt, blev der en Larm af Latter og Hylen. Mig var der ingen, der tog Notits af, hvilket jo var meget heldigt, men det viste et Træk af den kroatiske Nationalkarakter; Røvere af enhver anden Nation vilde, i al Fald naar de var fulde, have budt mig en Snaps med, men det var der saamænd ingen, der tænkte paa.

Jeg gik nu hen til Værten og forklarede ham, at jeg gerne vilde sove, han pegede op mod Loftet, og jeg saa mig om efter en Opgang, men der var ingen, saa rystede jeg paa Hovedet, jeg var lige klog. Nu pegede han paa Døren, jeg var kommen ind ad, og derpaa atter mod Loftet, og jeg kunde nu forstaa, at jeg skulde udenfor, saa nikkede jeg, sagde Godnat og gik.

Da jeg kom udenfor, travede jeg rundt om

Hytten og saa nu, at der op ad Gavlen, som var aaben for oven, stod en Stige; der var altsaa Opgangen til Nattekvarteret. Nu overvejede jeg et Øjeblik, om jeg skulde gøre mig usynlig og forsvinde, thi der var jo ingen, som lagde Mærke til mig, men det var hundekoldt og ravende mørkt, saa det lune Høloft var alt for tillokkende, og jeg krøb derfor op ad Stigen.

Hele Loftet var fuldt af Halm, og jeg lagde mig til Ro, men jeg kunde ikke sove. Sæt nu, at de kom op og myrdede mig? Jeg blev dødelig forskrækket, og givende efter for en pludselig Indskydelse halede jeg Stigen op til mig.

»Saa nu kan de da ikke komme herop,« tænkte jeg og lagde mig ned igen.

Men heldigvis sejrede hurtigt Fornuften. Jeg indsaa, at det, jeg havde gjort, var det aller dummeste, jeg kunde gøre, thi de kunde jo sagtens komme op paa Loftet alligevel; den ene behøvede bare at springe op paa Ryggen af den anden, og naar Stigen var borte, vilde de jo straks se, at jeg var bange og netop tro, at der var noget at hole, saa jeg fik hurtig Stigen ned igen, og nu krøb jeg helt op i den bageste Krog, hvor jeg lagde mig ned i Halmen, fattede med Haanden omkring Skaftet af min lange Skedekniv, som jeg bar paa Brystet, og befalede mig Gud i Vold.

Lidt efter hørte jeg Banditterne tumle ud af Hytten, og den ene efter den anden krøb op ad Stigen og lagde sig til Ro i Halmen. Ingen tænkte paa mig, og jeg faldt snart i Søvn og sov saa roligt, som om jeg havde ligget i Fader Abrahams Skød.

Da jeg vaagnede, var det højlys Dag, og jeg var alene paa Loftet. Jeg krøb nu ned for at tage Afsked med Værten og takke for Nattekvarteret, men Døren var stænget udvendig fra; der var altsaa ingen hjemme, hvorfor jeg fortsatte min Vej. Dagen derpaa ankom jeg til Agram eller, som den hedder paa Landets Sprog, »Zagreb«, Kroatiens Hovedstad.

Denne var en stor By med mange prægtige Paladser og en meget gammel, interessant Domkirke, bekendt paa Grund af sit høje, firkantede Taarn. Det meste af, hvad jeg saa, blev imidlertid ødelagt ved et Jordskælv seks Aar senere, i Aaret 1880, men det var der jo ingen, der tænkte paa den Gang. Den laa, som tidligere nævnt, i Savadalen, dog ikke ved Floden, men en god Fjerdingvej derfra i en henrivende, dejlig Omegn.

Da jeg fik ganske god Geskænk her, opholdt jeg mig tre Dage i Byen for at udhvile mig efter de overstaaede Strabadser, og fjerde Dags Morgen gav jeg mig atter paa Vej Syd paa, dog denne Gang med en velforsynet Madpose.

Nu gik det atter over Bjerg og ned i Dal, og efter fem Dages Marsch naaede jeg den gamle Fæstning Karlovac (paa tysk Karlstadt), som ligger paa Grænsen af Dalmatien ved Floden Kulpa og kun nogle faa Mil fra den tyrkiske Grænse.

Ved at overskride denne Flod befandt jeg mig altsaa i Kongeriget Dalmatien. Ja, Kongeriger var der nok af der nede, men Kongerne saa man ikke noget til. Kejser Franz Josef var Regent i dem alle sammen, og det var vist et temmelig brydsomt Hverv, thi de skiftedes til at gøre Oprør, og

hvis det ikke var galt i det ene Rige, saa kunde man være temmelig sikker paa, at det var det i det andet.

Dalmatinerne eller, som de ogsaa kaldtes, Morlakkerne, ansaas for at være Europas mindst kultiverede Folk, men i Modsætning til Kroaterne var de smukke og velvoksne. De gik altid omkring bevæbnede til Tænderne; det kom sig vel af, at deres Naboer, Bosnierne, ikke hørte til de fredsommelige, og da Dalmatinerne just heller ikke var belemrede med denne Dyd, levede de sammen som Hunde og Katte.

Hvad der fristede Bosnierne til at gaa ind i Dalmatien, kan jeg ikke forstaa, thi et mere elendigt og forsultent Land skal man lede længe efter. Det hele var en sørgelig Blanding af Sandørkener, Kalkbjerge, Klipper og Stene, hist og her isprængt med nogle graagrønne Olivenskove, den kedeligste Vegetation, som jeg nogen Sinde har set, og over alt dette hvilede hele Dagen, saa længe jeg var i Landet, en bagende, brændende og udtørrende Sol.

Om Befolkningen kan jeg hverken sige ondt eller godt; den forstod ikke mig og jeg forstod ikke den. En rejsende Haandværkssvend lod til for dem at være en mærkelig Fremtoning, og det kan saamænd ogsaa godt være, at jeg har været baade den første og den sidste, de har set af den Slags.

De boede spredt omkring mellem Klipperne, og deres Hytter, som kun bestod af et Rum, hvori baade Mennesker og Dyr levede i patriarkalsk Fællesskab og Samdrægtighed, var alle smaa Kampestensfæstninger, som kunde udholde en regelret Belejring. De levede udelukkende af deres Faar

og Geder, thi disse nøjsomme Dyr kunde til Nød finde Føden mellem Stenene. Vand var der stor Mangel paa, hvorfor de i Regntiden maatte samle det i Cisterner, og det blev betragtet som en kostbar Vare.

I Karlovac maatte jeg ofre det meste af Geskænken for at faa mine Støvler bagflikkede; thi det gik mig ligesom Wessel, jeg aad og drak og gik dem skæve — for de to første Punkters Vedkommende dog med Forbehold af, at jeg havde noget — og hvad Støvlerne angik, var det jo i Grunden ikke saa mærkeligt. Men denne ekstra Udgift var en Streg i Regningen, saa der blev ikke Raad til megen Proviant, og jeg drog ind i Dalmatien kun forsynet med et forsvarligt Stykke Brød.

Paa Grund af Varmen havde jeg trukket Bukserne af og iført mig mit ungarske Skørt, som var en behagelig og luftig Paaklædning, og dette Indfald reddede rimeligvis mit Liv. Det gik saaledes til:

Det var omtrent ved Middagstid, at jeg gik igennem en lille Landsby. Endskønt jeg intet Forsøg gjorde paa at fægte, da jeg var forsynet med Brød, vakte dog min mærkelige skørteklædte Person Beboernes Opmærksomhed, og snart havde jeg alle Landsbyens Børn omkring mig, og de betragtede mig med interesseret Nysgerrighed og Beundring. Pludselig gik der et Lys op for dem, jeg var vist en omvankende Gøgler, tænkte de, der vilde give en Forestilling, thi de raabte:

»Bajazzo! Bajazzo!«

De fulgte mig nu alle til Byens Udkant. Her

var en lille, grøn Plads med nogle skyggende Træer og ud fra Klippen vældede en Kilde, som rimeligvis var Grund til, at Landsbyen laa der, og her besluttede jeg at holde Hvil. Jeg lejrede mig nu under Træerne og nød mit frugale Maaltid bestaaende af Brød og Kildevand, og imidlertid stod alle Børnene omkring mig og fulgte med Interesse enhver af mine Bevægelser. Det var i Grunden nogle søde Unger, og jeg forsøgte at indlede en Samtale med dem, men det var umuligt, de lo blot af mig, og fandt vist, at mit Sprog var uhyre grinagtigt, saa jeg opgav Ævret.

Imidlertid havde jeg endt mit Maaltid, og medens jeg gav mig i Færd med at stoppe min Pibe, udstødte en af Drengene pludselig et dalmatisk Hyl og sagde noget til sine Kammerater, som ogsaa skreg op i vilden Sky, og nu løb de alle af Sted.

»Naa,« tænkte jeg, »hvad Pokker er der nu paa Færde?«

Men jeg fik ikke megen Tid til at spekulere, thi et Øjeblik efter kom de atter farende, og nu havde de alle bevæbnet sig med store Sten og for skrigende imod mig. Jeg sprang op, thi jeg troede, at Børnene vilde stene mig, og jeg undrede mig over, at de pludselig var blevne saa blodtørstige, da jeg dog tilsyneladende havde været gode Venner med dem, men det var heller ikke mig, det gjaldt.

Jeg havde ligget i Skyggen af et Træ, med Hovedet op imod Stammen, og rundt om denne voksede der nogle Bregnebuske, og det lod til, at det var disse, som havde vakt Børnenes Harme,

thi de bombarderede dem eftertrykkeligt med Stenene under vilde Hyl og Skrig.

Endelig holdt de op, og den største af Drengene bad mig ved Tegn om at maatte laane min Stok, og med denne halede han nu noget ud mellem Buskene, som viste sig at være en Slange paa over tre Alens Længde; han holdt den triumferende op foran mig, idet han gav mig Stokken tilbage, og jeg fortalte ham, at han var en rigtig rask Dreng, hvorover de alle lo meget hjerteligt. De kære Børn havde rimeligvis frelst mit Liv, thi havde de ikke staaet omkring mig og opdaget Slangen, saa havde jeg taget min Middagslur ved Siden af det væmmelige Kryb; nu følte jeg imidlertid ingen Lyst til at sove, og jeg brød atter op, til stor Skuffelse for Børnene, som stadig havde haabet paa, at Bajadsen vilde give dem en Forestilling.

Dalmatiens Bjerge er alle Udløbere fra de dinariske Alper, og de strækker sig fra Nord til Syd med Dale imellem. Derimod er der ingen Tverdale, saa jeg maatte for at komme over til Kysten ved det adriatiske Hav stadig stige op og ned. Det var en skrækkelig Tur. Solen gennembagte mig, medens jeg gik gennem det glødende Sand, gispende efter Vand, hvilket var umuligt at faa; naar jeg kom op paa Klipperne, fandtes der hverken Vej eller Sti, den eneste Rettesnor, man havde at gaa efter, var nogle lange Stænger, som var stukket ned mellem Stenene i Bøsseskuds Afstand fra hverandre. Naar jeg havde naaet saadan en Stang, maatte jeg spejde Synskredsen rundt, til jeg saa den næste, og saa styrede jeg efter den. Om Natten redte jeg mit Leje snart i det varme Sand og

snart paa den nøgne Klippe, og saaledes drog jeg af Sted i en Uges Tid. Jeg havde oversteget flere Bjergkamme, og naar jeg kom op paa den ene, havde jeg stadig det trøstesløse Syn af den næste foran mig. Det var mørke Tider, skønt Solen brændte lys og klar, og jeg blev greben af Tungsind og Hjemve. Disse Følelser maatte have Luft, og jeg sang:

Jeg for saa vide i Verden om.

Jeg for saa vide i Verden om,
Langt bort fra Danmarks Rige,
Men hvor jeg saa hen paa Jorden kom,
Jeg fandt dog ikke dets Lige.
Jeg fandt ej den grønklædte Bøgelund,
Jeg fandt ej det blaanende Øresund,
Kort sagt, jeg fandt ikke Danmark!

Jeg drog ind i Magyarernes Land,
Hvor man i Varmen maa svede,
Hvor man maa gispe efter Vand
Under Solen, den luehede.
Her aad jeg af de mæskede Svin,
Her drak jeg af den perlende Vin;
Ak nej! — det var dog ikke Danmark!

Gennem Dalmatiens solbrændte Sand,
Op over Klipper og ned mellem Stene
Gaar jeg — en trøstesløs Vandringsmand —
Saa venneforladt og alene.
Her imellem de stenede Klipper
Mærker man ret, at Haabet det glipper.
Ak, var jeg blot atter i Danmark!

Derhjemme er Luften kølig og frisk,
Især under Træernes Skygge,
I Vandet boltrer sig muntre Fisk,
I Bøgen Fuglene bygge.
Der har man ikke den brændende Vind,
Der stryger den frisk og kølende ind.
Ja, bedst er der dog vist i Danmark!

Jeg havde atter besteget en Bjergkam i sløv Ligegyldighed, thi jeg ventede som sædvanlig at se dens Mage hæve sig foran mig, da — hvad var det? Jeg stirrede og stirrede og vilde ikke tro mine egne Øjne, det herlige azurblaa Adriaterhav laa dybt nede for Fødderne af mig. De mange Øer langs Kysten tog sig kun ud som store Sten i Vandet, og Skibene lignede Valnøddeskaller, der gled frem og tilbage, medens en lille Havneby saa ud som om den lige var taget op af en Legetøjsæske.

At beskrive, hvad jeg følte, er umuligt. Jeg satte mig ned, saa ud over det hele og græd af Glæde. Saa begyndte jeg at stige ned. Den svale Luftning fra Søen bragte mig Bud om, at jeg atter gik lysere Tider i Møde, og de overstaaede Besværligheder syntes mig nu kun ringe.

Efterhaanden som jeg kom længere ned, snoede Vejen sig mellem frodige Vinhaver, og Beboerne syntes mig at se mere menneskelige ud. Jeg var ogsaa saa heldig at fægte nogle Stykker Brød og fik saaledes atter Sulten stillet.

I den lille Havneby, dens Navn var Zengg, fandtes ingen Bogbinder, og jeg gav mig straks paa Vej Nord paa langs Kysten og naaede paa nogle Dage til Fiume, som er en stor Havnestad, der tilhører det ungarske Rige.

I denne By var jeg nær kommen galt af Sted. Jeg stod paa Gaden og betragtede i al Uskyldighed den elegante Vinduesudstilling i en stor Juvelerbutik, da en Politibetjent slog mig paa Skulderen og bad om at maatte se mit »Passoporto«. (Det var naturligvis Pas, han mente.)

Mit fremmedagtige og rimeligvis meget banditmæssige Udseende havde formodentlig opvakt hans Mistanke om, at jeg ikke havde mine Papirer i Orden. Hvis han ansaa mig for en Juveltyv, duede han i hvert Fald ikke til at være Opdager, thi han maatte jo vide, at den Slags Folk altid optræder i fineste dress.

Jeg greb imidlertid i Brystlommen, og med al den Ro, som en god Samvittighed giver, rakte jeg ham min Vandrebog. Denne var naturligvis hebraisk for ham, men idet jeg tog Bogen frem, blottede jeg Skaftet paa min lange Skedekniv, jeg bar i samme Lomme, og nu greb han triumferende om dette og halede den frem.

»Wass ist dass?« raabte han.

»Det ser De jo, det er en Kniv,« svarede jeg. Men nu viste det sig, at han med de tre Ord, havde udtømt hele sit Forraad af Tysk, og vor Konversation gik saaledes i staa.

Der havde imidlertid samlet sig en hel Del Lediggængere om os, som med spændt Interesse fulgte vore Forhandlinger, og da han nu erklærede

mig for anholdt, fulgte jeg roligt med for at undgaa Spektakler.

Ankommen paa Stationen blev jeg straks taget i Forhør, og Betjenten fremlagde »corpus delicti«, min lange Kniv, paa Skranken.

Heldigvis havde de en Mand, der kunde tale tysk, og han lod til at være meget fornuftig. Min Vandrebog blev undersøgt og erklæret for at være god nok, og nu gik han lige til Sagen.

»Ved De ikke, at det er forbudt i Følge Loven at gaa med skjulte Vaaben?« spurgte han.

Jeg anede i Virkeligheden ikke Eksistensen af denne Paragraf, men erklærede roligt, at min Kniv ikke var noget Vaaben, men et Stykke Bogbinderværktøj, som jeg ikke kunde undvære, da jeg som Haandværker var nødt til at medbringe mit Værktøj, naar jeg vilde have Arbejde.

Han saa tvivlende først paa Kniven og dernæst paa mig.

»Er det sandt? Er det virkelig Bogbinderværktøj? Hvad bruger De den til?«

»Jeg skærer Pap og Papir med den. Det vil De kunne erfare hos enhver Bogbinder!«

»Naa, jaja, det maa vel være saa, naar De siger det. Men naar De er rejsende Haandværker, saa har De vel Rejsepenge eller andre Subsistensmidler; maa jeg se dem?«

Ja, det var klart, det havde jeg. Jeg greb ind paa Brystet og halede Ferensz' Sølvgylden frem, der havde den hvilet, siden jeg forlod Vasarhely, og den lod til at være en Talisman, thi jeg blev straks dimitteret.

Underlige Land, hvor Folk har Lov til udven-

dig at gaa bedækkede med Dolke og Pistoler, medens man ikke maa have en Kniv i Lommen!

Nu vilde jeg herfra til Triest, men mellem denne By og Fiume strakte den store Halvø Istrien sig ud i Havet, og det vilde derfor være en kolossal Omvej at følge Kysten; jeg maatte altsaa atter op over Bjergene, og de lignede paa en Prik dem, jeg havde forladt i Dalmatien.

Trediedagen efter stod jeg igen paa en Bjergkam og atter laa Havet dybt under mine Fødder. Denne Gang var det en stor Bugt, som smilede mig i Møde, og aldrig har jeg set et skønnere Rundmaleri end det, som her viste sig for mig: det prægtige, blaa Hav og de smilende, blomstersmykkede Kyster, hvor herlige Villaer og Slotte tittede frem mellem Parker og Haver, som Baggrund de høje, himmelstræbende Bjerge og inderst i Bugten den store, smukke og venlige By Triest, badende sig i Solens Straaler, medens de gyldne Spir paa Taarnene blinkede og vinkede. Jeg følte, at min Trængselstid var til Ende; i denne By vidste jeg, hvor jeg skulde hen, Herbergsfolkene i Triest var kendt saa viden om Lande, og alle rejsende Svende havde kun Lovord om dem.

Adressen stod i min Lommebog: »Zum alten deutschen Ritter«, Via commerciale, Triest; der, havde man sagt mig, vilde de tage imod mig som en gammel Ven, og der vilde jeg finde et Hjem, selv om jeg ikke havde en Kreuzer i Lommen.

Glad og vel til Mode begyndte jeg at stige ned fra det stejle Bjerg, og medens jeg gik og stadig havde den glimrende Udsigt for Øje, sang jeg:

Der vandrede tre Svende.

Der vandrede tre Svende
Ad den brede Landevej,
De alle kom fra Vesten,
De vilde hver sin Vej.
Hej, komfaldera, Hurra!
De vilde hver sin Vej!

Den første vil mod Østen,
Den anden vil mod Nord,
Den tredie vil mod Syden,
Hvor Orangelunden gror.
Hej, komfaldera, Hurra!
Hvor Orangelunden gror!

Og den, som gik mod Østen,
Han kom til Rusland hen;
Der man ham greb og sendte
Straks til Sibirien,
Hej, komfaldera, Hurra!
Straks til Sibirien!

Og den, som gik mod Norden,
Kom op i Finlaps Land,
Her krøb han under Sneen
Og blev en Hulemand.
Hej, komfaldera, Hurra!
Og blev en Hulemand!

Men den, som gik mod Syden,
Kom til Italien ned,
Her drak han Vin med skønne Møer;
Han fandt det bedste Sted.
Hej, komfaldera, Hurra!
Han fandt det bedste Sted!

TREDIE AFSNIT.

Fra Triest til Venedig.

TRIEST, Illyriens smukke Hovedstad og Østrigs eneste Havneby af Betydning, havde i Aaret 1874 over 100,000 Indbyggere; disse bestod foruden af Illyriere hovedsagelig af Italienere og Tyskere.

Havnen, som fra Naturens Haand var en af Verdens bedste, afgav foruden Plads til de talrige Handelsskibe ogsaa Asyl for hele den østrigske Krigsflaade. Desuden fandtes der en imponerende Frihavn, et Mesterværk af italiensk Bygningskunst.

Ikke alene Beliggenheden var vidunderlig smuk, men selve Byen var som en kostelig Perle, der af det gavmilde Hav var skyllet op paa den smilende Kyst. Den rummede saa meget baade smukt og godt, og det saavel gammelt som nyt.

Allerede de gamle Romere havde haft Øjet aabent for Byens fortrinlige Beliggenhed, og blandt dens Seværdigheder fandtes endnu adskillige Levninger af deres storartede Byggeforetagender, heriblandt de anselige Ruiner af et Amfiteater. Selve den prægtige Domkirke var ganske vist af senere Dato, men dens Taarn var opført paa Resterne af en

romersk Triumfbue, og i Murene fandtes anbragt en Masse Oldsager fra samme Tidsrum.

Af den nyere Tids Pragtbygninger kan nævnes Børsen, den Gang ubetinget Triest's smukkeste Bygning, hvilket kunde opfattes som et Symbol paa, at det var Storhandelen, som gav Byen sit Præg og med mild Haand strøede Velstand ud til hele Befolkningen; thi det Indtryk fik i al Fald jeg af Triest, at der var ingen smalle Steder.

Vejret var smukt og smilende, gjort behageligt ved den lette Søbrise, og Beboerne lignede Vejret; ogsaa de var smukke og smilende, høflige og venlige. Kort sagt, — Triest var i mine Øjne et lille Paradis.

Jeg havde fundet Herberget i »Via commerciale« og var bleven hjertelig modtagen af Værtsfolkene. Herbergsfader var en Tysker, der tog imod mig som en gammelkendt Landsmand, medens hans Kone, der var Italienerinde, fuldstændig viste sig som en Moder, og det en god Moder, for mig.

Gæsterne bestod paa det Tidsrum foruden af mig af seks andre Personer: først var der to tyske Klejnsmedesvende fra Berlin ved Navn Franz og Fritz, der — naar man saa igennem Fingre med det Storpraleri, enhver Prøjser er født med — var to ærlige og hjertensgode Fyre; dernæst var der en Taskenspiller, der ogsaa var Tysker, tillige med sin Kone, Søn og Datter; de optraadte for Tiden i Byen, hvor de gjorde ganske gode Forretninger; de var ligeledes gemytlige og omgængelige Folk.

Jeg vakte vældig Furore, da de hørte, hvilken Tur jeg havde tilbagelagt, og de undrede sig saare

over, at jeg var levende endnu; men det var jo et Faktum, som ikke kunde bestrides. Mine Rejseoplevelser var i den nærmest paafølgende Tid Samtaleemnet, især om Natten; vi laa nemlig i Reglen vaagne, og det havde sin gode Grund, thi ganske vist var Triest et Paradis, men et Paradis med Slange, og denne optraadte her i Væggelusens Skikkelse. Denne lille lyssky Morder vaagede, naar vi skulde sove, og overfaldt os og sugede vort Hjerteblod. Da jeg havde udholdt dette i to Nætter, erklærede jeg, at jeg ikke mere gik i Seng i Triest, og jeg holdt Ord; thi de følgende Nætter strakte jeg mig paa Træbænken i Fremmedstuen, hvor jeg havde nogenlunde Fred.

Om Dagen gik jeg og boulevarderede paa Strøget, men ved tilfældig at betragte mit Billede i Butikkernes Spejlglasruder fik jeg en Følelse af, at det i Grunden ikke var saa løjerligt, at Politibetjenten i Fiume havde forset sig paa mig, thi jeg lignede i Virkeligheden fuldstændig en Bandit, og det havde maaske netop været min Lykke, da jeg befandt mig mellem Folk af samme Kaliber, men nu, da jeg var mellem civiliserede Mennesker, fandt jeg det meget ubehageligt, og jeg kom til det Resultat, at noget maatte der gøres, — men hvad? Det var Spørgsmaalet.

Da jeg fuldstændig manglede Driftskapital, besluttede jeg at veksle min Sølvgylden, den havde jo udført sin Mission, og det gjorde jeg saa. Den indbragte mig 110 Kreuzer, hvilket vil sige, at den blev noteret ti Procent over pari, og det viser, at Sølvpenge var en sjælden Vare der; i Virkeligheden havde man dem kun af Papir, og min ungarske

Sølvgylden var baade den første og den sidste, jeg nogen Sinde har set af den Slags.

Min »Umschauen« hos Bogbinderne gav kun ringe Udbytte, thi Geskænk i dette Ords egentlige Forstand kendte de ikke noget til, og dette viste sig ogsaa senere at være Tilfældet i Italien, hvorfor jeg snart opgav mine Besøg hos dem og først genoptog disse, da jeg var kommen over Alperne og op i Schweitz.

Mine Venner, Franz og Fritz, havde besøgt den tyske Konsul og hver erholdt fire Gylden af ham, og da jeg ikke kunde tro andet, end at den danske vilde vise sig lige saa liberal, gik jeg op til ham. Jeg blev vist ind i hans Modtagelsessalon, og her sad to Herrer, hvem jeg paa tysk spurgte, om Konsulen var til Stede.

»Vi venter selv paa ham,« svarede den ene paa bredt dansk.

Jeg blev helt rørt over atter at høre mit Modersmaal, som ikke havde lydt for mine Øren fra en fremmed Mund i de sidste tre Aar, men jeg fik ikke Tid til at konversere dem yderligere, da Konsulen i det samme traadte ind.

Han spurgte dem om deres Ærinde, og de fortalte, at de var Bagersvende fra Kjøbenhavn og at de ventede en Pengesending til Triest fra Hjemmet; denne var imidlertid endnu ikke kommen, hvorfor de vilde anmode Hr. Konsulen om et Laan saa længe.

Denne, som var en gammel, gnaven Nordmand, svarede, at det kunde han ikke indlade sig paa; Regeringen hjemme i Danmark gav ham ikke en Skilling til det Brug, og sin egen private Formue

havde han ikke Lyst til at anbringe i den Slags Foretagender.

Mine to Bagere rejste sig saa, sagde Farvel og gik.

Nu var det min Tur.

»Og hvad ønsker saa De?« spurgte Konsulen.

»Jeg er Bogbindersvend fra Kjøbenhavn, og da jeg har været temmelig længe paa Rejsen, er mine Ressourcer sluppen op, hvorfor jeg gerne vil bede Hr. Konsulen om en lille Understøttelse.«

»De hørte jo, hvad jeg svarede de andre, det gælder ogsaa Dem!«

»Det kan det umuligt gøre,« svarede jeg, »thi saa vidt jeg kunde forstaa, vilde de laane; det kan jeg imidlertid ikke indlade mig paa, da jeg ingen Udsigt har til at faa det tilbagebetalt.«

»Ja, give eller laane, det er Hip som Hap; naar De ingen Penge har, skulde De lade være med at rejse. — Farvel!«

Dermed var jeg færdig.

Jeg kom noget slukøret tilbage til Herberget, men Fatter lo ad mig og sagde:

»Ja, tag den blot med Ro, Dansker, og gaa op til ham igen om et Par Dage, saa faar du nok et bedre Resultat.«

Og han forklarede mig nu, hvorledes Madposen skulde skæres. Jeg lød hans Raad og stillede atter to Dage efter.

»Naa, er De der igen,« spurgte Konsulen, »hvad vil De nu?«

»Det samme som sidst, Hr. Konsul, bede om en lille Understøttelse?«

»De ved jo, hvad jeg svarede Dem forrige

Gang, det kan ikke nytte Dem noget, lad mig saa have Fred!«

»Ja, saa kommer jeg ikke mere, men jeg har desværre været nødt til at gøre Gæld paa Herberget, thi af Luft kan jeg ikke leve, og hvis den ikke bliver betalt inden Aften, lader Herbergsfader mig arrestere, og saa faar Hr. Konsulen mig rimeligvis at sende hjem.«

»Vil De da gerne hjem?« spurgte han forbavset.

»Ja, hvorfor ikke, det vilde da være bedre, end at gaa her og sulte!«

»Hvor stor er Deres Gæld?«

»Fire Gylden!«

»Hvis jeg nu giver Dem disse fire Gylden, vil De saa love mig straks at forlade Byen?«

»Ja, det er under alle Omstændigheder min Hensigt, thi her er intet Arbejde at faa!«

Konsulen gav mig de fire Gylden, hvorefter jeg bukkede dybt og forsvandt.

Jeg havde betroet Herbergsfader, at jeg gerne vilde skifte Ham, og han havde lovet at være mig behjælpelig saa snart jeg mente, min Kassebeholdning kunde taale denne Belastning. Dette Tidspunkt fandt jeg nu var kommet, og vi gik derfor hen til en Marskandiser af hans Bekendtskab, hvor vi efter lang Prutten og Parlamenteren blev enige om Handelen.

Jeg skulde betale fem Gylden og desuden aflevere min gamle Habit, og herfor fik jeg i Bytte: et Sæt bruntfarvet Lærredstøj, let, stærkt og af et fjong Snit, et Par dito Sejldugssko og en Straahat. Jeg var himmelglad over denne Forretning; Fodtøjet var ganske vist det svage Punkt, men Læder-

sko var nu en Gang en dyr Artikel, og mine gamle Støvler, som havde fulgt mig saa troligt gennem tykt og tyndt, vilde ikke mere. Jeg klædte mig om med det samme, og efter at jeg havde været inde hos en Barber og der var bleven befriet for den vældige Manke, som tyngede mit Hoved, gik jeg stolt ud i Byen og en Tur ned ad Strøget. Her spejlede jeg mig i Vinduerne og var særdeles tilfreds med mit Udseende, og da en Tigger, som jeg mødte, titulerede mig »Grand Signor«, følte jeg ret, at jeg atter var Situationen voksen, og jeg belønnede ham med en Kreuzer.

Jeg havde været nede ved Havnen for at se, om der ikke skulde være et dansk Skib, men der var intet; derimod saa jeg en stor Bark fra Stettin, som førte det prøjsiske Flag. Dette fortalte jeg til Franz og Fritz, og vi blev enige om at gaa ned om Aftenen for at besøge Mandskabet.

Vi blev særdeles venligt modtagne, og de inviterede os til at soupere sammen med dem, og da de hverken sparede paa Mad eller Drikke, havde vi en rigtig hyggelig og gemytlig Aften. Da de i Samtalens Løb erfarede, at jeg var en Dansker, sagde en af dem:

»Saa har du jo en Landsmand her om Bord!«

»Nej, virkelig,« udbrød jeg glad, »hvor er han, lad mig tale med ham?«

»Ja, vær saa god, tal bare væk, der sidder han, det er vor Kok!« og han pegede hen paa en stor Dreng, der sad paa sin Kiste og guffede i sig uden at blande sig i vor Samtale.

Jeg for hen og slog ham paa Skulderen, idet jeg udbrød:

»Jeg hører, at du er en Landsmand, kære Ven, kan du tale dansk?«

Han skævede til mig med et mistroisk Blik og svarede i en drævende Tone:

»Jov, — æ va it gaat, a a it ku taahl daaisk et saahm æ æ mæ Muersmohl.«

Dermed tyggede han videre uden at lade til at føle sig videre bevæget ved Synet af en Landsmand, og for mig var det, som om jeg havde faaet en Spand koldt Vand over Hovedet. Var det Modersmaalets himmelske Lyd? I mine Øren skurrede det lige saa slemt som det kroatiske; jeg følte ikke mere Trang til at tale dansk, men indtog atter min Plads ved Bordet mellem de brave Tyskere, og her vekslede vi med Tale, Sang og Bægerklang til det var Sengetid, og vi maatte gaa fra Borde.

Da de hørte, at vi Dagen efter vilde begive os paa Vandring, forsynede de os med en Del Beskøjter og et stort Stykke kogt Flæsk, og vi begav os hjem, særdeles fornøjede med vor Udflugt.

Næste Morgen forlod jeg Triest med Franz som Følgesvend. Fritz vilde nemlig ikke ind i Italien, hvorfor vi havde taget en hjertelig Afsked med ham og de brave Herbergsfolk, og nu gik vi trøstigt nord paa langs Kysten for at komme om til Venedig. I et Brev til mit Hjem skildrede jeg min Rejseplan saaledes:

Ind i Italien gaar nu Johan,
Det er dog vist et prægtigt Land.
Thi der har man slet ingen Arbejdsgriller,
Nej, — ikke det bitterste man bestiller;
Man ligger, saa lang man er, paa Ryggen
Og driver hele Dagen i Skyggen.

Al Savn og Nød man hurtigt glemmer,
Og medens man strækker de dovne Lemmer,
Man ruller Cigaretter — ekstrafine —
Og ryger dem selv, — ja med Kendermine!
Behager det her mig saa ikke længer,
Naa, — derfor jeg ikke med Hovedet hænger;
Jeg gør saa bare et Hop og et Spring
Over Alpen, — det er den hele Ting!

Vi havde gaaet en Mils Vej langs Havet, da vi passerede det prægtige Slot Miramare. Det var en af Verdens skønneste Boliger, og her havde det unge Par, Erkehertug Maximilian af Østrig og hans trofaste Hustru levet et lykkeligt Familieliv, indtil Ærgærrigheden drev ham til at modtage Kejserkronen i det nybagte Kejserdømme Meksiko. Ak, hvor længe varede vel den Herlighed? Kun i to Aar, saa skød Meksikanerne ham, og den stakkels Kejserinde blev vanvittig af Sorg. Det var den sørgelige Ende paa den Tragedie, og nu stod Miramare øde og tomt og Dødens Stilhed rugede over det hele.

Vi følte os begge vemodigt stemte, medens vi vandrede gennem den herlige Park. Da vi havde passeret denne, forlod vi Kysten og gik op i Landet, hvor vi i Løbet af nogle Dage naaede Byen Gōrz, og næste Formiddag overskred vi den italienske Grænse.

Nu var vi altsaa i »la bella Italia«, og der var godt at være. Mit Ophold i Landet, som strakte sig over to Maaneder, rummer kun glade Minder. Ganske vist fik jeg intet Arbejde der, thi da, som jeg tidligere har fortalt, Mestrene ikke gav Geskænk, og da det paa Grund af mit Ukendskab til Sproget

var vanskeligt at forklare mig for dem, besøgte jeg dem ikke, og som Følge heraf var der stadig Ebbe i Pengepungen; men Befolkningen var venlig og elskværdig, og skønt Bønderne var meget fattige, stod deres Huse altid aabne for os, og det baade ved Dag og Nat, og de delte gæstfrit deres nøjsomme Maaltider med os. Levemaaden bestod af »Polenta«, som var en tyk Majsgrød, der traadte i Stedet for Brød, og Kastaniekager besmurte med Olie, samt Bønner, Salat og lignende, og hertil fik vi i Reglen et Krus Landvin, og den smagte slet ikke ilde.

Vor Introduktion i Landet var ganske lovende. Tolderne paa Grænsen nikkede og smilede til os og spurgte ikke om Rejsepenge, de vilde bare vide, om vi førte »Tabacco« med, thi det var Kontrabande. Denne duftende Urt var nemlig højt beskattet, og derfor maatte vi, saa længe vi var i Landet, stikke Piben ind; der blev kun Raad til en lille Cigaret en Gang imellem.

Jeg foreslog nu Franz, at vi skulde gaa ind i den første Kro, som vi traf paa, og her leve højt for vore Penge, thi den østrigske Mønt vilde ikke være meget værd, naar vi kom længere ind i Landet; heri var han fuldkommen enig med mig, og vi talte Formuen, som beløb sig til 35 Kreuzer.

Snart kom vi til et langt, lavt Hus, som laa lige ud til Vejen, og vi fandt begge, at det lignede en Kro. Der var ganske vist intet Skilt at se, men det var maaske noget, man ikke brugte i Italien, og vi skred over Tærskelen. Vi kom ind i et stort Rum, thi Italienerne har ligesom Dalmatinerne og Holstenerne hele Menagen ud i et, baade Stald og

Stue, og her sad, ved et stort Bord, en ældre Matrone tillige med tre unge Piger og sorterede Kokoner, saaledes kalder man de forpuppede Silkelarver. De rejste sig og kom os smilende i Møde, og aldrig har jeg set et skønnere Syn end disse tre henrivende Gratier; de havde lange, sorte, krusede Lokker og sorte, lynende, gækkende og smilende Øjne, jeg var aldeles væk, og Franz gik det saamænd ikke et Haar bedre; men vi skulde jo sige noget og saa spurgte jeg om vi kunde faa »de Vino«.

»Si, si, Signori!« svarede de kære Piger og lo til os, og medens den ene gjorde Plads ved Bordet, bragte den anden os en Kande Vin, og den tredie satte Polenta og Kastaniekager frem for os.

Hvorledes vi holdt Konversationen gaaende, er mig endnu en Gaade, thi vi kunde ikke italiensk, og de kunde ikke andet, men det gik storartet, og vi sludrede væk i et Par Timer. Vi fortalte dem, at vi var »Prussiani,« det vil sige Prøjsere, og de fortalte, at saa var vi »bravi«, det vil sige tapre, og for at bevise dem, at vi i det mindste kunde drikke tappert, tømte vi Vinkanden, som de imidlertid atter fyldte. Vi spurgte dem, hvor meget vi havde at betale, og de svarede, at de skulde ingen Penge have, thi de holdt ikke Kro. Saa bad vi meget undskylde, at vi var komne derind, thi det var ikke Meningen, og de svarede, at det skulde vi ikke bryde os om, thi det var dem en »gioja«, det vil sige Glæde.

Ja, for os var det virkelig ogsaa en »gioja«, og vi befandt os som i Mohameds Paradis, hvor man jo i Følge Koranen bliver opvartet af skønne Houris,

og det kostede os Møje at løsrive os, men vi kunde jo ikke blive der, vi maatte atter paa Farten, og vi tog saa en hjertelig Afsked baade med den gamle og de unge. I det Øjeblik ønskede jeg oprigtigt, at jeg var en italiensk Bondekarl, thi saa havde jeg straks giftet mig med en af dem, men det kunde jo ikke lade sig gøre, jeg havde kun 35 Kreuzer, og dem var vi oven i Købet to om at dele; saa jeg maatte lade den Fugl flyve. Vi drog nu videre ad Landevejen, og medens vi gik, sang Franz:

Der Papst lebt herlich in der Welt, faldera!
Es fehlt ihm nie an Ablassgeld, faldera,
Dafür er trinkt den feinen Wein,
Ich möchte doch der Papst wohl sein, faldera!

Jeg var imidlertid alt for begejstret til at synge paa tysk, og derfor sang jeg paa dansk:

Paven han lever saa herligt og længe.

Paven han lever saa herligt og længe,
Det mangler ham aldrig paa Afladspenge,
Derfor han fylder med Vin sin Mave,
Jeg tænker saa tidt: Aah, gid jeg var Pave!

Dog nej, det vilde vist ej være godt,
Thi Paven er kun en sølle Per Tot,
En yndig Pige han ikke tør favne,
At være Pave mig ej vilde gavne.

Men Sultanen lever i Sus og i Dus,
Og i Serailet, hans prægtige Hus,
Findes der Piger, saa yndige, kære,
Ja, Sultan tror jeg nok, jeg vil være!

Dog nej, han er en ulykkelig Mand,
Thi hvis han vil følge sin Alkoran,
Saa smager han ej af Vin en Draabe,
Blev jeg Sultan, saa var jeg en Taabe.

Gnaven og ærgerlig vender jeg Ryggen
Til Pave, Sultan, skal det være Lykken?
Dog paa ét gaar jeg ind med Glæde:
Skiftevis i deres Fodspor at træde.

Derfor, min Pige, kom i mine Arme,
Giv mig et Kys af Læberne varme,
Kom, lad os klinke, I Venner brave,
Jeg vil tillige straks være Pave!

Nu havde vi en Uges behagelig Marschtur gennem en temmelig flad, men smuk og frugtbar Egn. Hvede-, Majs- og Rismarker samt Vinplantager vekslede med Oliven-, Ege- og Kastanieskove, og selv Landevejene var beplantede med tætte Rækker af sidstnævnte Træer, saa vi kunde stadig gaa i Skyggen, og det hele var gennemrislet af en Mængde smaa Floder, som alle var paa Vej til Adriaterhavet, og herved erholdt Landskabet et yderst tiltalende Udseende. Naar vi om Aftenen kom til en Landsby, stredes Beboerne om, hvem der skulde have os i Nattekvarter, og de, som gik af med Sejren, førte os i Triumf hjem, og gjorde alt for at hygge om os. Ja, det var rigtignok rare og prægtige Mennesker!

Af Byer passerede vi mange, og af disse hed de største Udino og Treviso. Det var med en vis hyggelig Følelse, at man gik ind i disse Provins-

byer; de smalle, krogede Gader med de forfaldne, men maleriske Bygninger havde en egen Charme og frembød mange interessante Interiører. Langs Husrækkerne var der i Reglen Buegange, saa man kunde gaa i Skygge hele Byen rundt. Haandværkerne sad og arbejdede paa Gaden, de havde flyttet hele Værkstedet og dermed Familielivet derud; det var som om hele Byens Befolkning udgjorde en stor Familie, og vi Fremmede følte os straks som hjemme der. Enhver, som vi tiltalte, gav os et venligt Svar, og det var lige meget hvad enten vi forstod det eller ikke, vi følte, at det var vel ment. Skønt vi næsten aldrig havde Penge, led vi ingen Mangel, thi Gæstfriheden var stor; en Italiener kan ikke spise eller drikke uden at byde enhver Fremmed noget med, og vi var ikke snærpede, vi tog altid mod Tilbudet.

Ti Dage efter at vi havde forladt Triest stod vi atter ved Bredden af Adriaterhavet; vi befandt os nemlig paa Havnepladsen i en lille By ved Navn Mestre, og her havde vi et Syn for Øje, som vistnok maa henregnes til det skønneste eller i hvert Fald det mest interessante paa hele min Rejse.

De mørkeblaa Vover rullede dovent i det glitrende Solskin, og de mange Fiskerbaade gled som Svaner afsted med deres røde Sejl udspændte for at fange den lette Brise. Længere ude, en Fjerdingvej fra Land, laa som svømmende paa Havfladen en prægtig By, bestaaende af Marmorpaladser og Kirker med himmelstræbende Taarne og Spir; det saa ud, som om de fulgte Bølgernes Bevægelse og gyngede op og ned ligesom Skibe, medens Baade for ud og ind imellem dem. Det var

Venedig eller »Venezia«, ogsaa kaldet Adriaterhavets Dronning, som her lig et »Fata Morgana« steg op af Bølgerne.

I Havnen laa en Gondolomnibus parat til at sejle derud, og vi gik om Bord. Det kostede 50 Centissimi, = 35 Øre, pro persona, og heldigvis var vi i Besiddelse af denne Kapital. Jeg havde nemlig den foregaaende Dag været inde paa en Herregaard, som vi passerede, og her havde jeg været saa heldig at faa Godsejeren selv i Tale. Han havde givet mig en Lire, det var en Pengeseddel af Værdi 70 Øre, og altsaa netop den Kapital, vi havde Brug for. Omnibussen var snart fuldt optaget, hvorfor vi lettede.

Gondolieren stod paa et ophøjet Stade i Agterenden med en lang Aare i Haanden og styrede graciøs og let den forholdsvis tunge Kasse gennem Bølgerne, og Passagererne, som hovedsagelig lod til at være Sælgekoner, var snart i en livlig Passiar, thi Italienerne er meget talende, og vi blev hurtigt trukne med ind i Konversationen.

Min Sidemand var en ung Fisker, en sorthaaret, krøllet Gut; han var iført en tærnet Bomuldsskjorte og sorte Fløjlsknæbukser, paa Hovedet havde han en frygisk Hue og om Livet et langt, højrødt Skærf. Ja, han saa prægtig ud, han lignede ikke de danske Fiskere med Sydvest, Olietrøje og Vandstøvler, men det var jo ganske vist ogsaa et andet Klima, vi befandt os i.

Han havde en stor Kurv staaende over sine Knæ, og den, saa jeg, var fyldt med Snegle. Nu tog han en Lommekniv frem, tog en Snegl, og med et behændigt Snit fjernede han dens Hoved, strøede

lidt Peber i Hullet og satte Sneglehuset for Munden og sugede Indholdet ud. Da han havde konsumeret en halv Snes Stykker, lavede han en lignende Portion til i Haanden og præsenterede mig denne med en graciøs Bevægelse og et vindende Smil, idet han sagde:

»Compaziente, Signor?«

Jeg takkede imidlertid og rystede paa Hovedet, den Ret tiltalte mig ikke, og han bød nu sin Nabo til venstre, en trivelig Matrone, og hun tog med Glæde imod dem. Han trakterede nu hele Selskabet, saa vi befandt os snart i et almindeligt Sneglespiseri, og jeg bad derfor Franz, da Turen kom til ham, at tage mod Tilbudet, for at vi kunde smage dem; thi naar alle de andre pæne Folk kunde spise dem, maatte vi jo ogsaa kunne gøre det. Det gjorde han og de smagte os udmærket, og da min Fisker saa det, bød han mig atter en Portion, og denne Gang sagde jeg ikke nej.

Vi havde imidlertid naaet Venedig og styrede ind ad »Canale grande«, den store Kanal, der som et latinsk S slynger sig igennem Byen og danner Hovedgaden. Gondolen anløb efterhaanden flere Steder og satte Passagerer i Land, og nu blev det vor Tur. Vi havde faaet Adressen af Herbergsfader i Triest: Hotel Sandwirth, riva scavonia«, og jeg spurgte Fiskeren, om han kendte det?

»Si, si, signori!« svarede han og nikkede, og lidt efter pegede han paa et Palads, paa hvis Façade stod malet:

Hotel Sandwirth,
deutsches Hotel mit Bäder.

og gav Gondolieren Ordre til at styre derind.

»Tak Skæbne,« tænkte jeg, »det ser ikke ud til at være et Herberg for os,« men nu kunde vi jo ikke godt trække os tilbage, saa vi tog Afsked med vore Rejsefæller og steg op ad Marmortrappen. Her blev vi modtagne af Hotellets Portier, som førte os op i øverste Etage, hvor han anviste os et pænt Værelse med to gode Senge, hvorefter han atter forlod os. Vi saa paa hinanden, og Franz udbrød:

»Donnerwetter! Johan, Johan, hvad skal dette blive til?«

»Ja, kommer Tid kommer Raad, min Ven,« svarede jeg, »vi maa tænke over det, for dette hersens er jo en casus mixtus compositum!«

Situationen var virkelig kilden. Vi var indkvarteret i et af Venedigs flotte Hoteller, og havde ikke en rød centissimi i Lommen. Vi turde ikke tænke Tanken til Ende, men da det var lige i den varme Middagstid, følte vi, at det overhovedet var altfor lummert til at tænke, og derfor strakte vi os hver paa sin Seng og sov ind.

FJERDE AFSNIT.

I Venedig.

Det var i Aaret 452, altsaa omtrent for 1500 Aar siden, at mine Venner Magyarernes Stamfædre, Hunnerne, paa deres Røvertog gennem Europa, steg over Alperne og gik ned i Norditalien, hvor de for frem med Baal og Brand. Sagnet fortæller, at de satte sig paa deres Skjolde og kurede ned ad Alperne, men da jeg selv har gaaet den Vej opad, som de var kommen ned ad, kan jeg bevidne, at det har været en Umulighed og altsaa maa være en Mythe. Men ned kom de i hvert Fald, og de stakkels Italienere gik det ilde; de blev hugget ned for Fode, deres Hjem plyndrede og deres Kvinder skændede.

Ovre ved Adriaterhavets Kyst, i Lagunerne, som de kaldes, laa en Mængde smaa Øer, og her flygtede en Del af Befolkningen ud i deres Baade. Hunnerne stod paa Kysten og saa langeligt efter dem, men da de ikke havde Baade og heller ikke kunde kure derud paa deres Skjolde, saa maatte de pænt lade dem være i Fred, og efterhaanden trak de sig atter tilbage. Disse Øboere var det, som grundlagde Venedig, saa man ser altsaa, det er en meget gammel By.

Øernes Antal er 118, og imellem dem snoer der sig 134 Kanaler, som danner Gaderne. Da der imidlertid efterhaanden ikke blev Plads nok paa disse Øer, byggede man Husene i Vandet paa nedrammede Pæle, og da disse gerne for Tid og Evighed skulde modstaa Vandets og Luftens Indvirkning, anvendte man kun kostbare Træsorter til dette Brug, f. Eks. Ibenholt og lignende.

Nu rejste efterhaanden det ene Palads sig ved Siden af det andet, thi Beboerne var flittige og vindskibelige Folk, og især dygtige Handels- og Sømænd, saa Rigdomme flød ustandseligt fra Havet ind i Kanalerne.

Særlig paa Siderne af Hovedstrømmen »Canale grande« ligger det ene prægtige Marmorpalads klods op ad det andet, nu ganske vist i Reglen forfaldne, thi Venedigs Velmagtsdage er forlængst forbi, og de fornemme Patricierslægter, som beboede disse Paladser, tildels uddøde; mange af dem er taget i Brug til Hoteller, og adskillige staar øde og ubeboede. Her ligger ogsaa det prægtige Dogepalads og den verdensberømte Markuskirke med sit høje, fritstaaende Klokketaarn, »Campanilen« kaldet, der er 315 Fod højt.

Foruden denne Kirke har Byen endnu 98 andre Kirker, og de mange Øer er forbundne ved utallige smukke Broer, blandt hvilke »Ponte rialto« er den prægtigste; den fører over »Canale grande« og er forsynet med Butikker paa begge Sider. Desuden findes der 200 Torvepladser, af hvilke Markuspladsen er den smukkeste; den ligger foran Markuskirken og er brolagt med fine Marmorfliser. Ved Siden af denne findes en mindre Plads,

kaldet »Piazettaen«, som vender ud til Havnen og er forsynet med to høje Søjler, eller Obelisker, som hver bærer en Figur paa Toppen.

Alle Hovedfærdselsaarerne er, som sagt, Kanaler, men der findes dog ogsaa en Mængde Gader paa Øerne; de er imidlertid meget smalle, kun saa brede, at to à tre Mennesker kan passere forbi hverandre, og her findes saa Butikker paa begge Sider. Da Gaderne er smalle og Husene høje, er der ikke megen Luft, og man gaar altid i en ubeskrivelig Aroma, som dannes af Dunsterne fra de forskellige Varer, der handles med i Butikkerne.

Alle disse snævre Gyder danner en sand Labyrint, og det er for en Fremmed ganske umuligt at orientere sig der. Det er en Selvfølge, at der hverken findes Heste eller Vogne i Venedig, ikke en Gang en Trækkevogn ses, al Færdsel foregaar ad Kanalerne, hvor der overalt findes en Mængde Gondoler, og med disse kan man fare et antageligt Stykke for en Soldi (ca. 4 Øre). Drikkevand er en kostbar Vare i Byen, da der er Mangel paa det; det bringes om i Husene af Vandsælgere, og den Fremmede køber det paa Gaden til to centissimi pr. Glas.

Naar jeg til Slut noterer, at Venedig den Gang havde ca. 125,000 Indbyggere, tror jeg at have givet Læseren et lille Begreb om, hvorledes den berømte By saa ud i det Herrens Aar 1874.

Jeg endte forrige Afsnit med, at baade Franz og jeg var faldet i Søvn paa vore respektive Senge af bar Forskrækkelse over det fine Værelse. Hvorledes det gik Franz, ved jeg ikke, men jeg for

min Part sov meget uroligt. Jeg laa og drømte. — Der blev banket paa Døren, og paa min Opfordring traadte Hotellets fint uniformerede Portier ind. Han præsenterede mig en Regning paa en Sølvbakke. Jeg tog den og løb den igennem, den var paa over 100 Lire! Jeg erklærede, at jeg ikke kunde betale, da jeg slet ingen Penge havde, og nu faldt hans Ærbødighed pludselig væk, thi han raabte:

»Naa, saa De er en Svindler, — ja, den Slags Folk har vi heldigvis ogsaa Midler imod!« og han ringede paa Klokken ved Siden af Døren. Et Øjeblik efter traadte to haandfaste Karle ind, og efter Portierens Ordre, som blev afgivet paa italiensk, greb de mig, en ved hver Arm, og slæbte, trods min Modstand, af Sted med mig, ned ad de tæppebelagte Trapper, gennem Vestibulen og ud paa Marmorrappoen; her gav de mig et Dunk i Ryggen, og jeg gik til Bunds i »riva scavonia«s mørke Vover. Havde jeg nu kunnet svømme, havde det hele jo ikke været saa slemt, men det kunde jeg desværre ikke; jeg sank dybere og dybere, og til sidst stødte jeg mod Bunden; det gav et vældigt Chok i mig, og — jeg vaagnede.

Jeg foer forskrækket op; ja, — hel Drøm var det ikke altsammen, thi der blev banket stærkt paa Døren, som jeg havde aflaaset før vi lagde os. Franz sprang ligeledes op, og jeg gik hen og aabnede for en svær og jovial udseende Herre, som traadte ind og hilste os med følgende Ord:

»Goddag, mine Venner! Ja undskyld, at jeg forstyrrer Dem i Deres Siesta, men da jeg kan tænke mig, at De er kommen til Venedig for at

se Dem om, kan det ikke nytte at sove Tiden bort, og da Klokken snart er fem, begynder Livet at røre sig her, — om Middagen sover vi alle sammen. Jeg er for Resten Værten her i Huset, mit Navn er Sandwirth, og da jeg hører, vi er Landsmænd, vil jeg hilse paa Dem!«

Vi hilste igen, bød ham en Stol, og jeg præsenterede Franz som Prøjser og min egen Ringhed som Dansker; »saa jeg er jo strengt taget ikke Landsmand,« føjede jeg til.

»Nej, ikke i snævrere Forstand, men her regner vi alle for Landsmænd, som hører til den germanske Race, og De er mig lige velkommen!«

Jeg takkede ham og fortalte, at Herbergsfader i Triest havde opgivet os hans Adresse, men vi havde troet, at det var et almindeligt Svendeherberge og ikke et fint Hotel; nu var vi betænkelig ved det, da vi var bange for, at her var for dyrt, thi vore Midler var kun smaa. Jeg turde ikke fortælle, at vi slet ikke havde Penge.

»Nej, et Herberge for Haandværkere findes ikke her i Venedig,« svarede han. »Tyskerne plejer at tage ind hos mig, og for Landsmandskabets Skyld modererer vi saa Priserne lidt, naar det er rejsende Svende; Arbejde er der ikke Tale om at faa her i Byen, saa det gælder jo kun om at faa set sig omkring, saa hurtig som muligt, og derefter rejse bort igen, thi billigt er det ikke at leve her. Men sig mig, Dansker,« tilføjede han og pegede paa mine Sejldugssko, som allerede var i Laser, »har De ikke andet Fodtøj end det?«

»Jo,« svarede jeg resolut og pegede paa et Par langskaftede Fedtlædersstøvler, som Franz

havde spændt uden paa sin Randsel, »jeg maa jo se at faa dem paa, men de er desværre saa varme at gaa med!«

»Naa, — jeg skal se, om jeg ikke har et Par, jeg kan laane Dem, thi de Vandstøvler er ganske vist for svære, og da De jo ellers er et pænt Menneske, synes jeg ikke, at De skal misprydes af det elendige Fodtøj; og er der ellers noget jeg kan være til Tjeneste med, mine Venner, kom saa kun trøstigt ned til mig,« og hermed forlod han os. Fem Minutter efter bankede det atter paa Døren, og Hotelkarlen stillede et Par gode, velbørstede Fjederstøvler indenfor. Vi gjorde nu Toilette, og jeg trak Støvlerne paa; de passede som om de var syet til mig. Jeg traadte hen foran Franz, tog Hatten af, bukkede dybt og sagde:

»Buon giorno, Signor Prussiano, kapisco d'italiano?« *)

Han smilede og sagde: »Ja, jeg maa indrømme, at den klarede du storartet, men du kan jo lige saa godt som jeg indse, at der kommer en Regnskabsdag — og hvad saa?«

»Naa — ja, ja,« svarede jeg, thi jeg var atter ved godt Mod, »vi klarer den nok; nu maa vi besøge vore Konsuler, der hænger vel lidt ved, og skal galt være, maa vi rejse i Morgen igen, Regningen kan da ikke blive saa stor. Det kedeligste er, at vi ikke har en eneste centissimi at begynde med!«

»Hør, ved du hvad, Johan,« svarede han, »da du nu har faaet gode Støvler paa, skal vi saa

*) God Dag, Hr. Prøjser, forstaar De italiensk?

ikke prøve at sælge mine Fedtlædersgagakker; lidt maa vi vel kunne faa for dem?«

Det blev vedtaget. Vi forlod Hotellet og tog Støvlerne med. Da vi ikke havde Penge at sejle for, gik vi ad Bagdøren og kom nu ud i en af de før omtalte snevre Gyder, og snart havde vi forvildet os i denne Labyrint. Vi gik og saa paa Butikkerne for at finde en Marskandiser, men vi havde ikke Held med os, og da vi ikke kunde spørge os for, stod vi snart raadvilde paa et Hjørne og var nær ved at opgive Ævred. Da blev vi pludselig, begge paa en Gang, omfavnet af en ung Italiener, som raabte:

»Buon gjorno, Signori Prussiani!«

Det var vor Fisker fra Omnibusgondolen, og han lod til at være glad ved Gensynet. Hvad os angik, var vor Glæde endnu større, thi han viste sig som vor frelsende Engel. Vi forklarede ham, at vi vilde sælge Støvlerne, da vi ikke havde Penge og trængte til noget at spise, og hermed lovede han at være os behjælpelig. Nu trak han os gennem adskillige Gyder, indtil vi kom til et Folkekøkken, hvor han førte os ind. Her sad ved lange Borde en Del Mænd og Kvinder af Arbejderklassen og spiste deres Middagsmad. Han anviste os Plads ved Bordet, hvorpaa han bragte os hver et stort Stykke Polenta og en Haandfuld smaa stegte Fisk; disse sidste havde Størrelse som Ansjoser og blev spist med Hoved, Hale, Ben og det hele. Dette Maaltid styrkede os svært, thi vi var i Virkeligheden dygtig sultne, da vi, naar undtages Sneglemaaltidet i Gondolen, ikke havde nydt andet den Dag end et Stykke Polenta og en Kop Mælk, som

vi havde faaet om Morgenen der, hvor vi overnattede.

Nu førte vor Fisker os hen til en Marskandiser, hvor vi ved hans Hjælp blev af med Støvlerne — vi fik fire Lire for dem, hvilket vi maatte anse for god Betaling — hvorefter han trak os ind paa et Osteri og forlangte en Kande Vin.

Vi sad nu her i gemytlig Passiar. Baade Franz og jeg følte os, efter at vi havde faaet Penge paa Lommen, betydelig bedre tilpas, og vi søgte at faa saa mange Oplysninger som muligt ud af vor Fører.

Vi fortalte ham, at vi skulde til Konsulerne af »Prussia« og »Danimarca« og spurgte, om han vidste, hvor de boede. Han svarede ja og sagde, at vi først kunde træffe dem næste Formiddag; han vilde imidlertid vise os deres Bopæl, saa vi nemt kunde finde dem.

Her maa jeg notere et Træk, som rigtig viste vor Ledsagers gode Hjerte og som rørte mig dybt. Da han hørte, at jeg var fra Danmark, rejste han sig, gik hen til Skænken og kom nu tilbage med en Stendunk, som han satte foran mig. Det var en gammel Carlsberg Eksport-Lagerøl. Den var ogsaa fra »Danimarca«, og den skulde jeg have, sagde han. Hans Øjne lyste af Glæde, da han beredte mig denne Overraskelse, saa jeg blev rørt til Taarer. Øllet brød jeg mig i Virkeligheden ikke om, thi Vin smagte mig bedre, men det lod jeg mig ikke mærke med; jeg holdt paa, at vi alle tre skulde dele den, og det gjorde vi. Denne Carlsberg kostede ham en hel Lire, og derfor kunde vi have faaet seks Kander Vin!

Det blev en uforglemmelig Aften, thi den formede sig fuldstændig som et Eventyr af »Tusind og en Nat«, og herfor kunde vi takke Giacomo, saaledes hed vor venetianske Ven. Han tog en Gondol, roede os rundt i hele Byen og viste os, hvad der var at se. Til sidst endte vi Turen paa »Canale grande«, hvor vi sejlede frem og tilbage.

Over os havde vi den mørke, dybblaa Himmel med de utallige, tindrende Stjerner, til begge Sider de prægtige Marmorpaladser og rundt om os en Mylr af Gondoler, alle behængt med kulørte Lamper, hvis Skin de mørke Vover gav tusindfold tilbage. Overalt hørtes Sang og Guitarspil, thi Venetianerne er Mestre i alskens Strengeleg og synger som Nattergale.

Der herskede et Liv saa broget og bevæget og dog saa stilfærdigt og roligt; man hørte hverken Hovslag eller Vognrummel, thi Gondolerne skar lydløst gennem Bølgerne, og de blev styrede med en saadan Sikkerhed og Behændighed, at de, trods det Virvar vi befandt os i, altid gik klar af hverandre. Og dette gik for sig uden Eder, Raab eller Skrig; thi selv den simpleste italienske Lazzaron er i Besiddelse af en medfødt Dannelse, der gør, at han altid optræder kavalermæssigt.

Ved Midnat landede vi ved Markuspladsen, og her herskede det samme Liv og Røre som før paa Vandet. Det var som om alle Venedigs Beboere havde sat hverandre Stævne her i den sene Nattetime. Vi slog os ned ved et Bord i en af Buegangene og nød nogle Forfriskninger, medens vi hørte paa den dejlige Musik. Vi følte, at det

nu var vor Tur til at traktere, og Resultatet blev, at da vi ved Lag Klokken to roede hjem til vort Hotel, var der ikke meget tilbage af Franz's Fedtlædersstøvler; vi havde spist og drukket dem op!

Trods det, at vi kom saa sent til Ro, var vi næste Morgen tidlig paa Benene, thi det var Skik og Brug dernede; den længste Søvn tog man om Middagen mellem tolv og fire.

Franz besøgte nu den tyske Konsul og fik fem Lire af ham, hvorpaa vi begav os hen til den danske, men her fik jeg af Portneren den Besked, at Konsulen først kunde træffes den næste Dag.

Dette var en slem Streg i Regningen; thi det var vor Hensigt, naar jeg havde faaet noget der, da at benytte Formiddagen til at blive færdig med Byen og derpaa afrejse. Vi havde saa kun haft en Nat at betale for, vilde kunne have givet enhver sit og dog maaske have haft lidt tilovers. Nu var hele det Regnestykke ødelagt; vi maatte blive her til næste Dag.

Vi brugte imidlertid Tiden godt. Først besaa vi Markuskirken, som vistnok er et af Verdens prægtigste Templer. De fem store Døre eller Portaler, som danner Hovedindgangen, er alle af Bronze, og som Følge heraf meget tunge; det er gediegent og kostbart Arbejde. Er man kommen gennem en af disse Døre ind i Kirken, blændes Øjet af herlige Mosaikker og skønne Malerier. Herfra gik vi til Dogepaladset. Det er tildels bygget af carrarisk Marmor og gør et ligesaa storartet som glimrende Indtryk. Vi gik igennem pragtfulde Sale, indeholdende værdifulde Bibliotheker, og i disse

fandtes en Mængde gamle Bogbind, som ret kunde faa en Fagmands Tænder til at løbe i Vand; ligeledes fandtes her en kostelig Samling af Malerier, hovedsagelig Arbejder, som stammede fra de gamle venetianske Mestre, f. Eks. Tizian, Poul Veronese og andre.

Vi var i Raadssalene, hvor tidligere Dogerne og Timandsraadet holdt deres Møder, og vi var nede i Kældrene, hvor de stakkels Fyre, som var bleven Regenterne misliebige, blev ført for et Tribunal af i Dominoer formummede Dommere; her blev gjort kort Proces, der førte kun en Vej ud, og den gik over Sukkenes Bro til de berygtede Blykamre; og saa Farvel, du skønne, glade Verden, — den saa de ikke mere!

Vi var ogsaa i Arsenalet, et pragtfuldt Minde om Venedigs Velmagtsdage, og vistnok det største af den Slags i hele Verden. Det er bygget paa flere Smaaøer, har i sin Midte rummelige Vandbassiner, hvor store Skibe kan sejle ud og ind, og er omgivet af Mure og Taarne. Her saa vi en Mængde Trofæer, som Republikken i sin Tid har erobret i Krige, dels med Tyrkerne, dels med Søsterrepublikken Genua og mange andre.

Ja — kort at fortælle — vi saa os om, og vi morede os; vi endte ligesom den foregaaende Dag paa Markuspladsen, og da vi om Natten sejlede hjem til vort Hotel, var Konsulens fem Lire gaaet ud for at lede efter Franz's Støvler!

Atter oprandt den skønne venetianske Sol over vore syndige Hoveder, og, som Franz havde sagt, der kom en Regnskabsdag. Nu kunde vi ikke godt trække det længere ud, thi Resultatet var forud

givet: det blev for hver Dag der gik, værre at komme over.

Jeg var hos den danske Konsul. Han var ikke selv hjemme, men jeg traf hans Sekretær, og han erklærede straks, at Konsulen ikke kunde give mig noget, men naar jeg manglede Subsistensmidler, var det hans Pligt at sende mig hjem. Jeg var fuldstændig enig med ham i, at dette vilde være den heldigste Løsning for begge Parter; men da han hørte det, sadlede han om og svarede, at det kunde han imidlertid ikke afgøre, jeg maatte vente til Konsulen kom hjem, og det vilde vare flere Dage.

Hertil svarede jeg, at det var godt nok, men skulde jeg vente, maatte jeg have Penge at leve for saa længe, og han slap billigere fra det, hvis han hjalp mig til at komme ud af Byen. Resultatet blev, at han gav mig tre Lire, og hermed maatte jeg lade mig nøje.

Jeg foreslog nu Franz, at vi skulde gaa hen i Folkekøkkenet for at faa lidt Mad, thi Pengene slog jo ikke til alligevel, og det blev vedtaget. Vi støvede saa om i de utallige Smøger, men det var os ikke muligt at finde det Sted, hvor vi tidligere havde været; vi gik saa ind i en anden tarvelig udseende Beværtning, men da vi skulde gøre op, viste det sig, at Priserne slet ikke var tarvelige, og da vi forlod den, havde vi vekslet vor sidste Lire.

Vi kom nu atter hjem paa Hotellet, og her erklærede Franz, at da det paa en Maade var min Skyld, at vi var kommen i denne Suppedas, saa maatte jeg ogsaa klare os ud af den.

»Naa — ja, ja,« svarede jeg, »jeg maa jo prøve

paa det, men lad os nu sove først; thi Sandwirth er vist i bedst Humør efter Siestaen.« Jeg kan ikke nægte, at jeg følte mig noget benovet og gerne vilde trække Regnskabstimen ud saa længe som mulig.

Da Klokken var over fire, gjorde vi os rejsefærdige. Jeg trak atter i mine lasede Sejldugssko og tog de laante Støvler i Haanden, hvorpaa vi begge listede ned ad Trapperne. Vi følte os som et Par Skoledrenge, der skulde stille til Klø hos Inspektøren.

Nede i Stuen traf vi Hr. Sandwirth, som kom os i Møde med et venligt Smil. Han spurgte, om vi allerede vilde rejse — om vi havde moret os godt — om vi havde faaet al Ting at se og saa fremdeles. Jeg var meget forlegen og vidste ikke ret, hvad jeg skulde svare; men saa tænkte jeg: »Ærlighed varer længst og et godt Ord finder altid et godt Sted,« og jeg fortalte ham nu om hele vort Ophold i Venedig, akkurat som jeg har fortalt Læseren det, viste ham Resterne af vore Penge, hvilket var 65 Centissimi, og erklærede, at det var alt, hvad vi havde at betale vor Regning med. Jeg lagde Mærke til Minespillet i hans Ansigt, medens jeg aflagde min Bekendelse. Han gjorde Forsøg paa at se meget alvorlig ud, men kunde dog ikke ganske undertrykke et Smil, idet han vendte sig om til Fruen, som var beskæftiget ved Buffeten.

»Hvad siger du til det, lille Kone?«

»Ja, det er jo en gal Historie,« svarede hun.

»Hvor stor er deres Regning?« spurgte han videre.

Hun slog op i Protokollen og svarede:

»Der er fire Nattelogi à en Lire, og fire Kaffefrokoster à en Lire, det bliver Summa otte Lire!«

»Hvad mener du, at vi skal gøre ved dem?«

»Ja, jeg ved virkelig ikke, det kommer naturligvis an paa dig; men vi bliver vel nødt til at give dem lidt Middagsmad, inden de rejser; thi naar de ingen Penge har, kommer de jo til at sulte — stakkels Fyre!«

Ja — det blev Resultatet. Vi fik Middagsmad, og Sandwirth forærede mig oven i Købet de Støvler, jeg havde laant, dog paa den udtrykkelige Betingelse, at jeg straks kasserede mine Sejldugssko.

Det var herlige Mennesker, Sandwirth og hans Hustru, og jeg vil altid bevare Mindet om dem i taknemlig Erindring. Vi trykkede deres Hænder, steg i en Gondol og roede bort fra Hotellet.

Ved Markuspladsen steg vi ud og begyndte at tinge med de der liggende Gondolierer om at sejle os til Mestre. Der var imidlertid ingen, som vilde gøre det under en Lire, og vi var nu kun i Besiddelse af 60 Centissimi. Endelig, efter lang Parlamenteren, var der en af dem, som sagde:

»Giv mig Eders 60 Centissimi, saa skal jeg skaffe Eder til Mestre!«

Det gik vi ind paa. Vi gav ham Pengene og tog Plads i hans Gondol; men han gjorde ikke Mine til at sejle med os, han lod os ganske rolig sidde, og det blev en lang Ventetid. Endelig kom et stort Fartøj meget langsomt ned ad Strømmen, det var en Dagrenovationsgondol (en venetiansk Skraldevogn), og nu raabte vor Gondolier denne an og spurgte, om de kunde tage to Mand med til Mestre.

»Ja — hiv dem bare op!« blev der svaret, og med et Par Aaretag satte han os om Bord, og nu drev vi sindigt af Sted med Strømmen.

Saaledes slap vi ud af Adriaterdronningens Favntag. Thi Venedig var virkelig en Dronning. Lad være, at hendes pragtfulde Klædebon nu til dels var falmet, — de Juveler hun bar, var ikke Simili — nej, de var ægte nok og af en uskatterlig Værdi — men hun var ikke alene den majestætiske Dronning, som man i underdanig Beundring bøjede sig for, — hun var ogsaa den varme, elskovsfulde Kvinde, som man fattede en fanatisk Kærlighed til. De blinkende Kanaler var som bløde Arme, der kælent omslyngede en; og naar man gyngede i Gondolen paa »Canale grande«, var det som man hvilede ved hendes svulmende Barm og kunde mærke hendes Hjertes Banken.

Ja — hun var dejlig, og vi var svært forelskede i hende — og til Tak for vor Kærlighed kastede hun os paa Skraldevognen!

Men det er hende tilgivet, — jeg elsker hende endnu, og det vil være mig en Glæde, hvis jeg atter skulde faa hende at se. Og derfor har hun, trods det, at vort Samliv kun varede tre Dage, faaet et helt Kapitel for sig selv!

FEMTE AFSNIT.

Fra Venedig over Milano til Genua.

Vi havde passeret Padua, en ældgammel, interessant By, kendt i Oldtiden under Navnet Patavium, og laa nu og strakte vore dovne Lemmer udenfor Vicenza, som ligeledes er en By, der kan se tilbage paa en lang Tilværelse. I det hele taget er Norditalien et Land, hvor alt minder om Forfædrenes store Kultur. Men man kan maaske nok sige, at den nuværende Generation ikke er fulgt med Tiden, det er rimeligt nok — ethvert Folk har sine Opgangs- og Nedgangsperioder — da Norditalien stadig har været som en Kastebold mellem alle de fremmede Erobrere, der til enhver Tid oversvømmede Landet. At dette nu atter stod foran en Opgangsperiode, derpaa tydede alle Tegn.

Landet, som vi gik igennem, var en stor, flad Slette, gennemstrømmet af den mægtige Poflod; denne modtog fra begge Sider en Mængde Bifloder, mod Nord fra Alperne og mod Syd fra Apenninerne. Denne Slette er meget frugtbar, men det er intet Under, thi den er fra Tidernes Morgen bleven gødet med Blod.

Der kom Cimbrer og Teutoner, Hunner og

Galler, Longobarder og Sakser, ja selv Tyrkere og Grækere, og alle kom de som myrdende og plyndrende Røvere, og det endte i Reglen med, at de fleste af dem maatte lægge deres Ben dernede; men det havde de godt af, de kunde jo ladet Italienerne være i Fred. Nu kom vi to — Franz og jeg — Efterkommere af de gamle Cimbrer og Teutoner — os tog de godt imod, men vi kom ogsaa som fredelige Vandringsmænd; det burde de andre ligeledes have gjort.

Vi laa altsaa udenfor Vicenza og følte os begge svært glade ved Tilværelsen, da der fra Byens Port kom en Vandrer ud imod os. Han havde hverken Stok eller Randsel, men der var dog noget ved ham, der ligesom sagde os, at han var en af vore Folk, Italiener var han i hvert Fald ikke, det var tydeligt nok. Han hilste, tog Plads ved vor Side og spurgte, hvor vi agtede os hen? Vi fortalte, at vi var paa Vej til Milano.

»Naa — ja der kommer jeg netop fra. Jeg venter paa nogle Papirer, der skal sendes mig under den tyske Konsuls Adresse; de er imidlertid ikke komne endnu, og derfor gaar jeg en Tur her i Omegnen saa længe. Jeg er for Resten paa Vej til Venedig, men da jeg har været der før, interesserer det mig ikke videre, og hvis I ikke har noget derimod, saa vender jeg om og gaar med Jer tilbage; det er saa rart at have Rejseselskab?«

Det havde vi ikke noget imod, og det blev vedtaget. Det var for Resten — i Parentes bemærket — en pæn lille Spadseretur, han foretog sig i Omegnen af Milano, thi vi havde i Øjeblikket kun en Bagatel af fyrretyve danske Mil dertil.

Han fortalte nu, at naar vi var komne igennem Vicenza, saa havde vi en halv Snes Mil til Verona. Denne Vej havde han passeret i Løbet af det sidste Par Dage, og den førte til Dels gennem en stor, ubeboet Hede eller Græsslette, hvor vi vilde have vanskeligt ved at faa noget at spise. Han foreslog derfor, at vi i Stedet for at søge Nattekvarter paa den anden Side af Byen, hvad der var vor Hensigt, skulde blive ved at gaa hele Natten, saa vilde vi om Morgenen have passeret det værste Stykke og snart atter være i beboede Egne.

Et gammelt Ordsprog siger: Erfaren Mand er god at gæste, og vi var straks enige om at følge hans Raad. Derpaa brød vi op og gik igennem Byen, medens Franz og jeg, som vi plejede, samtidig fægtede lidt omkring i Butikkerne, hver paa sin Side.

Udenfor Byen traf vi atter Carl, saaledes hed vor ny Følgesvend, og efter Aftale satte vi nu det lange Ben foran og marscherede af Sted. Ved Midnat ankom vi til en lille Flække, ved Navn Montebello, bekendt paa Grund af de mange Slag, som har staaet der i Omegnen; thi denne store Slette er som skabt til at føre Krig paa. Her rørte sig, ligesom i de andre italienske Byer, et muntert Natteliv, og vi gik ind paa et Værtshus, hvor vi fik os hver en Kande Vin. Imidlertid var Maanen staaet op og Carl førte os nu hen paa Kirkegaarden, for at vise os et stort Monument over Krigere, der var faldne i Slagene 1796 og 1805; det havde han selv taget i Øjesyn den foregaaende Dag,

Vi forlod atter Byen og fortsatte vor Vej i det

dejlige Maaneskin, hen over den milelange Valplads, der virkelig, saa vidt vi kunde se, lod til at være ubeboet. Da vi havde gaaet et Par Timer, gjorde imidlertid Naturen sin Ret gældende; vi trængte til Hvile og slog os derfor til Ro paa Grøftekanten ved Vejens Side. Her laa vi nu og hvilte de trætte Lemmer, men da vi ikke kunde sove, opfordrede vi Carl til at fortælle os sin Historie. Hertil var han straks villig, vi rykkede tæt sammen, og han fortalte:

Carls Levnedsløb.

Jeg kom til Verden i det bevægede Aar 1848, og er altsaa nu 26 Aar gammel. Det var i en lille By i Posen, at jeg saa Dagens Lys; jeg er altsaa født prøjsisk Undersaat, men af Nationalitet er jeg Polak.

Jeg lærte Bagerhaandværket, gik paa Vandring som nittenaarig Svend og travede i 1868 ind i den smukke Kejserstad Paris. Det var Opfyldelsen af et af mine Længslers Maal, og nu stod jeg der — en Knægt paa tyve Aar — med ikke en Sous i Lommen, og Sproget — ja, det kunde jeg ikke et Ord af.

Saa traf jeg en Landsmand — ja, Landsmænd i Udlandet er i Reglen nogle søde Sjæle, — han trak mig med hen i et stort Hus, det var en Kaserne, og her forklarede han mig, at nu kunde jeg med Lethed gøre min Lykke; jeg skulde blot lade mig hverve til Fremmedlegionen, saa fik jeg straks femogtyve Francs, og naar jeg var fornuftig, stak jeg af bag efter; der blev ikke passet paa mig, saa det hele var ikke saa farligt.

Naa — kort at fortælle — jeg gik i Tøjet, tog

imod Haandpengene og troede nu, at jeg skulde have Lov til at gaa igen, men der var vinket af; en Sergent tog mig i Kraven og førte mig ind i et stort Rum med Jernstænger for Vinduerne og Skildvagt ved Døren, — jeg var i Fængsel. Min kære Landsmand saa jeg ikke mere, han hævede sin Provision ved Kassen, det var hans Forretning — den Judas Iskariot!

Foruden mig sad der en halv Snes Fyre i Hullet og der var flere Tyskere imellem; vi kunde ikke komme i Byen for at give vore Penge ud, men vi kunde købe Spise- og Drikkevarer; saa spillede vi om Pengene for at faa Tiden til at gaa, og de skiftede stadigt Ejere, men for hver Dag, der gik, blev Kapitalerne mindre; de havnede efterhaanden alle i Marketenderens Lomme.

Hver Dag kom der flere Rekrutter til, og da der var gaaet et Par Uger, hørte vi, at vi skulde af Sted. Og nu blev der Glæde, thi al Forandring fryder. En Morgen ganske tidlig blev vi ført gennem Gaderne til Banestationen; her blev vi proppet ind i et Par Kreaturvogne, og saa rullede vi til Marseille. Ankomne hertil blev vi ført om Bord paa et Krigsskib, og fire à fem Dage efter landede vi i Algier.

Nu fik vi endelig Lov til at gaa løse, og det havde sin gode Grund, det var nemlig saa godt som umuligt at løbe bort. I Løbet af fjorten Dage gennemgik vi en Slags Rekrutskole, hvorefter man sendte mig til det indre af Landet, og her blev jeg stukken ind i et Turkoskompagni; jeg skulde nemlig udfylde et Hul, som var slaaet af en Kabylerkugle.

Saaledes henrandt to Aar. Jeg fandt mig godt i min Skæbne, thi dette friske Liv tiltalte mig i høj Grad, og Klimaet var, trods den stærke Varme, behageligt og sundt. Disciplinen var ganske vist streng, men den gav sig dog ikke af med Smaatterier, saa vi førte i mange Retninger et ganske frit Liv. Og mine Kammerater var, trods de mange forskellige Elementer, gennemgaaende flinke Fyre, saa vi levede sorgløse og glade og tænkte ikke paa den Dag i Morgen.

Da kom — som et Lyn fra den klare Himmel — Krigserklæringen til Tyskland i 1870. Vi fik Ordre til at gøre os klar til Afmarsch; vi skulde alle af Sted til Frankrig, dog med Undtagelse af Tyskerne, de fik Lov til at blive tilbage.

»Naa, Gud ske Lov,« tænkte jeg, »saa slipper du da for at være med der.« Men nogle Dage efter fik jeg alligevel Ordre til at gøre mig marschfærdig. Jeg meldte mig hos Obersten, fortalte ham, at jeg var Tysker, og bad mig fritaget for at gaa med. Han maalte mig med et bistert Blik, slog op i Bataillonsprotokollen, pegede paa en Side og sagde:

»Her staar, du er Polak, det har du selv opgivet, og det maa som saadan være dig en Glæde at slaas med Tyskerne; men du har maaske Kanonfeber? Den bliver du nok kureret for; du skal med!«

Jeg forklarede ham, at jeg ganske vist var Polak, men født som prøjsisk Undersaat, og at Prøjserne vilde skyde mig, hvis jeg blev fanget med Vaaben i Haand.

»Saa er jeg vis paa, at du lader dig ikke fange, min Søn, du vil netop vise dig som en tapper

Soldat, thi man slaas altid bedst med Strikken om Halsen. I Morgen marscherer vi af, du følger med, og jeg skal særlig holde Øje med dig!«

Der hjalp ingen kære Moder. Otte Dage efter suste de tyske Granater mig om Ørene. Jeg havde besluttet, koste hvad det vilde, at stikke af, og ventede kun paa et belejligt Øjeblik. En Nat stod jeg paa Forpost ude i Vedetkæden foran Verdun; i Bøsseskuds Afstand laa en Landsby, den var besat af Tyskerne, havde man sagt mig. Nu eller aldrig! Timen var kommen, og saa snart Ronden havde været hos mig, listede jeg af Sted langs Markhegnet. Jeg ventede at støde paa den tyske Forpost, og jeg vilde saa have overgivet mig til ham, men til min Forbavselse traf jeg ingen og naaede uantastet ind i Landsbyen.

Maanen var imidlertid staaet op, og i dens spøgelsesagtige Lys listede jeg op ad Gaden, holdende mig i Skyggen langs Husrækken. Overalt herskede Dødens Stilhed. Byen var som uddød, og i Virkeligheden husede den heller ikke et Menneske. Beboerne var alle flygtede og Tyskerne var, uvist af hvilken Grund, dragne bort, eller de havde muligvis slet ikke været der.

Jeg stod paa Kirkepladsen, tvivlraadig i Sind; hvad skulde jeg gøre? Da hørte jeg de taktfaste Fodslag af en Militærkommando, som marscherede op ad Gaden. Hurtig sprang jeg hen og skjulte mig i den dybe Niche foran Kirkedøren, spændt paa at se, om det var Franskmænd eller Tyskere. Det var, desværre for mig, et Halvkompagni fransk Infanteri.

De gjorde Holdt paa Pladsen, og det var øjen-

synligt, at de vilde slaa sig til Ro her for Natten. Jeg befandt mig i en yderst vanskelig Situation; jeg var paa det rene med, at saa snart jeg rørte mig, blev jeg opdaget, og jeg overvejede, hvad der var at gøre.

Jeg kom til det Resultat, at jeg havde størst Udsigt til at slippe ud af Kniben, naar jeg blot var rigtig fræk, og derfor gik jeg ud i det klare Maaneskin og rettede mine Skridt hen imod Løjtnanten, som kommanderede Afdelingen; han stod midt paa Pladsen og talte med Sergenterne. Jeg meldte mig til ham, fortalte, at jeg var kommen bort fra min Afdeling, og udtrykte min Glæde over, at de var komne saa belejligt; men han var, desværre for mig, en gammel, durkdreven Rotte. Han troede ikke et Ord af min Historie, men erklærede med et djævelsk Grin, at det, jeg trængte til, var et Par Lod koldt Bly i Hjertekulen, hvorpaa han lod mig baste og binde.

De holdt kun Rast et Par Timer, saa marscherede de atter af, og jeg maatte gaa imellem dem med bagbundne Hænder. Hen paa Formiddagen gik vi ind i Fæstningen Verdun, og jeg blev straks afleveret paa Vagten. Min Dom lød kort, men fyndig: »Ja, en Smule Bly kan gøre godt her, men vi venter hans Afdeling hvert Øjeblik — put ham ind saa længe, saa kan den selv besørge det!«

Saa kom jeg i Kachotten og sad og ventede paa Kuglen, men det gik anderledes. To Timer efter var Tyskerne Herrer i Verdun; Franskmændene benede af og glemte i Hastværket at tage mig med. Hurra for det!

Saa var jeg da imellem mine egne, og nu var

jeg ikke bange, jeg vidste, at her gik det ikke saa haardt til. Jeg blev stillet for en Krigsret og for ulovlig Udvandring dømt til fem Dages Arrest, og da det var overstaaet, blev jeg stukken ind i en Infanteribataillon og gjorde nu hele Felttoget med. Efter Krigen blev jeg permitteret og vandrede paa min Fod gennem Ungarn og Tyrkiet til Konstantinopel. Derpaa gik jeg gennem Lilleasien til Palæstina, besøgte Jerusalem og drog videre ind i Ægypten. Her kom jeg til at arbejde som Bager i Fort Napoleon, der ligger i Nærheden af Alexandria.

Dette blev et Vendepunkt i mit Liv. Jeg gik en Dag og spadserede udenfor Fortet, da en Vogn, forspændt med et Par løbske Heste, kom farende imod mig. Det hele saa meget farligt ud, men da jeg fra mit Ophold i Algier var vant til at behandle den Slags balstyrige Dyr, saa betænkte jeg mig ikke, sprang imod dem og fik dem standset, og det var i yderste Øjeblik, thi ellers havde hele Menagen ligget i Fortgraven. Paa Vognen befandt sig en Plantageejer fra Omegnen tillige med sin Datter, en nydelig ung Pige, og de overvældede mig begge med saa mange Taksigelser, at jeg blev ganske flov. Jeg maatte besøge dem paa Plantagen, og Enden paa det blev, at jeg opgav min Plads og tog stadigt Ophold hos dem.

Den gamle var Enkemand og Datteren hans eneste Barn. Hun fik altid sin Vilje, og da hun erklærede, at hun vilde giftes med mig, var der heller intet i Vejen, hverken fra Faderens eller min Side. Jeg havde imidlertid ikke Spor af Papirer; dem skulde jeg skrive hjem efter, og da Sviger-

fader samtidig betroede mig en meget vigtig Mission, som skulde udføres i Milano, besluttede jeg at rejse til denne By og skrev samtidig hjem, om de vilde sende mine Papirer til Konsulen der. Nogle Dage efter afrejste jeg med Damper til Triest, herfra sejlede jeg over til Venedig og tog med Toget til Milano. Jeg rejste som Gentleman, vel udhalet og godt beslaaet med Penge.«

»Ja, hør min Ven,« kunde jeg ikke lade være at indskyde, »det lyder jo meget troværdigt altsammen, men dit Ydre modsiger dig, hvorledes kan du pludselig blive saa derangeret, som du er i Øjeblikket?«

»Ja — I har jo ikke hørt Enden paa Historien endnu, men jeg er snart færdig. I Milano udførte jeg den mig betroede Mission og forhørte hos Konsulen om mine Papirer; de var imidlertid endnu ikke komne, og for at fordrive Tiden tog jeg en Tur til Monte Carlo. Her besluttede jeg at forsøge min Lykke ved det grønne Bord. Hvad om jeg kunde komme tilbage til Alexandria lige saa rig som min Kæreste? Det vilde være morsomt! Nu kan I vel tænke jer til Resten? Tre Dage efter var jeg klædt af til Skjorten. Havde jeg været en fornem Herre, vilde jeg vel sagtens have skudt mig en Kugle for Panden, men den Slags Folk er jeg nu ikke af, — jeg tog mit Parti og traskede ud ad Landevejen til Milano. Jeg havde skrevet til min Kæreste og bedt hende om at sende mig nogle Penge under Konsulens Adresse.

Da jeg atter kom til Milano, var der imidlertid hverken kommen Papirer eller Penge endnu. Jeg gav mig derfor paa Vej efter Venedig, og her

var det, at jeg traf jer. Se det er hele Historien, — og skal vi nu ikke prøve, om vi kan faa os en lille Lur!«

Et Par Dage efter naaede vi Verona, som er en meget stærk Fæstning. Det var i sin Tid de gamle Longobarders Hovedstad, og her havde deres Konge, Theodorik den Store, resideret. Han var bekendt i de danske Sagaer som Kong Diderik af Bern, og hos ham skal i Følge Sagnet adskillige af vore gamle Helte have tjent deres Sporer.

Vi havde nu ca. 30 Mil til Milano, og dem tilbagelagde vi i Løbet af en halv Snes Dage. Af større Byer passerede vi Brescia og Bergamo. Det blev en munter og fornøjelig Tur, thi Carl, vor nye Rejsefælle, var en gemytlig og livsglad Fyr og i Besiddelse af et sprudlende Lune, hans Fortællinger og Anekdoter var utallige, og han vidste Besked om alt; desuden havde han et vindende Væsen, saa baade Franz og jeg syntes svært godt om ham. Derimod var der kommen en slem Kurre paa Traaden mellem os to indbyrdes. Tidligere var det egentlig mig, som havde dirigeret det hele, thi Franz havde altid fundet det, som jeg foreslog, fuldkommen rigtigt, men nu var det anderledes; jeg kunde ikke mere hverken staa eller gaa ham tilpas, og vi laa derfor i et evigt Klammeri. Carl lod imidlertid ikke til at mærke dette, thi han blandede sig aldrig deri. Han fortalte os, at naar vi kom til Milano og han fik sine Penge, saa skulde vi sejle med ham til Alexandria, der vilde vi begge være velkomne paa Plantagen, og naar

vi saa blev kede af at være der, kunde vi gøre en Afstikker til det hellige Land. Dette fandt vi naturligvis kunde være en behagelig Afveksling fra den daglige Trædemølle.

Vi naaede altsaa Milano, Norditaliens Hovedstad. Det var allerede den Gang en By paa over en kvart Million Indbyggere, og den havde brede, smukke Gader med mange Pragtbygninger. Blandt disse var den ypperste den store, prægtige Domkirke, der var bygget af hvidt Marmor og prydet med ca. 5000 Statuer paa Ydersiderne.

I det Indre var en Mængde Kapeller, paa hvis Altere balsamerede Helgener hvilede i Glaskister, og nede under Jorden var der en stor Kryptkirke. Her stod altid, Nat og Dag, en Præst og messede, og han blev afløst ligesom en Skildvagt paa sin Post.

Ligeledes fandtes der en Del Statuer af Paver og andre hellige Mænd, nogle siddende og andre staaende, men altid var de anbragt saaledes, at de stak lidt af den ene Fod udenfor Fundamentet, og paa denne Fod var den store Taa i Reglen defekt; den havde i Tidens Løb faaet saa mange Kys, at Marmoret var slidt helt op.

Vi opholdt os tre Dage i Byen og sugede svært paa Labben, thi det var os umuligt at stampe Penge. Naa, hvad Hotelopholdet angik, slap vi meget billigt, thi da vi gik ind i Byen, observerede vi en Løvhytte i en Have, og denne lagde vi Beslag paa under vort Ophold, her gik vi hver Aften ud og nød vor velfortjente Hvile.

Ved Domkirken traf vi adskillige tyske Svende, og de fraraadede Franz paa det bestemteste at gaa

til Konsulen, thi han »skubbede« enhver Svend, der kom indenfor hans Rækkevidde. At »skubbe« betyder paa Rejsesproget det samme som at blive sendt hjem med Tvangspas, og det turde Franz ikke udsætte sig for. Jeg var ogsaa uheldig med den danske Konsul; jeg kunde ikke træffe ham, hans Hus var lukket og stænget og ikke en Gang en Portner var tilstede.

Carl havde imidlertid besøgt sin Konsul og fortalte, at nu var hans Penge og Papirer komne og at han skulde hente dem næste Dags Middag. Saa skulde — efter hans Sigende — al vor Nød være forbi.

Nu maa jeg imidlertid gaa til Bekendelse om en slet Streg, som jeg gik med til over for min Ven Franz; min Opførsel kunde ikke undskyldes, og jeg har endnu kun den Trøst, at han var ikke et Haar bedre selv.

Da jeg den anden Dags Aften var alene med Carl en kort Tid, Franz var nemlig ude for at forsøge at furagere, sagde han:

»Hør, Johan, jeg synes, at den Franz er en kedelig og trættekær Fyr, og jeg har ikke megen Lyst til at tage ham med til Alexandria; derfor vil jeg foreslaa dig, at vi rejser sammen og lader ham blive tilbage!«

Til min Ros være det sagt, at jeg lige straks fandt dette oprørende og ikke vilde gaa med dertil; thi skønt jeg var vred paa Franz, havde jeg dog lidt tilovers for ham og syntes ikke om at lade ham i Stikken.

Men Carl svarede, at han vilde under ingen Omstændigheder have Franz med, og naar jeg ikke

vilde forlade ham, saa han sig nødsaget til at rejse alene. Jeg lod mig saa overtale, og vi aftalte at træffes næste Dag Klokken et paa Corsoen, naar han havde været hos Konsulen; derimod vilde han sætte Franz Stævne Klokken tre. Og derved blev det.

Corso Vittoria Emanuele er Mailændernes fineste Promenade, her mødes i Strøgtiden alt, hvad der hører til Beaumonden. Her spadserede vi den næste Dag alle tre, og da Klokken manglede et Par Minutter i tolv, sagde Carl:

»Nu gaar jeg hen til Konsulen, og naar Klokken er tre, mødes vi her igen. Farvel saa længe!«

Jeg gik og spekulerede paa, hvorledes jeg skulde blive af med Franz, men det gik meget let, thi han sagde:

»Ja, jeg har faaet Adressen paa en Landsmand, og ham vil jeg se at træffe, men vi mødes vel saa her Klokken tre?«

»Ja,« svarede jeg, »saa vil jeg forsøge endnu en Gang, om jeg ikke kan træffe den danske Konsul. Farvel saa længe!«

Vi gik nu hver til sin Side, og jeg drejede om ad en af Sidegaderne. Her gik jeg op og ned en halv Times Tid, hvorpaa jeg atter gik hen paa Corsoen og spadserede frem og tilbage, medens jeg samtidig holdt skarpt Udkig efter Carl. Ham saa jeg imidlertid ikke noget til, derimod mødte jeg — Franz!

Vi studsede begge.

»Hvad, har du allerede været hos din Landsmand?« spurgte jeg.

»Nej, jeg kom i Tanker om, at det var en

uheldig Tid at træffe ham paa, saa jeg vil hellere vente til henad Aften. Men jeg synes, du sagde, at du vilde til din Konsul? Der kan du da ikke allerede have været?«

»Nej, — jeg kom ogsaa i Tanker om, at Tiden var uheldig valgt til at aflægge Visitter, og derfor gik jeg her tilbage. Denne Corso morer mig virkelig, — det er et ejendommeligt Folkeliv, som rører sig her!«

Franz var altfor troskyldig og ærlig en Karl til at kunne lyve med Anstand, og jeg mærkede straks, at han vilde føre mig bag Lyset. Den Tanke slog mig øjeblikkelig, at Carl drev Gæk med os begge to, og jeg gik nu Franz alvorlig paa Klingen. Han kunde ikke staa for mit inkvisitoriske Talent og tilstod halvt grædefærdig, at Carl havde sagt, at han ikke vilde have mig med til Ægypten, og derfor havde han sat ham Stævne Klokken et, og da jeg i den sidste Tid havde vist mig saa gnaven imod ham, var han gaaet ind paa at forlade mig, hvilket han jo ganske vist indsaa ikke var videre pænt. Han saa saa sønderknust ud, da han sagde det, at jeg ikke kunde dy mig, men brast i en hjertelig Latter.

»Men Herregud, Johan,« udbrød han, »hvad ler du af? Synes du, det er saa morsomt? Du kunde da snarere have Grund til at blive gal i Hovedet!«

»Nej, min Ven, det er netop meget morsomt, og jeg skal betro dig en Hemmelighed, — vi er et Par store Narre begge to, man skulde næsten tro, vi var rejst hjemmefra i Gaar!«

Jeg fortalte ham nu, hvilken Aftale jeg havde

truffet med Carl, og han stod som himmelfalden.

»Men Gud ske Lov,« udbrød han, »saa er du jo slet ikke bedre end mig, og saa vil du vel nok vedblive at være min Rejsekammerat?«

»Ja, det vil jeg,« svarede jeg, »og lad os se at komme af Sted straks, thi denne Milano er en rigtig Sultenborg, og vi trænger haardt til et ærligt Maaltid Mad!«

Et Par Timer efter travede vi i bedste Forstaaelse hen ad Landevejen til Turin.

Nu passerede vi i Løbet af en Uges Tid Byerne Vercelli og Novara, og ved denne sidste brød vi af fra Turinervejen og gik direkte Syd paa. I Byen Casale overskred vi Pofloden, derpaa stormede vi den gamle Fæstning Allessandria og gjorde endelig Holdt i en lille By ved Navn Novi, og nu stod vi ved Foden af Apenninerne.

Da vi havde besteget denne Bjergkæde, laa atter et af disse prægtige Rundmalerier, som har fristet saa mangen Malers Pensel, udbredt for vort undrende Blik. Byen Genua strakte sig terrasseformig ned ad Bjergsiden, omgiven af prægtige Villaer, som tittede frem i Haver, der frembød et Væld af al Sydens yppige Vegetation. De sjeldneste Planter og Blomster vekslede med Appelsin- og Orangetræer, der bugnede af modne Frugter, og herlige, hvide Marmorstatuer kom overalt til Syne imellem det grønne Løv. Længst nede havde vi Bugten ved Genua, paa hvis Rhed en Mængde stolte Skibe laa opankrede, og bag alt det rullede det smilende Middelhav sindigt sine Bølger mod Land.

Det er det, som giver Rejselivet sin Charme, naar man paa sin Vandring staar paa en af disse af Moder Natur saa begunstigede Pletter. Da føler man ret, at Livet er dejligt og at Verden er skøn, og man maa uvilkaarlig give Tyskeren Ret, naar han synger:

O Wandern, o Wandern, du freie Burschenlust,
Da wehet Gottes Odem so frisch in die Brust,
Da singet und jauchzet das Herz zum Himmelszelt,
Wie bist du doch so schön, o du weite, weite Welt!

Genua kaldes af Italienerne »La Superba«, det vil sige den prægtige, og der findes virkelig Mængder af prægtige Bygninger og Paladser, men der findes ogsaa usle og elendige Kvarterer med faldefærdige Rønner, hvor Fattigdom og Smuds er til Huse. Gaderne, der snor sig op ad Bjerget, er saa stejle, at man bogstavelig maa kravle op ad dem, og de kan ikke befares med Heste og Vogne.

Her slog vi os nu til Ro i nogle Dage, men tog ikke ind paa noget Herberge, vi strakte os — ligesom Lazzaronerne — om Natten ud paa Flisestenene i en eller anden Buegang, og saaledes kunde vi holde billig Hus. Franz fik fem Lire hos den tyske Konsul, medens jeg som sædvanlig intet fik af den danske, men da jeg Dagen efter atter aflagde ham et Besøg, var han heldigvis, havde jeg nær sagt, ikke hjemme, og da en af Kontoristerne hørte mine beskedne Fordringer, erklærede han, at det vilde han give mig af sin egen Lomme, thi Konsulen maatte jeg ikke gøre Regning paa at faa noget af. Saaledes erobrede jeg tre Lire til den fælles Husholdning.

Vi saa os nu om i Byen, og den tredie Dag besluttede vi at gaa videre Syd paa langs Kysten til Rom og Neapel, men der kom desværre en Mand med en Slæde i Vejen.

Paa Rheden laa der et Barkskib, som viste det prøjsiske Flag, og vi blev enige om at leje en Baad og ro derud for at hilse paa Mandskabet. Vi blev ogsaa godt modtagne, og Kaptajnen foreslog Franz at sejle med til Filadelfia. Dette syntes han svært godt om, men han vilde dog helst have mig med. Kaptajnen havde imidlertid kun Brug for en Mand, og da Franz var hans Landsmand, gav han ham Fortrinnet. Resultatet blev, at han slog til, og jeg tog Afsked med ham og roede alene i Land.

Det var et haardt Slag for mig, thi jeg var nu bleven vant til Franz's Selskab og følte, at jeg vilde komme til at savne ham. Jeg tabte fuldstændig mit gode Humør, opgav Rejsen til Rom og besluttede paa staaende Fod at gaa tilbage til Milano for at komme ud af Italien.

Som tænkt saa gjort. Jeg begyndte straks at krybe op ad Apenninerne og blev ved at gaa trods Nat og Mørke for at komme saa langt frem som muligt. Jeg overskred Bjergkammen og begyndte Nedstigningen paa den nordlige Side, men det var nu over Midnat og jeg følte mig dødtræt, hvorfor jeg slog mig til Ro i en Bjergkløft ved Vejens Side for af finde lidt Hvile. Men jeg kunde ikke sove. Min Hjernekiste arbejdede uophørligt, og min trykkede Sindsstemning gav sig Luft i følgende Digt.

De sejled' over det salte Hav.

De sejled' over det salte Hav,
I fremmed Land de fandt deres Grav,
Tre Svende, brunet af Vejr og Vind;
Til Rigdom og Lykke stod deres Sind.

Den første, Benjamin, kaldet for Ben,
Var William og Thomas en trofast Ven;
Ja, de var Venner, holdt altid sammen
Og delte troligt Sorg som Gammen.

De drog af Sted paa de vilde Vover,
Til Guldlandet agted' de sig over,
De følte, de kunde hverandre ej svige,
Og saa steg i Land de i fremmede Rige.

Og her de stræbte med al deres Flid,
Til Hvile havde de slet ikke Tid;
De virked' og trælled' Dagen lang,
Dog aldrig de hørte Guldets Klang.

De sled og slæbte trods Hunger og Tørst
Og tænkte: »Har vi Skatten først,
Saa gør vi os til Gode bag efter
Og vinder atter de tabte Kræfter.«

Og endelig efter Ugers Slid
Da fik de Lønnen for al deres Flid,
Guldet med Øjne djævelske, røde
Grinte fra Dybet dem i Møde.

Al deres Nød gik nu i Glemme,
Snart havde de Skatten i Lyset fremme,
En vældig Klump paa hundrede Pund,
Nu var de rige, et herligt Fund.

De hopped og sprang i tøjlesløs Glæde
Og gloede som kunde de Klumpen æde;
Den ene var fuld, den anden var gal,
De kyssed' og klapped' det kolde Metal.

Omsider dog vendte Fornuften tilbage,
Nu følte de alle Hungerens Plage;
Nu knnde de spise, nu kunde de drikke,
Sulte og tørste behøvedes ikke.

»Aah, Will — gaa med Kurven i Knejpen hen
Og hent os Vin og Mad, kære Ven?«
Som drukken slentrede Will afsted,
De andre smed sig i Græsset ned.

De laa og stirred' paa Guldet i Ro
Og onde Tanker kom og opslog Bo
I deres før saa frejdige Sind,
Samvittigheden var slumret ind.

»Den Klump er smuk,« begyndte Tom,
»Dog er der et, som jeg ej synes om,
For tre er den vel lovlig lille,
For to den bedre passe vilde!«

Ben hæved' sig: »Hvad mener du?«
»Jeg tænkte blot...« »Saa tal!« »Ih nu,
Hvis Will ej var?« »Saa var vi to!«
De atter tav, men fandt ej Ro.

Begyndte saa Ben: »Ser du hist, Kammerat,
Den dybe Kløft, omgiven af Krat?
Et Puf — et Stød — en Grav mellem Stene,
Saa er det gjort, og vi deler alene!«

De atter tav, og Solen udsendte
Sine sidste Straaler, da William vendte
Tilbage med vinomtaagede Blikke,
Svært belæsset med Mad og Drikke.

De andre langede graadigt dertil
Og tømte Bægrene, fyldte af Will.
»Din Vin er god, den kradser og brænder,
Kom hid og klink med gamle Venner!«

»Jeg har alt drukket,« han svarede trist,
»Nu gaar jeg at sove i Krattet hist.«
»Ja, gaa du kun — og sov i Fred —
Og tag saa dette — og dette med!«

Knivene ramte ham sikkert og godt,
Han segnede sammen og stønnede blot:
»Vorherre i Himlen, du er retfærdig!
Vi alle er vor Skæbne værdig!

For Skattens Skyld I myrder mig,
Ve eder! I er fortabte som jeg!
I skal jer ej heller ved Livet glæde,
Frem for Guds Domstol vi sammen træde.

Thi ogsaa mig havde Djævelen fat,
Jeg vilde have den hele Skat,
I Vinen en dødelig Gift jeg gød!«
Han sukkede dybt, og saa var han død.

SJETTE AFSNIT.

Fra Genua over St. Gotthardt til Stuttgart.

Jeg endte forrige Afsnit med, at jeg laa paa Toppen af Apenninerne og digtede i Nattens Mulm og Mørke, men da jeg var kommen til det tyvende Vers og havde faaet mine tre brave Svende slaaet vel ihjel allesammen, følte jeg mig beroliget, jeg lukkede Øjnene og faldt i en dyb Søvn, hvoraf jeg først vaagnede, da Solens Straaler stak mig i Ansigtet.

Disse samme Apenniner var for Resten svært berygtede paa Grund af de Røverbander, som huserede der, og havde jeg været en genuesisk Matador, tror jeg ikke, det vilde have været sundt for mig at tilbringe Natten oppe i Bjergene. Men der maa vel ikke have været noget ved min Person, som har fristet Røverne, thi jeg saa ikke Spor af dem og kan saaledes ikke fortælle Læseren noget om dem. Derimod blev jeg selv inden Aften behandlet som en Røver, hvorom vi nu skal høre.

Jeg steg rask ned ad Bjergene og naaede atter til Novi; her slog jeg ind paa en Vej, der førte direkte til Milano og var betydelig kortere end

den, jeg var gaaet sammen med Franz. Jeg kom meget hurtig fremad, thi da jeg var alene og kedede mig, satte jeg det lange Ben foran for at faa Tiden til at gaa, og den ene Kilometerpæl forsvandt bag mig efter den anden.

Det var henimod Aften, at jeg nærmede mig en lille By ved Navn Sannazaro. Solen var ved at gaa i Bjerge og Kirkeklokkerne begyndte at ringe til Ave. Bønderne, som var i Gang med Høsten rundt om paa Markerne, standsede Arbejdet og holdt Bøn. Alt aandede den dybeste Fred og Ro, og den Venlighed, hvormed alle Høstfolkene gengældte min Hilsen, var mig en Borgen for, at jeg i den lille idylliske By vilde finde et gæstfrit Nattekvarter.

Da saa jeg foran mig to Ryttere, som stævnede ud ad Byens Port og kom mig i Møde. De var iført Uniformer, hvis blanke Knapper og sølverne Opslag glimrede i Aftensolens Straaler. Paa Hovedet havde de store trekantede Hatte, som de bar ligesom Napoleons berømte Garde med Spidserne ud til Siderne. Det var et Par italienske Bersaglierer*) og, mærkelig nok, de første, som jeg havde set, skønt jeg nu snart havde været to Maaneder i Landet. De red hver til sin Side af mig og standsede begge brat, saa jeg, før jeg saa mig for, var klemt inde mellem Hestene.

De hilste høfligt — en Italiener er nemlig al Tid høflig — og bad om at maatte se mit »Passoporto«, og jeg gav dem min Vandrebog, som de studerede meget ivrigt men, som det lod til, uden

*) Gendarmer.

Udbytte, thi jeg forstod, at de sagde, at den duede ikke, hvortil jeg erklærede, at den netop var »bona«.

Imidlertid havde Bønderne, som var paa Vej hjem, samlet sig om os og lod til at være dybt interesseret i det som foregik. Nu kom Byens Præst til. Han optraadte i lang Frakke, Knæbukser, sorte Strømper og Sko med Sølvspænder, medens hans Hoved var prydet med en vældig Balladehat.

»Hvad er her paa Færde, Børn?« spurgte han.

Bønderne fortalte, at det var en »povero Tedesco«,*) som Bersaglierne havde hugget, og de bad ham om at hjælpe mig, thi at Bønderne alle var paa mit Parti, havde jeg straks lagt Mærke til. Han nærmede sig til Bersaglierne, som hilste ham ærbødigt, og spurgte om, hvad jeg havde forsyndet mig med. De svarede ham, saa vidt jeg kunde forstaa, at jeg var en meget fordægtig Person og spurgte Hr. Pateren, om han kunde læse mit »Passoporto«. Han forsøgte det, men opgav Ævred, og idet han vendte sig til mig, spurgte han:

»Sa ella stesso, mio figlio?« **)

Ja, det kunde jeg, og jeg læste Paragrafen for dem om, at en Haandværkssvend bør nøje følge den i hans Vandrebog beskrevne Vej til hans Bestemmelsessted o. s. v. Dette lod til at interessere dem alle meget, saa jeg troede, jeg havde vundet Slaget, hvorfor jeg blev meget forbavset, da Bersaglierne pludselig — ganske umotiveret — halede en lang Læderrem frem, som de behændigt kastede over Hovedet paa mig, og, idet de trak i hver sin

*) Stakkels Tysker.

**) Kan De selv, min Søn?

Ende, blev mine Arme presset ind mod Kroppen, saa jeg ikke kunde røre dem, og nu maatte jeg, trods min energiske Protest, trave mellem Hestene ind i Byen, medens alle Bønderne fulgte os i Hælene.

Her blev gjort kort Proces; de førte mig lige til Fængslet og puttede mig i Hullet. Saaledes fandt jeg virkelig et gæstfrit Asyl i den lille idylliske By.

Mit Fængsel var meget primitivt. Det var et Rum, stort nok til at huse en hel Røverbande, og vistnok Byens eneste Fangehul. Det stødte op til Stalden, hvori Bersaglierne havde deres Heste, og den svære Dør, som førte lige ud til Gaarden, var forsynet med en lille Gitterlem, hvorfra jeg fik en Smule Lys og Luft, thi der fandtes ellers ingen Vinduer. For Resten var der frygtelig snavset, og Inventar fandtes der intet af, i en Krog laa en Bunke muggent Halm; det var hele Interieuret.

Grunden til min Fængsling var mig en komplet Gaade. Jeg havde ikke forsyndet mig imod Landets Love, ikke en Gang fægtet, og selv om jeg havde gjort det, var det noget, som var tilladt i Italien og altsaa ingen Grund til at sætte mig fast for. Saa jeg virkelig atter saa banditagtig ud, at det gav Anledning til at fængsle mig? Det vilde ikke være rart, da jeg nu skulde ind i Schweitz, hvor det efter Sigende vrimlede af Gendarmer og hvor enhver Svend, som ikke var forsynet med fornødne Rejsepenge, ubarmhjertigt blev »skubbet« ud af Landet.

Saa vidt var jeg kommen i mine Tanker, da den ene Gendarms grinende Fjæs viste sig i Gitter-

lemmen. Han spurgte, om jeg vilde have »de vino«.

»Si, si,« svarede jeg og tænkte: »Ja, Kvarteret er ganske vist sløjt, men det kan jo være, at Forplejningen er bedre.«

Og jeg ventede paa Vinen; men det blev en slem Skuffelse, thi jeg fik ikke andet end en Krukke Vand, — Aftensmad var der ikke Tale om.

Det blev imidlertid mørkt, og jeg maatte tænke paa Natteleje. Den mugne Halm i Krogen havde jeg al mulig Respekt for, der vilde jeg ikke ligge, hvorfor jeg skrabede en Plet midt paa Gulvet saa ren som muligt, og her strakte jeg mig ud og faldt i Søvn.

Hvor længe jeg havde sovet, ved jeg ikke, men jeg vaagnede ved at noget trippede omkring oven paa mig. Jeg for op; det var ravende mørkt, og jeg kunde intet se, men jeg hørte en Mængde Smaadyr fare pibende til alle Sider. Det var Rotter.

Tak Skæbne! Jeg kunde ikke sove mere og turde heller ikke lægge mig ned, hvorfor jeg rejste mig og travede op og ned ad Gulvet, til Solen stod op.

En Ting maa man lade Italienerne, de er Morgenmænd. Hvad Klokken var, ved jeg ikke, men jeg er vis paa, at den ikke var mere end seks, da Bersagliererne aabnede Døren og førte mig til Forhør.

Et Øjeblik efter traadte vi ind i Retssalen, og jeg blev ført frem for Skranken. Paa Dommersædet sad en Mand, klædt ligesom Bersagliererne, kun med om muligt noget mere Sølvbeslag — han var nemlig Kaptajn — og da Morgensolen netop

strejfede hans Sæde, glimrede han som en nyslaaet Speciedaler. Til sin Assistance havde han to civile Skrivere. Nu begyndte Forhøret; men da ingen af de tilstedeværende fem Herrer kunde andet end italiensk, og da min Færdighed i dette Sprog var meget ringe, vil man forstaa, at det ikke gik saa ganske glat.

Først skulde de vide mit »nom et cognom« (Navn), hvilket jeg opgav dem, saa gav de mig et Stykke Kridt og bad mig om at skrive det paa en stor, sort Skoletavle, der stod ved Salens ene Sidevæg, og det gjorde jeg. Den ene Civilist greb nu Kridtet og oversatte mit Navnetræk, han skrev nemlig nedenunder: B..... Giovanni. Han saa sig selvbevidst om og følte sig aabenbart meget vigtig af sin Dygtighed.

»Naa, saa hedder du altsaa Giovanni, — lad gaa med det!« tænkte jeg.

Saa vilde de vide, hvad min Bestilling var.

»Jo sono artigiano — legatore di libri!« *) svarede jeg.

Hvor jeg kom fra? Hvad hed mit Fædreland?

»Danimarca!« svarede jeg.

De rystede paa deres trekantede Hoveder; den Røverstat kendte de ikke.

»Mener De Dalmatica?« spurgte Kaptajnen.

»Nej, jeg mener Danimarca!« svarede jeg og snurrede paa r'et.

Atter almindelig Hovedrysten. Da greb jeg Kridtet og gik hen til Tavlen, hvor jeg malede en lang Kravestøvle. Denne pegede jeg paa og sagde:

---

*) Jeg er Haandværker — Bogbinder.

»Italia!« og alle de fem kloge Hoveder nikkede og sagde: »Si, si!«

Derpaa ridsede jeg efterhaanden hele Europakortet op paa Tavlen, og hver Gang, jeg havde tegnet et Land, nævnede jeg dets Navn: »Svitzera — Bavaria — Saxonia — Prussia« og endelig: »Danimarca!« Saa nikkede hele Kleresiet og sagde: »Si si!« Nu var de altsaa bleven saa kloge.

Dommeren gav nu en af Skriverne en Ordre, og han kom frem med en Stabel Papirer, som de delte imellem sig og gav sig til at studere med Iver, medens de samtidig skiftevis fikserede mig skarpt. Jeg stod midt imellem dem og mine Øjne vandrede fra den ene til den anden, medens jeg tænkte:

»Hvad Pokker gaar der nu af hele Banden?«

Det lod imidlertid ikke til at være synderlig interessant Lekture, thi Kaptajnen blev snart ked af det, og idet han henvendte sig til mig, gav han mig sin Bunke og betydede mig, at jeg skulde se, om jeg kunde finde mit Navn paa et af Bladene. Det viste sig at være lutter Stikbreve med Signalementer af efterlyste Forbrydere. Jeg fandt imidlertid, at denne Dommer var mig lovlig naiv, hvorfor jeg rystede paa Hovedet og svarede:

»Det er ikke til nogen Nytte, jeg findes ikke paa de Papirer, »jo sono niente assassino«!« *)

Det lod til at forbavse dem alle meget, at jeg havde en saa klar Opfattelse af, hvad de bestilte; de blev endnu ivrigere, og kort efter raabte en af Bersaglierne:

*) Jeg er ingen Røver.

»Ci, qui! Her har jeg ham!«

»Hvad har De?« spurgte jeg forbavset, »lad mig se?«

Og jeg gik hen og tog Brevet ud af Haanden paa ham. Der stod Bruun Giovanni. Nu fulgte en lang Beskrivelse af samme Giovannis Person, som jeg imidlertid ikke kunde læse. Den maa allenfals ikke have passet paa mig, thi de opgav Ævred, og nu fortsatte Kaptajnen Forhøret:

»Hvorhen rejser De?«

»Til Milano!«

»Har De viatica?« (Rejsepenge.)

Jeg tog min Kassebeholdning frem, ca. 50 Centissimi i Kobberpenge, og viste ham dem. Han rystede paa Hovedet og mente, at det var »non molto denaro«, det vil sige: ikke mange Penge.

»Men det er nok til Milano,« svarede jeg, »og naar jeg kommer der, saa gaar jeg op til »Consolo di Danimarca«; der faar jeg »viatica per mio patria«!«

»Til hvem gaar De?« raabte han forbavset.

»A consolo di Danimarca,« svarede jeg og slog mig for Brystet.

Det lod til at frappere dem, da jeg nævnede Konsulen; de drøftede Sagen indbyrdes, og Resultatet blev, at de betydede mig, at jeg kunde gerne gaa. Jeg maalte dem alle med et haanligt Blik, knejsede med Nakken og gik langsomt og med Værdighed ud af Retssalen.

Fem Minutter efter var jeg ude af Byen.

Jeg kom atter til Milano, og her forsøgte jeg endnu en Gang at træffe den danske Konsul, men jeg havde ikke bedre Held end sidst, og jeg

forlod saa atter Byen og slog ind paa Landevejen til Monza.

Denne By passerede jeg Dagen efter, og i Løbet af endnu et Par Dage naaede jeg til Como, et lille jordisk Paradis, der ligger ved den vidunderlig dejlige Comosø. Nu var jeg nær ved den schweitziske Grænse, og da jeg ikke vilde vise mig der ved Dagens Lys, listede jeg over den om Natten og tog saaledes en fransk Afsked med »la bella Italia«.

Den første By, jeg besøgte i Schweitz, var Lugano ved Søen af samme Navn, der var en lige saa henrivende Plet som Como, og her begyndte jeg nu at bestige Alperne.

Det var en prægtig Tur; den varede tre Dage, og i denne Tid passerede jeg med faa Timers Mellemrum alle de forskellige Variationer af Klima, Plantevækst, Beboelsesforhold og Levemaade, som man træffer om Sommeren paa en Tur fra Italien til Lapland.

Den ene Dag tyggede jeg den bløde Polenta nede i Lugano, og den næste Dags Aften var jeg lige ved at ødelægge Tænderne paa et Stykke stenhaardt Havrebrød, men da var jeg ganske vist ogsaa kommen højt til Vejrs; det var, som om jeg befandt mig mellem de norske Fjelde.

Af Byer passerede jeg Bellinzona, Biasca, Faido og Airola, og fra denne sidste begyndte jeg Overstigningen af St. Gotthardt. Det var et storartet og imponerende Skue. Vejen snoede sig i Zigzag op ad Bjerget, omkring Klipperne og langs dybe Afgrunde, medens alle de mægtige, snedækte Tinder rundt om glimrede i Solens Straaler.

Ved Middagstid naaede jeg Hospitiet paa St. Gotthardts Top, hvor fromme og velvillige Munke sørger for de trætte Rejsendes Forplejning, og her fik jeg en god og nærende Middagsmad.

Efter et kort Hvil drog jeg videre. Vejen snoede sig mellem tilfrosne Søer og store, fantastisk udseende Gletschere henover en øde Ismark, som rundt om var omgiven af høje, forvitrede og snedækte Bjergtoppe.

Det var ganske vist et imponerende, men samtidig koldt og uhyggeligt Skue. Jeg befandt mig ca. 7000 Fod over Havets Overflade, og her fandtes ikke Spor af Vegetation, ikke et Græsstraa, intet Dyreliv, jeg saa ikke saa meget som en Myg eller Flue, og jeg havde en Fornemmelse, som om jeg var splitternøgen. Vinden peb nemlig igennem mit tynde Lærredstøj, thi i St. Gotthardtspasset blæser det altid. To Dage før havde jeg vandret mellem Cypresser og Orangetræer under Italiens glødende Sol i ca. femogtredive Graders Varme, og her var Temperaturen under Frysepunktet.

Atter gik det nedad. Paa den ene Side en Klippemur, brat og stejl, og paa den anden Side en Afgrund, i hvilken Floden Reusz vældede af Sted, skummende, brusende og larmende, det lød som om alle Helvedes Furier var sluppen løs. Da jeg havde gaaet nogle Timer, aabnede imidlertid Kløften sig, og det Billede, som nu viste sig for mit undrende Blik, var lige saa fredeligt og idyllisk, som det foregaaende havde været vildt og uhyggeligt.

Jeg kom ud paa en flad Slette, og omgiven af herlige, grønne Græsmarker laa her den lille

venlige Landsby Hospental foran mig. Græsset var ganske vist den eneste Vegetation, som fandtes, thi jeg saa hverken Træer eller Buske, men hvor gjorde dog det grønne godt i Øjnene!

Her blev jeg trakteret med en tyk Skive Schweitzerost — en rigtig Rundtenom — med Smør paa og en Kande Kærnemælk. Efter denne Hjertestyrkning gav jeg mig atter paa Vej og naaede paa en Timestid til Andermatt, en Bjerglandsby Mage til Hospental, og her besluttede jeg at overnatte.

Jeg fik et godt Kvarter, thi jeg kom atter i Seng, — for første Gang siden jeg havde forladt Venedig, og det var tillige billigt; thi da de hørte, at jeg ikke havde Penge, slog de en Streg over Regningen. Jeg begyndte at faa gode Tanker om Schweitzerne, og de blev ikke gjort til Skamme. Ja, — lad mig sige det straks — jeg fandt i dette vidunderlig skønne Land en højt kultiveret Befolkning. Schweitzerne er stolte af deres Nationalitet, deres Land, deres Bjerge og deres fri Forfatning, men tillige gæstfri, venlige og imødekommende. Min Vandring gennem Schweitz blev en i alle Maader munter og fornøjelig Tur. Jeg traf mange Rejsekammerater, lystige og gemytlige Fyre; Mestrene gav atter Geskænk, og i mange Byer udbetaltes ligeledes Bygeskænk paa Raadhuset. Desuden fandtes der en Mængde Klostre, hvor man altid var sikker paa at blive godt beværtet, saa der var i det hele taget ingen smalle Steder.

Næste Morgen forlod jeg Andermatt og naaede paa en halv Timestid til Urnerloch, som er en lang Tunnel, halvt naturlig, halvt kunstig. Da jeg havde passeret denne, befandt jeg mig i en dyb

og snever Bjergkløft, og her havde jeg det paa en Gang vildeste, men tillige mest ophøjede Syn for Øje, som jeg nogensinde har set.

I Baggrunden vældede et mægtigt Vandfald brat ned mellem de lodrette Klipper med en Larm og et Bulder som den stærkeste Torden, og dybt nede i Afgrunden for Vandet videre fort, kogende, brusende og boblende. Det gjorde et infernalsk Spektakel, og det hele var indhyllet i Røg og Damp.

Over dette bundløse Svælg førte en Bro, det var Djævlebroen, og den bar sit Navn med Rette, thi det var som om man befandt sig i Forgaarden til Helvede.

I Virkeligheden er der to Djævlebroer, thi den gamle blev delvis sprængt under Krigen 1799, og der blev bygget en ny i 1830, men de er begge ens og et Vidunder af Bygningskunst. I en eneste Stenbue spænder de over den frygtelige Afgrund, og det er ubegribeligt, at Menneskehænder har kunnet udføre dette Værk. Den første Bro faar da ogsaa Djævelen Skyld for at have bygget — deraf Navnet — og i Nærheden ligger en stor Sten, som han har tabt under Arbejdet — saaledes lyder Sagnet — og ingen Schweitzer faar man til at hvile sig paa denne Sten, thi da ved han, at der skal times ham en Ulykke.

Nu gik det stadig rask nedad, og i Altorf gjorde jeg Holdt. Det er Nationalhelten Vilhelm Tells Fødeby, og her var det, at han skød Æblet af sin Søns Hoved. Hans Statue staar paa Torvet.

Næste Dag gik jeg til Fluelen, en lille Havneby ved Vierwaldstättersøen, og herfra drog jeg ad den

herlige »Axenstrasse« til Badestedet Brunnen. Denne Vej er anlagt langs Bredden af Søen og tildels sprængt i Klipperne, snart er den aaben og snart fører den gennem Tunneler, paa hvis Sider der er sprængt store Vinduesaabninger, som giver Udsigt til de skønneste Perspektiver.

Jeg fulgte stadig Søens Bred over Schwyz og Küssnacht til Luzern, som ogsaa er en henrivende Plet; herfra besluttede jeg at gaa gennem Kanton Unterwalden, som skal være det smukkeste Sted i Schweitz, stige op gennem Brünigpasset, efter hvilket jeg, i Følge en Version i min Families Stamtavle, skal have mit Navn, og derpaa passere Grimselpasset og gaa ned i Rhonedalen. Som tænkt saa gjort.

Det blev en prægtig Tur, thi det var de smukkeste Alpelandskaber, vi passerede. Jeg siger vi, thi da jeg forlod Luzern, havde jeg en halv Snes i Følge; men jeg tabte dem atter paa Vejen, og da jeg naaede Brünigpasset, havde jeg kun een tilbage, en tysk Snedkersvend — i Virkeligheden den, som jeg syntes mindst om af hele Selskabet, men dog vilde Skæbnen, at han blev min Rejsekammerat i over otte Dage.

Da vi havde passeret min Navne, var vi atter i Sneregionen, og nu havde vi en lang Tur over Snemarker og Gletschere til Grimselhospitiet, hvor vi som sædvanlig blev bespist af de gode Munke, og nu gik Turen ned ad Rhonegletscheren.

Floden Rhone udspringer nemlig oppe ved Grimselen, og dens Begyndelse dannes af en vældig Gletscher, en Isblok af en uhyre Størrelse, som strækker sig i en Længde af halvanden Mil

terrasseformig ned i Dalen, og under denne pibler Floden ud.

I denne Blok, som aldrig smelter, thi her er altid Frostvejr, er Menneskene trængt ind med Mejsel og Hammer; i Isen er der sprængt en fuldstændig Kirke med Alter, Pulpitur og Søjlegange paa Siderne. En Fører ledsagede os derind og lyste for os med en Fakkel, hvis Skin de blanke Isvægge gav tusindfold tilbage. Det glimrede overalt som det herligste Krystal. Skønt vi havde den umaadelige Isvægt over Hovedet, følte vi ikke den trykkende Fornemmelse, som man ellers faar i en underjordisk Hule, thi vi trak Vejret let og behageligt som under aaben Himmel.

Samme Aften naaede vi til Byen Brieg, hvor vi fandt Ly i Nonneklosteret. De gode gamle Piger, thi alle dem, jeg saa, var gamle, tog sig moderligt af os, og vi havde det som Blommen i et Æg. De gav os et godt Aftensmaaltid, og da vi havde spist, rykkede de sammen om os med deres Haandarbejder, og vi maatte fortælle dem om vore Rejseoplevelser.

Nu var imidlertid min Rejsefælle en raa og tølperagtig Person, og, udi egen Indbildning, en Allerhelvedeskarl, der var meget klogere end Alverdens Nonner, og han forsøgte at have de gode Piger til bedste. De var imidlertid kloge nok og gennemskuede ham, og skønt jeg gjorde hvad jeg kunde for at dække over hans Ubehøvletheder, blev Stemningen noget trykket.

Det blev imidlertid Sengetid, og en af Nonnerne — Søster Ursula hed hun — tændte et Lys og førte os til Gæsteværelset, et pænt og stort

Kammer med to Senge; her satte hun Lyset paa Servanten, bad os slukke det, naar vi var kommen i Seng, og ønskede os Godnat.

Jeg var meget opbragt paa min Kammerat, men da jeg ikke vilde forstyrre Klosterets Nattero, talte jeg ikke til ham. men gik til Ro og slukkede Lyset. Jeg var lige blundet hen, da jeg atter vækkedes ved at nogen puslede ved Døren.

»Hvem er det?« spurgte jeg.

»Hihihi — det er bare mig!« svarede Snedkeren; »de har Gud hjælpe mig lukket Døren i Laas for os!«

»Ja, hvad saa!« svarede jeg, »det er meget fornuftig gjort af dem, du har jo i Øjeblikket ikke noget at bestille udenfor, og hvis de havde gjort os vor Ret, saa havde de smidt os begge to paa Gaden i Nat, — det havde i hvert Fald du fortjent. Men det kan vi tale om i Morgen. Se nu til, at du kan komme i Seng, og lad os faa Nattero!«

Han brummede i Skægget, og jeg faldt atter i Søvn.

Næste Morgen forlod vi Klosteret, og da vi var kommen udenfor Byen, gav jeg al min indestængte Harme Luft og læste ham rigtig Teksten. Jeg erklærede, at jeg ikke mere kunde rejse sammen med et Menneske, der var saa fuldstændig blottet for alt, hvad der hed Dannelse og god Tone. »Jeg har længe været ked af dig,« endte jeg, »men nu er Maalet fuldt, og jeg gaar ikke et Skridt videre i dit Selskab. Vil du foran, saa gaa, hvis ikke, gaar jeg!«

Han blev tilbage, og jeg gik alene videre.

Næste Dag naaede jeg til Leuk, som er et Badested. Her findes nemlig jern- og svovlholdige varme Kilder, som skal være gode for mange Skavanker, særlig for Hudsygdomme. Heldigvis trængte jeg ikke til nogen Kur, og det var godt det samme, thi den var ikke billig. Vi var lige i Højsæsonen, saa der var fuldt op af Badegæster, særlig Franskmænd og Italienere, og der herskede et vældigt Liv og Røre.

Leuk var fra først af en almindelig Landsby, men nu vekslede Bønderhytterne med Kursaloner og store Hoteller. For Resten var det hele som en Dyrehavsbakke med en Mængde Gøglere fra alle Verdens Kanter.

Byen ligger i en Bjergkedel, omgiven af aldeles lodrette Klippevægge, som rager adskillige Tusind Fod i Vejret, og det bedste Bevis paa, hvor indelukket den ligger, er, at Solen forsvinder allerede mellem Klokken tre og fire om Eftermiddagen midt om Sommeren.

Her, havde man sagt mig, skulde jeg passere Gemmipasset, men jeg kunde intet Pas se, jeg saa kun stejle Klippevægge. Dog endelig fandt jeg det; det var en Sti, hugget ind paa Siden af Klippen. Som en Vindeltrappe snoede den sig i Zigzag op ad Bjergmuren, kun et Par Alen bred, og forsynet med et plumpt Trærækværk. Ve den arme Djævel, som blev overfaldet af et Uvejr paa denne Sti! Han var redningsløst fortabt. Om Højden af denne Bjergmur kan man danne sig et Begreb, naar man hører, at en rask Fodgænger er halvtredie Time om at naa op til Toppen!

Naa — endelig var jeg deroppe. Jeg befandt

mig atter i den evige Sne, over 7000 Fod til Vejrs. Hvilket Panorama, naar jeg vendte mig om og saa tilbage! Der — dybt nede — laa hele Rhonedalen udbredt for mig i den bagende Sommervarme, Floden bugtede sig i Midten som en glinsende Sølvstribe, og Byer, Naaleskove og Græsmarker drog vekselvis forbi Øjet, men alt saa uendelig smaat og lilleputagtigt. Byen Leuk lignede bogstavelig talt en Myreture, hvor de travle Smaadyr ilede ud og ind. Men alt i alt, det var et herligt Sommerbillede.

Saa vendte jeg mig, og hvad saa jeg nu?

En stor, flad Snemark, som skraanede ned imod en frossen Sø, hvor man godt kunde løbe paa Skøjter. Det var et Vinterbillede!

Ved Bredden af Søen laa et Hotel, og jeg styrede mine Skridt derhen. Foran i Verandaen sad tre Turister og nød en Genstand; det var unge, kønne og livsglade Fyre med hvide Slør ned ad Nakken og lange Alpestokke i Hænderne. Jeg tænkte: »Naa, her har vi nok tre engelske Lorder!« og gik forbi dem ind i Køkkenet, hvor Kokkepigen straks inviterede mig til Middag. Da jeg atter gik, sad de tre Lorder der endnu, og jeg nikkede til dem i Forbifarten og fortsatte min Vej hen over Snemarken.

Jeg var ikke kommen ret langt, før de indhentede mig og hilste Goddag paa godt tysk.

»Hvad er De for en Landsmand?« spurgte den ene.

»Jeg er Dansker og fra Kjøbenhavn,« svarede jeg.

Det gav et Chok i dem alle tre. De stand-

sede brat, greb alle fat i mig og raabte i Munden paa hverandre:

»Er det sandt? Er du en Dansker? Fra Kjøbenhavn? Men lad os saa dog bare tale dansk, thi der er vi jo ogsaa fra!«

Det var virkelig tre Danskere, brave og hjertelige Fyre. De var Haandværkssvende og havde arbejdet i Paris, hvor de havde tjent en hel Del Penge, som de nu gladelig satte over Styr som Turister i Schweitz. De var svært glade over at have truffet en Landsmand, og vi fortsatte Vejen, muntert sladrende om det gamle Dannevang.

De beklagede sig svært over Schweitzerne; hvor de kom frem, blev de antaget for Englændere — især naar de talte dansk indbyrdes — og trukne op efter Noder. De holdt fælles Pengepung, men da der nu begyndte at blive Ebbe i den, var de betænkt paa at faa Ende paa Turen og rejse hjem, før de naaede Bunden; thi at rejse paa min Manér, dertil følte de ingen Lyst.

Jeg erklærede, at det var intet Under, at Schweitzerne antog dem for Englændere, thi det havde jeg selv gjort, og de lo og fortalte, at de havde antaget mig for Italiener, thi de kunde ikke tro, at der stak en Dansker i min mørkebrune Hud, — ja, en af dem ytrede endog Tvivl om, at mine egne Forældre kunde kende mig igen, naar jeg kom hjem.

»Naa, hvad det angaar,« svarede jeg leende, »saa har jeg nok skiftet Hud og Ham adskillige Gange, før det sker!«

Det var det saakaldte »Berner Oberland«, vi passerede, og et af de prægtigste Alpelandskaber i

Schweitz. Rundt om var vi omgivne af mægtige, snedækte Bjergtinder — »Horn« kaldte Schweitzerne dem, og de kan for saa vidt have Ret, det var virkelig nogle imponerende Prydelser paa Bjergenes Pander, de ragede alle højt op over Skyerne.

Vejen begyndte atter at gaa nedad, en smal Sti med en Klippevæg paa den ene og en Afgrund paa den anden Side. Vi maatte gaa rask til, thi vi havde en lang Vej til det første beboede Sted, nemlig Kandersteg, hvor vi skulde overnatte, og da den Sti, vi fulgte, ikke vilde være rar at passere i Mørke; den gik nemlig stejlt nedad i en Masse Krumninger og Bugter.

»Hør, Landsmand,« sagde pludselig en af mine Ledsagere, »har du ikke bedre Støvler end dem, du gaar med der, thi de er ikke mange sure Sild værd?«

»Nej,« svarede jeg og sukkede, idet jeg saa ned paa mine Gagakker, »det er de bedste, jeg har!«

Det var de Støvler, jeg havde faaet af Sandwirth i Venedig; de havde været gode, men nu var der kun sørgelige Rester tilbage. De havde vist aldrig drømt om, at de skulde bestige Alperne!

»Naa, ja, det skal du ikke græde for!« svarede han. »Du kan faa et Par af mig, hvis du kan passe dem, og du skal ikke genere dig for at tage imod dem, thi jeg skal betro dig en Hemmelighed, som jeg ellers ikke taler om her i Schweitz: jeg er nemlig Skomager og kan selv sy mig et Par igen!«

Vi standsede alle, Støvlerne blev tagne frem,

og jeg maatte straks trække dem paa. Mine Ledsagere stod alle dybt interesserede for at se, om de passede mig, og det gjorde de heldigvis. Jeg ved ikke, hvem der var gladest, Skomageren eller jeg, men han var i hvert Fald lige saa glad for at give, som jeg for at modtage.

Nu fortsatte vi atter vor Vej, og det var mørkt, da vi naaede Kandersteg og standsede foran Hotellet. De vilde have, at jeg skulde gaa med op, saa vilde de betale Nattelogi for mig, men det vilde jeg ikke høre noget om.

Jeg svarede, at naar jeg kom alene, fik jeg rimeligvis baade Forplejning og Herberge gratis, saa de Penge vilde være givet ud til ingen Nytte. Desuden vilde jeg drage videre meget tidlig næste Morgen, hvorfor jeg vilde tage Afsked med dem med det samme.

Heldigvis forstod de mig og gjorde ikke flere Forsøg paa at overtale mig, men gav mig fem Francs af den fælles Kasse, hvorpaa jeg tog hjertelig Afsked med dem.

De gik op paa Hotellet, hvor de naturligvis blev trukket op, medens jeg gik ind i Kælderstuen, hvor jeg virkelig fik Forplejning og Logi uden Vederlag.

Nogle Dage efter naaede jeg til Bern, Hovedstaden i Schweitz. Det er en smuk By, der er gennemstrømmet af Floden Aar, og den har brede, lige Gader, og Husene er i Reglen forsynede med Buegange ligesom i Italien. Det første, jeg saa, da jeg gik ind i Byen, var den berømte Bjørnegrav, hvorefter den har sit Navn; det kommer nemlig af det tyske »Bären«. Det er en dyb, muret

Grav, delt i to Afdelinger og indeholdende fire kraftige Bjørne, som bliver underholdt paa Byens Bekostning.

Men det er ikke alene Bjørnene, de Berner-Borgere er gode ved, ogsaa de rejsende Svende har de lidt tilovers for: de faar nemlig alle — hvis de ønsker det — tre Dages frit Ophold med Forplejning.

De fem Francs, som jeg havde faaet af mine Landsmænd, benyttede jeg til at købe mig en ny Hat for; thi da jeg nu havde faaet nye Støvler, vilde jeg gerne se ordentlig ud over det hele. Da jeg havde frit Ophold og desuden fik god Geskænk, tilbragte jeg tre behagelige Dage i Byen, og jeg benyttede Tiden til at se mig godt omkring.

Under mit Ophold her traf jeg tilfældig sammen med en Trup franske Hververe — i den frie Republik trivedes alle den Slags Erhverv — og det var nær ved, at jeg havde delt Carls Skæbne og var bleven Turkos i Algier. Det gik saaledes til:

Jeg paa et Værtshus sad.

Jeg paa et Værtshus sad
Og tømte nok saa glad
En Kande kraftig Vin,
Saa perlende og fin.
Jeg følte i min Lomme,
Ak! alle var de tomme;
Jeg kunde mere drikke,
Men Penge var der ikke.

Jeg nød det sidste Kluk
Og stødte ud et Suk
Og rejste mig fra Sæde;
Da kom just, til min Glæde,
En glad og livlig Skare,
Jeg tror, det var Husarer;
De slog omkring mig Ring,
Lod Kanden gaa omkring,
Og alle drak mig til,
Det var et muntert Spil.

Det vared' et Par Timer.
Jeg tænkte: »Mon de primer,
Det næsten lovlig flot er!«
Da just den ene skotter
Hen til sin Kammerat,
En rødbrun Abekat,
Og denne med et Grin
Greb nu et Bæger Vin
Og raabte: »Broder, Skaal!
Tøm ud fra bredfuldt Maal,
Du er en rask Krabat,
Kom her og bliv Soldat;
Det er et herligt Liv,
Et prægtigt Tidsfordriv,
Og Penge faar du — Guld —
Ja, hele Lommen fuld.
Se, disse tred've Daler
»La France« til dig betaler.
Det varer kun fem Aar,
Din Klædedragt du faar,
Og ser du, her er Penge,
Saa kan du aldrig trænge!«
Han holdt mig dem for Øjet
Og grinede fornøjet:
»Naa tøm nu ud dit Glas,
Giv hid dit Rejsepas!
Naa, Broder, slaa nu til,
Jeg ved jo, at du vil!«

Og alle raabte da:
»Naa, Broder! sig nu ja;
Vi alle er Soldater,
Saa bli'r vi Kammerater!
Vi er raske Svende,
Og op og ned vi vende
Paa hele Livets Virken
Som var det en Tallerken.
I denne Uniform
Ta'r du Hjerter med Storm,
Og hver en Pigelil
Dig straks tilhøre vil.
Lad dig den nu iføre,
Du kan ej bedre gøre!«

Skønt en Rus jeg havde fat,
Var jeg Karl for min Hat,
Jeg nærmede mig Døren
Og sagde: »Aabner Øren!
Jeg takker denne Gang
For herligt Traktement,
En anden Gang den Ære
Skal mig en Glæde være.
Men, mine Venner brave,
Frihed er en Gave,
Som jeg mig nok skal hytte
Med Trældomsaag at bytte.
Slaveri jeg ej kan døje,
Uniform er Spændetrøje,
Faar jeg en Gang Reb om Hals,
Da bli'r først min Krop til Fals!«

Fra Bern gik jeg atter tilbage til det skønne og venlige Luzern. Byen ligger, som før omtalt, ved en Bugt af Vierwaldstättersøen og er som et Centrum for Turiststrømmen, thi man befinder sig her omgivet af alle Schweitzerlandets Attraktioner.

Først har man Dampskibsfarten paa den vidunderlig dejlige Sø, der i mange Bugter skyder sig ind mellem de høje Bjerge og stadig frembyder nye og uanede Perspektiver, dernæst har man mod Øst det mægtige Rigikulm, som bestiges af utallige Turister, og mod Vest, tæt ved Byen, hæver Bjerget Pilatus sin vældige Nakke mod Skyerne.

Dette Bjerg er de Søfarendes Barometer. Den smukke Vierwaldstättersø har nemlig samme Fejl som saa mange andre Skønheder: den er meget lunefuld. Til daglig Brug viser den et glad og smilende Aasyn, men undertiden kan den — ganske umotiveret — rynke sine Bryn, Hvirvelvinde farer tudende omkring Hjørnerne af Bjergene og Bølgerne pisker rasende og fraadende højt op ad Klippernes Sider. Og da ve de arme Skippere!

Men her viser gamle Pilatus sig som deres sande Ven. Holder de nemlig Øje med denne Kæmpe og ser Skyerne sænke sig om hans Pande, da ved de Besked og skynder sig ind til Kysten, og det er altid paa høje Tid.

»Pilatus har taget Hatten paa,« siger de, og det er gyldig Grund nok til straks at søge Land. Naa, i den Uges Tid jeg spankulerede rundt langs Søens Bredder — sejle gjorde jeg af gode Grunde ikke — saa den stadig glad og smilende ud, saa jeg kan ikke tale af Erfaring, kun »von Hörensagen«.

I Byen er der en Ting, som ingen Dansker bør undlade at se, det er et Monument, rejst til Minde om de tro og tapre Schweitzere, der i Aaret 1792 satte Livet til ved at forsvare deres Herre, Ludvig den Sekstende af Frankrig; det er nemlig udført af vor berømte Landsmand Bertel Thorvaldsen. Monumentet er mejslet ind i Siden paa en Sandstensklippe og forestiller en døende Løve.

Jeg stod i tavs Beskuelse af denne, thi jeg syntes, at der ligefrem var noget menneskeligt i dette Løveansigt med de sørgmodige og smertefulde Træk, da jeg blev banket paa Skulderen og en Stemme tiltalte mig paa dansk:

»God Dag, Landsmand! Du beundrer nok ogsaa Thorvaldsens geniale Værk?«

Jeg vendte mig hurtig om og smilte glad — det var min Ven Skomageren fra Berner Oberland, ham, som havde givet mig de nye Støvler.

Jeg spurgte efter hans Kammerater. De var begge borte. I Bern havde de delt Resten af Kassebeholdningen, og den ene var rejst direkte hjem, medens den anden var taget til Berlin. Skomageren havde ikke Lyst til nogen af Delene, han vilde nu have Arbejde, og der var tilbudt ham en Plads her i Luzern, men han gik og betænkte sig. Han, der var vant til at færdes paa Paris' Boulevarder, fandt Forholdene i Luzern for smaa, det var en rigtig Bondeby, mente han. Heri vilde jeg nu ikke give ham Ret, men raadede ham til at modtage Pladsen, han kunde jo altid senere rejse til Paris igen. Vi tilbragte nogle behagelige Timer sammen, saa tog vi Afsked med hinanden, og jeg har ikke set ham siden.

Nogle Dage efter naaede jeg til Zürich, som ligeledes er en smuk og velbygget By, der ligger ved Søen af samme Navn og er bekendt for sin naturskønne Omegn.

Paa Herberget her traf jeg atter en Landsmand, han var Typograf, en fornøjelig og livsglad Fyr og paa Alder med mig. Vi syntes godt om hinanden og besluttede at fortsætte Rejsen sammen, hvoraf vi ventede os megen Fornøjelse; men det gaar ikke altid som Præsten prædiker, og i dette Tilfælde gik det ganske anderledes.

Vi var en halv Snes Svende i Flok, da vi, et Par Dage efter at vi havde forladt Zürich, naaede til en lille By eller Flække ved Navn Andelfingen, og her ramte Nemesis mig.

Jeg aftalte med min Kammerat, at den af os, der kom først ud af Byen, som sædvanlig skulde vente paa den anden, og jeg gik saa hen for at besøge Byens eneste Bogbinder, idet jeg samtidig fægtede lidt omkring i de nærmeste Butikker.

Pludselig blev jeg grebet i Nakken af en Gendarm, og han slæbte af Sted med mig. Ved et Gadehjørne smuttede en sachsisk Karetmagersvend, som ligeledes hørte til vort Selskab, forbi os, og han maatte dele Skæbne med mig, thi vi blev begge ført hen paa Politistationen. Her blev vi grundig visiteret af Gendarmen, som med en øvet Lommetyvs Behændighed ransagede saavel vore ydre som indre Lommer og tømte dem for deres Indhold. Sagen var, at hvis det viste sig, at vi var Velhavere, skulde vi selv betale alle de af vor Arrestation flydende Omkostninger; men Resultatet var pauvert, thi jeg fandtes kun i Besiddelse af

29 Centimer, og Karetmageren havde endnu mindre. Vi blev straks ført i Forhør, hvor vi dømtes til at udvises af Riget, og en halv Time efter kukkelurede vi begge i hver sin Celle i Byens Arresthus.

Naa — man kan jo blive fortrolig med alt, og efter at jeg havde lært de italienske Fængsler at kende, rørte den Slags Smaating mig ikke mere, jeg gik nemlig ud fra, at jeg havde prøvet det værste. Jeg var kun ked af det for min Rejsekammerats Skyld, thi nu sad han sandsynligvis paa Vejen og ventede forgæves paa mig.

Cellen var ren og Lejet var propert, saa jeg kunde ikke forlange bedre Nattekvarter, det var kun Friheden, jeg manglede. Jeg kunde ikke lade være at sidde og filosofere over, at hver Gang jeg kom til et Land, som jeg syntes godt om, saa skulde jeg altid have en mindre behagelig Erindring med paa Vejen, inden jeg forlod det. Saaledes var det gaaet mig i Bayern, senere i Italien og nu sidst i Schweitz, men jeg trøstede mig med, at den Slags Ting hørte med til Vandrelivets Behageligheder.

Aftensmaden, som jeg fik præcis Klokken seks, bestod af et stort Fad Havregrød; det var jo en sund og nærende Kost, saa jeg led ingen Nød, og næste Morgen fik jeg det samme Traktement til Frokost. Ved Titiden om Formiddagen blev vi begge afhentede af Gendarmen, som bistaaet af Fangevogteren ledsagede os hen paa Jernbanestationen, og her blev vi ført ind i en stor, tom Godsvogn, i hvis bageste Ende der fandtes et Par Skabe. Nu blev vi anbragt i hver sit Bur, Dørene

blev klemt til paa Næsen af os, hvorefter vore Ledsagere aflaasede dem og forlod os. Foran Ansigtet havde vi et tilgitret Hul, som gjorde det muligt for os at nyde den glimrende Udsigt til det indre af den halvmørke, tomme Vogn. I Sandhed — en komfortabel og behagelig Maade at berejse det skønne Schweitz paa!

Det varede en halv Timestid før Toget satte sig i Bevægelse, og ved hver Station varede Opholdet lige saa længe, thi da det var et Godstog, gav det sig god Tid; den eneste Fordel, vi havde af disse Ophold, var den, at vi da kunde tale sammen, for naar vi kørte overdøvede Vognrumlen vore Stemmer.

Et gammelt Ordsprog siger: »Hvo, som kører med Stude, kommer ogsaa med«, og det bekræftede sig her, thi hen paa Eftermiddagen trillede vi ind paa Banegaarden i Schaffhausen. Her holdt vi atter en rum Tid, men endelig slog Befrielsens Time. En Politibetjent steg ind i Vognen, aabnede Skabene og bød os følge med, og nu førte han os gennem Byen op paa Raadhuset, hvor det blev os meddelt, at vi paa Grund af Landstrygeri var dømt til at bortvises fra Republiken Helvetias Enemærker.

Nu blev der tilkaldt en Gendarm, som fik Ordre til at bringe os over Grænsen; han tog en Bøsse ned fra en Knage paa Væggen, kastede den over Skulderen og bad os følge med. Vi blev atter ført igennem Byen og ud paa Landevejen. Ad denne travede vi nu en halv Milsvej, saa naaede vi Grænsepælene, og her standsede vor Ledsager, udleverede os vore Vandrebøger — disse havde han nemlig i Lommen — og ønskede os en lykke-

lig Rejse, hvorpaa han vendte om og gik tilbage; vi derimod — gik ti Skridt fremad, og her rystede vi det schweitziske Støv af vore Fødder. Vi befandt os nu i Storhertugdømmet Baden!

Et Par Dage efter gik vi ind i Konstanz, som ligger ved Rhinens Udløb i Bodensøen. Denne By er meget gammel og har tidligere været en fri Rigsstad, men Borgerne har rimeligvis ikke altid været lige artige; thi i Aaret 1548 blev de Kejser Karl den Femte misliebige, og han forærede uden videre baade By og Borgere væk til sin Broder Ferdinand af Østrig. I Aaret 1805 kom de ind under Baden.

Konstanz er rig paa historiske Erindringer, som dog ikke alle geraader Byen til lige stor Ære; det var f. Eks. her, at man dømte Reformatoren Johan Huss til Døden paa Baalet. Paa den Plads paa Torvet, hvor han led Flammedøden, har Efterverdenen nu rejst ham et prægtigt Monument, et Sonoffer for Fædrenes Synder.

Bodensøen er meget stor — et helt lille Indhav — og et internationalt Farvand, thi dens Bølger beskyller fem forskellige Riger, nemlig: Schweitz, Baden, Württemberg, Bayern og Østrig, og her er en livlig Dampskibstrafik mellem disse Lande. Forresten er den lige saa smuk som Søstersøerne i Schweitz, men den er ogsaa i Besiddelse af disses lunefulde Karakter og er et meget farligt Farvand. Den er bekendt for sin ualmindelige Dybde, der paa sine Steder er over 800 Fod.

Vi skrev nu den første September, og skønt vi havde et glimrende Vejr, kan jeg ikke nægte, at jeg begyndte at blive svært ked af Landevejen

og længtes efter at komme i Ro. Jeg havde nu gaaet paa Valsen uafbrudt i fire Maaneder, thi det var den sjette Maj, at jeg forlod Czegled — min sidste Arbejdsplads — og for lidt og for meget fordærver jo al Ting.

Jeg besluttede at gaa til Stuttgart, Hovedstaden i Kongeriget Württemberg, thi denne By er en af Verdensboghandelens store Stabelpladser og vilde derfor antagelig være et godt Madsted for en sulten Bogbindersvend. Min Kollega, Karetmageren, vilde derimod atter ind i Schweitz, og vi skiltes derfor i Konstanz.

Den nærmeste Vej til mit Maal var nu at sejle tværs over Bodensøen, men hvorfra skulde jeg faa Penge til en Dampskibsbillet?

Jeg sad paa en Bænk paa Promenaden ved Havnen og samtalede med en tilfældig Nabo, da denne bemærkede, idet han hentydede til en ung Herre, som nærmede sig med en noget ældre Dame ved Armen:

»Hvem tror De, det er, som kommer der?«

»Det kan jeg jo ikke vide,« svarede jeg, »det ser ud til at være Moder og Søn, og det er vel et Par Englændere!«

»Skudt forbi, Kammerat! Det er Ekskejserinden Eugenie og Lulu, Kejserprindsen — ham, som lugtede det tyske Krudt for første Gang ved Saarbrücken!«

Jeg saa paa dem. Damen, som var sortklædt, saa ud til at være omkring de Fyrre; hun var overordentlig smuk, og Sønnen lignede hende; han var ogsaa et kønt, ungt Menneske, antagelig sytten à atten Aar gammel. Jeg fik en Idé, sagde Far-

vel til min Sidemand og gik foran dem ned ad Promenaden.

»Frisk Mod, Johan,« tænkte jeg, »bærer du dig nu fornuftig ad, saa har du Dampskibsbilletten!«

Jeg gik og samlede de franske Brokker, jeg kunde, sammen i min Hukommelses Kramkiste; derpaa vendte jeg om og gik Parret i Møde. Jeg hilste ærbødigt og sagde:

»Excusez vous Madame, je suis un pauvre danois laboureur!« *)

De saa begge paa mig, og et henrivende Smil for hen over Kejserindens ædle Træk, idet hun udbrød:

»Un danois — et vous parlez francais?« **)

»Oui, Madame,« svarede jeg, »un peu — men ikke ret meget,« tilføjede jeg paa tysk.

De smilede begge igen, og Kejserinden spurgte mig om, hvormed hun kunde være mig til Tjeneste?

Jeg fortalte, at jeg var Bogbinder og agtede mig til Stuttgart, hvor jeg ventede at faa Arbejde hele Vinteren, men at jeg manglede Penge til at sejle over Søen for. Kejserinden sagde et Par Ord til Sønnen, og han rakte mig et Femfrancsstykke. Stakkels Kejserprins — han saa saa god og uskyldig ud; ingen af os anede den Gang, at han nogle faa Aar efter skulde spiddes paa Zulukaffernes Landser.

Jeg takkede dem hjerteligt og forlod dem glad i Sind. Om Aftenen drog jeg over Sø og fersken Vove, og jeg landede i en lille ældgammel By ved

---

*) Undskyld, Frue, jeg er en fattig, dansk Haandværker!

**) En Dansker — og De taler fransk?

Navn Mersburg. Jeg befandt mig nu i Kongeriget Württemberg.

Dette Land bestaar udelukkende af Bjerge, Dale, Højsletter og Naaleskove, og det er meget smukt. Beboerne er Schwaber og ernærer sig til Dels som Brændehuggere. Jeg har tidligere omtalt dem, da jeg sejlede sammen med nogle af dem paa Donaufloden.

Det er nogle tørre, trevne og kedelige Folk, men de har gode Sider, som opvejer dette; thi de er ogsaa ærlige, trofaste og gæstfri. Jeg kan fortælle en lille Historie, som viser deres Nationalkarakter i det rette Lys.

Engang i Middelalderen var de tyske Fyrster samlede til Kongres — jeg tror det var i Frankfurt — og her sad de bænkede omkring Drikkebordet. Enhver især pralede af sit Lands Fortrin; den ene vilde ikke stikke op for den anden; kun Grev Eberhard af Württemberg tog ikke Del heri, han sagde nemlig ingenting. Endelig udbrød en af dem:

»Og I, Herr Eberhard — I sidder saa tavs — har I slet intet at prale af?«

Da svarede Grev Eberhard:

»Mit Land er kun lille og fattigt; det har ingen folkerige Byer og ingen store, sejlbare Floder; i mine Bjerge findes hverken Kobber eller Sølv, og mine Undersaatter er kun fattige Brændehuggere. Men dog findes der i mit Land et Klenodie, som gør, at jeg ikke vil bytte det med nogen af Eders. I hele Württemberg, hvad enten jeg befinder mig paa den øde Klippe eller dybt inde i den vilde Skov, kan jeg til enhver Tid trygt lægge mig til

at sove med mit Hoved i Skødet paa en hvilken som helst af mine Undersaatter!«

Da raabte de alle: »Ja — I har Ret, Grev Eberhard, I er den rigeste; thi i Eders Land findes der Ædelstene!«

Ja — Grev Eberhard var tilvisse en lykkelig Regent, og som Schwaberne var den Gang, saaledes er de endnu.

Fra Mersburg gik jeg over Pfullendorff og Reutlingen og naaede Trediedagen efter til en stor Landsby ved Navn Degenloch. Denne fægtede jeg helt igennem, og da jeg havde passeret det sidste Hus, havde jeg et prægtigt Syn for Øje.

Jeg stod paa en Bakkekam og skuede ned i en frodig og blomstrende Dal, og midt i denne laa Stuttgart, Kongen af Württembergs skønne Residensstad, og længere borte saa jeg den smilende Flod Neckar risle af Sted paa sin Vej til Rhinen, forbi den lille By Kanstatt, Stuttgarternes fashionable Badested.

Jeg satte mig ned i Græsset for at nyde Udsigten i Mag, og samtidig tømte jeg mine Lommers Indhold ud i min Hat for at se, hvor meget mit Fægteri havde indbragt, og medens jeg var i Færd med denne interessante Beskæftigelse, blev jeg banket paa Skulderen. Jeg saa op; foran mig stod en Gendarm.

»De har fægtet?« sagde han.

»Ja — det har jeg ganske vist,« svarede jeg.

»Saa arresterer jeg Dem i Hans Majestæt Kongen af Württembergs Navn!«

Dette blev sagt paa ægte schwabisk i en langsom og drævende, men tillige meget salvelsesfuld Tone.

»Nu gaar De ti Skridt foran,« fortsatte han, »men gør intet Forsøg paa at undvige, thi da skyder jeg Dem ned i Hans Majestæt Kongen af Württembergs Navn!«

Saaledes gik det til, at jeg holdt mit Indtog i den smukke Residensstad med en galloneret Tjener i Hælene!

SYVENDE AFSNIT.

Fra Stuttgart over Frankfurt til Nürnberg.

Am Necker, am Necker,
Do ischt e Jedes gern,
Wer d'Heimet hot am Necker,
Der sehnt se net in d'Fern, juhé!
Der sehnt se net in d'Fern.

Og det er oversat:

Ved Neckar, ved Neckar,
Der bor enhver saa gerne,
Hvo, som har Hjem ved Neckar,
Længes ej imod det Fjerne, juhé!
Længes ej imod det Fjerne.

Ja — saaledes begynder Schwabens Nationalsang, saaledes kvæder han til sit skønne Fædrelands Pris, og hans Sang aander helt igennem en uskrømtet Glæde over det dejlige Land.

Neckarfloden er Württembergs Pulsaare, og Dalen, som den strømmer igennem, er lig en blomstrende Have. De høje, granbevoksede Bjerge, som omgiver den, giver Ly for de barske Vinde, og paa Skraaningerne vokser en herlig Drue, som giver en sund og liflig Drik. Ja — i Würtemberg er virkelig godt at være; den, som bor der, længes ikke

mod det Fjerne; jeg for mit Vedkommende gjorde det heller ikke — i al Fald ikke foreløbig.

Stuttgart ligger ikke i selve Neckardalen, men i en Bjergkedel, en lukket Sidedal til denne. Det er en herlig og idyllisk Plet, en sand Edens Have; der manglede kun Keruben ved Indgangen — dog hvad siger jeg? Jeg havde ham jo i Hælene. Han var attacheret mig som opvartende Kavaler, og i Stedet for det flammende Sværd havde han den skarpladte Karabin, hvormed han havde truet at ville skyde mig.

Jeg slap imidlertid helskindet ind i Stuttgart, hvad der er det bedste Bevis for, at jeg ikke gjorde Forsøg paa at løbe min Vej. Denne Spas kostede mig imidlertid tre Dages Arrest, thi Schwaberne har Ord for at være strenge Dommere. Efter Sagnet skal de en Gang have dømt en Aal, der forsyndede sig imod dem, til at lide en forsmædelig Død, og saa — druknede de den. Naa — hvad det angaar, saa var Schweitzerne jo akkurat lige saa kloge, da de dømte mig — den farende Svend — til at gaa lige ud ad Landevejen.

Men — for at komme tilbage til Sagen — jeg tog mine tre Dage med Anstand, og da det var overstaaet, gik jeg ud i Byen og fik mig straks en Plads.

Min Mester var en rigtig gammel Schwaber, tør og kedelig, men samtidig god og skikkelig, og mine Kammerater var flinke Fyre. Vi var syv i Tallet, seks Svende og en Lærędreng; Kvinder som Arbejdere havde Mester ingen Fidus til, thi han var af den gamle Skole.

Lønnen var meget høj, efter Datidens Forhold,

thi der havde været Strejke det foregaaende Aar, og da var den bleven hævet betydelig; og det var et Held, thi var der noget, jeg trængte til, saa var det Penge — ja jeg trængte overhovedet til alt.

Jeg tog imidlertid fat og arbejdede med Liv og Lyst, og for hver Uge der gik, saa jeg mig mere og mere i Stand til at forbedre mit ydre Menneske, saa jeg kunde snart atter optræde som Gentleman.

Aaret 1873, som jeg tilbragte i Ungarn, havde været et bevæget Aar over hele Tyskland, i al Fald for Bogbinderfagets Vedkommende. Overalt i de store Byer havde der været Strejker, og Svendene havde organiseret sig og dannet et — hele det tyske Rige omfattende — Forbund. Dette havde sit Hovedsæde i Leipzig, hvor Præsidenten boede, og nu dannedes efterhaanden Filialer i alle de større Byer.

Forbundet var anlagt paa en god og sund Basis, med rigelig Understøttelse til Syge og Arbejdsløse. Det havde ogsaa en Rejseunderstøttelseskasse, som gav enhver rejsende Svend, der var Medlem, to Groschen (= 20 Øre) pr. tilbagelagt Mil. Ligeledes havde det lagt Fundamentet til en Alderdomsforsørgelseskasse.

I det hele taget blev Forbundet udmærket ledet, og det var kommen i en god Gænge; dets Medlemsantal voksede stadigt, og det udrettede meget godt i en hel Del Aar, men saa revnede det hele. Sagen var, at de gode Bogbindere havde den samme Fejl som alle de andre Haandværkere; de kunde ikke holde Politikken ude af Spillet, og det var Skade, thi det gav Bismarck en kærkommen Anledning til at komme dem til Livs; han

benyttede den og fik en Undtagelseslov sat igennem, der opløste alle Fagforeningerne.

Foruden af dette Forbund blev jeg ligeledes Medlem af et andet Selskab ved Navn »Den katolske Svendeforening«, dette optog nemlig ogsaa Protestanter, og det var en fuldstændig Frimurerorden, som var forgrenet over alle de katolske Byer i Sydtyskland.

I Stuttgart havde Foreningen bygget et stort og flot udstyret Hjem for sine Medlemmer, hvor man altid kunde tilbringe sin Fritid i godt og gemytligt Selskab — thi Katolikkerne er langtfra at være Hængehoveder — og her fandtes ogsaa en Suite Gæsteværelser for tilrejsende Medlemmer, thi det var en af Foreningens Opgaver at støtte disse paa enhver Maade, og det gjorde den først og fremmest ved at give dem fri Station i flere Dage.

Jeg førte saaledes en behagelig Tilværelse i Stuttgart. Jeg fik en Del gode Venner, og Tiden gled hurtigt og fornøjeligt. Vi kom over Jul og Nytaar, og nu sløjede det betænkeligt af med Arbejdet. Min Mester fyrede den ene Mand efter den anden; han havde lovet mig, at jeg skulde blive den sidste, thi jeg havde en høj Stjerne hos ham, fordi jeg var en Nordbo, og han holdt Ord, for sidst i Januar stod jeg alene paa Skansen.

Endelig blev det min Tur. Den 6. Februar 1875 snørede jeg atter min Randsel og sagde Farvel til alle mine Venner; jeg forlod Stuttgart og befandt mig nu atter paa Landevejen. Det var streng Vinter, og der laa megen Sne, thi da Würtemberg er et Højdeland, tager Vinteren godt fat i det Par Maaneder, den varer. Havde det været

Sommer, vilde jeg være gaaet over Bjergene til Karlsruhe, Badens smukke Hovedstad, men under de forhaandenværende Omstændigheder foretrak jeg at holde mig nede i Neckardalen, og jeg naaede saaledes den næste Dag til Heilbronn, som er en nærsom Provinsby, der ligger ved Neckarfloden og har en livlig Handels- og Fabriksvirksomhed.

Jeg havde ikke mange Penge i Lommen, men jeg var godt paaklædt og saa med stor Sindsro Fremtiden i Møde, thi jeg vidste, at naar jeg kom til en større By, vilde saavel Svendeforeningen som Bogbinderforbundet sørge for mine Fornødenheder, og i de mindre Byer vilde antagelig Geskænken nok kunne holde Liv i mig. Det var første Gang i mine Vandreaar, at jeg befandt mig paa Valsen ved Vintertid — naar undtages den Tur, jeg havde haft paa Sjælland i 1871 — og jeg blev helt forbavset over at finde, at det i Grunden var ganske behageligt. Det var klart og smukt Frostvejr og Landskabet med sine snedækte Bjergtinder og rimpudrede Træer frembød et, paa sin Vis, lige saa smukt og tiltalende Skue som om Sommeren, om end maaske nok lidt mere ensformigt.

Heilbronn var en interessant gammel By. Den har tidligere været fri Rigsstad og har sit Navn af en Sundhedskilde, der ligger foran en Kirke midt i Byen. De snævre Gader med de spidsgavlede Bindingsværkshuse havde noget hyggeligt og fredeligt over sig, og de mindede mig om mit kære Nürnberg. Af Seværdigheder var der ellers kun de smukke Ruiner af en gammel Franciskanerkirke og saa — ja, saa var der Tyvetaarnet (das Diebsthurm). Dette laa ved en af de gamle By-

porte og var en grim og skummel Bygning, men det var en Seværdighed af Rang; det havde nemlig huset den celebre Fange Götz von Berlichingen, Helten i Goethes berømte Skuespil.

Hr. Götz var en gæv Riddersmand, som boede paa Borgen Hornberg oppe i Schwarzwald, i Nærheden af Heilbronn, og her ernærede han sig ærligt og redeligt ved Rov og Plyndring efter Tidens Skik og Brug.

Da saa den store Bondekrig udbrød i Aaret 1525, blev han Bøndernes Fører og Høvidsmand. Hvorledes det gik til, at den adelige og velbyrdige Ridder kom i Ledtog med de gemene Bønder, ved jeg ikke, men det er historisk.

Han mistede sin højre Haand, men han lod sig lave en ny og kunstig ditto af Jern, og den maa have været god, thi den, som Ridder Götz slog sin Jernklo i, han var ilde faren. Til sidst fik Borgerne i den frie Stad Heilbronn fat i ham, og saa kom han i Tyvetaarnet.

Her sad han imidlertid kun i to Aar, saa blev han løsladt efter at have lovet, at han i Fremtiden vilde holde sig i Ro. Dette kunde han dog ikke ret længe, og saa drog han i Krig mod Tyrkerne og senere mod Franskmændene. Han døde mæt af Dage 82 Aar gammel.

Et Par Dage efter naaede jeg til Heidelberg, en badensisk Universitetsby, som ligeledes ligger i Neckardalen, hvor denne munder ud i Rhindalen. Byen strækker sig mellem Bjerget og Floden og fremtræder herved som en Gade paa en halv Mils Længde med nogle faa og korte Tvergader.

Overalt, hvor man færdes her, har man Byens

største Attraktion for Øje, nemlig det mægtige Slotskompleks, som hæver sig paa en Høj ved Byens ene Ende. Nu ligger det til Dels i Ruiner, thi først blev det hærget af Franskmændene, og senere slog Lynet ned og raserede en Del af det. I det hele taget er Byen tidt bleven slemt molesteret, thi baade Franskmænd, Østrigere og Svenskere har hver til sin Tid stormet og plyndret den. Dog maa jeg sige til Skandinavernes Ære, at Svenskerne var de Sejrherrer, der opførte sig pænest. Den værste Medfart led Byen i Aaret 1693, da Franskmændene lagde den fuldstændig i Ruiner.

Jeg blev hjertelig modtaget i Svendeforeningen, hvor de gav mig frit Ophold i tre Dage, saa jeg havde god Tid til at se mig om, og jeg benyttede Lejligheden.

Byens Omegn skal om Sommeren være aldeles henrivende, og jeg vil gerne tro det; jeg saa den kun ved Vintertid, og det var en ren Idyl.

Jeg var oppe at bese Slottet, hvor der findes Museer og Samlinger, og her saa jeg i Kælderen det berømte Heidelberger-Fad, der er et smukt Stykke Bødkerarbejde og rummer omtrent 1000 Okehoveder eller det samme som 236,000 Flasker.

Det, som giver Byen sit Præg, er Universitetet og Studenterne. Disse ser man alle Vegne, og de er ikke saa beskedne i deres Optræden som deres danske Kolleger, thi de dominerer overalt, især paa Værtshusene. De gaar alle med kulørte Huer, hvert Fakultet har sin Farve, og det ser meget malerisk ud. De skamskændes i Reglen af nogle drabelige Ar i Ansigtet, thi de er alle Duellanter om en Hals, og den, der ikke kan møde

med et saadant Svendemærke, bliver ikke estimeret af Kollegerne.

Naa — hver sin Lyst. Man skal Skik følge eller Land fly, og da jeg som en almindelig Filister ikke havde Lyst til at lade mit Ansigt skamfere, foretrak jeg at forsvinde, og jeg begav mig derfor atter paa Vej og naaede paa et Par Dage til Darmstadt.

Denne By er Storhertugen af Hessens Residensstad. I Midten en ældgammel By og udenom en ny og moderne ditto med Pragtbygninger, Statuer etc.

Her havde jeg atter tre Dages frit Ophold i Foreningen, og da jeg ikke skal nægte, at det var lidt køligt at færdes paa Landevejen, benyttede jeg med Glæde Lejligheden til at faa mig en Næsevarmer.

Fra Darmstadt havde jeg kun en Dags Spadseretur til Frankfurt am Main. Denne gamle og højst ærværdige By var — og er vel for Resten endnu — Tysklands vigtigste Handelsstad og Pengefyrsternes Residens. Det var den Gang en By paa 90,000 Indbyggere — nu er den jo meget større — og den mindede en Del om Hamborg, særlig hvad den livlige Trafik angik.

Paa Forbundets Kontor fortalte man mig, at jeg kunde faa en Plads i Offenbach, og jeg begav mig derfor til denne By, som kun ligger en halv Mil fra Frankfurt.

Offenbach, som ogsaa er en ret anselig By — den havde den Gang ca. 20,000 Indbyggere — er en udpræget Fabriksby med Tummel og Larm, høje, dampspyende Skorstene, tilrøgede Huse og smudsige Gader.

Jeg fik den omtalte Plads. Det var i en Salmebogsfabrik, og her kunde jeg nu have arbejdet i Ro Resten af Vinteren, thi det var en stor Forretning, Arbejde var der nok af og Lønnen var god, men jeg havde ikke taget mit urolige Blod med i Betragtning. Jeg arbejdede i to Uger, saa kunde jeg ikke holde det ud længere. Jeg blev grebet af en uimodstaaelig Hjemve, dog ikke efter mit Hjem, men efter Nürnberg. Jeg længtes efter Straebels Kælder og alle mine gamle Venner. Hvorledes befandt de sig nu? Det maatte jeg have at vide.

Lørdag Aften sad jeg bænket paa Herberget i en Kreds af mine nye Kolleger, og vi sang:

Wohl auf noch getrunken den funkelnden Wein!
Ade nun ihr Lieben, geschieden muss sein!
Ade nun ihr Berge, du väterlich Haus,
Es treibt in die Ferne mich mächtig hinaus!
Juvivallera, juvivallera, juvivallerallerallera,
Juvivallera, juvivallera, juvivallerallerallera.

Ja — saadan sang vi. Det var som sagt Lørdag Aften, og Søndag Morgen travede jeg atter alene afsted gennem Snedriverne. »So geht's in der Welt,« siger Tyskeren.

Jeg holdt mig denne Gang nede i Maindalen og naaede allerede om Aftenen til Aschaffenburg, en smuk og livlig By, og nu befandt jeg mig atter paa det bayerske Riges Enemærker.

Fra denne By agtede jeg mig til Würzburg, som ligeledes ligger ved Main, og jeg havde nu to Veje at vælge imellem: enten at følge Floddalen, som var en Tur paa toogtyve Mil, eller ogsaa stige over Bjergene og gaa gennem Odenwald, saa spa-

rede jeg ti Mil. Havde det været Sommer, vilde jeg ubetinget have valgt den første Tur, thi Maindalen er berømt for sin Skønhed. Paa den ene Side har man Bjergpartiet Spessart med sine skovbevoksede Højder og idylliske Sidedale, og paa den anden Side breder der sig, imellem Main og Neckar, et stort og ligeledes skovbevokset Bjergland, som med sine vilde Klippepartier og talrige Borgruiner giver Maindalen et højst romantisk Præg.

Det er Odenwald, og det var dette Bjergparti, jeg skulde overstige, naar jeg vilde spare de ti Mil. Jeg valgte det sidste, da jeg ønskede at naa Nürnberg saa hurtig som muligt.

Sneen laa højt og det frøs ca. 15 Grader, men Vejret var klart og stille, saa jeg skred godt fremad. Da jeg havde gaaet et Par Mil, naaede jeg Hessenthal, en Skovhuggerlandsby, og da det kun var Middag, syntes jeg det var for tidligt at søge Nattekvarter, hvorfor jeg fortsatte min Vej. Det skulde jeg imidlertid ikke have gjort.

Vejen snoede sig fremad, opad og nedad, i Reglen gennem Naaleskove, og mange Steder var Sneen føget sammen og gjorde det meget vanskeligt at komme frem. Jeg traf hverken Mennesker eller menneskelige Boliger, og — hvad der gjorde Situationen end mere kritisk — det begyndte at sne, samtidig med at Mørket faldt paa.

Vejen løb nu langs en Bjergskraaning. Paa den ene Side gik den skovbevoksede Skrænt temmelig stejlt opad og paa den modsatte Side faldt den lige saa stejlt nedad; Snefoget tog til, Mørket tog til og Vejen blev mere og mere ufremkommelig.

Jeg kan ikke nægte, at jeg begyndte at blive

noget uhyggelig til Mode. Jeg var dødtræt, og jeg indsaa nu, at jeg rimeligvis maatte tilbringe Natten paa Vejen, og det vilde gælde Livet.

Jeg kom til at tænke paa et Eventyr af H. C. Andersen, »Under Piletræet«; det handler ogsaa om en vandrende Haandværkssvend, og han befandt sig i samme Situation som jeg. Da saa han ved Vejens Side et Piletræ; det saa saa hjemligt ud, og han satte sig under det og drømte saa dejligt om Hjemmet. Og saa kommer Enden: Der sad han, den fattige og fremmede Haandværkssvend, død — frosset ihjel — under Piletræet. Uha! Det vilde være en tragisk Ende paa mit Rejseliv. Men saa tænkte jeg: »Frisk Mod, Johan! Hæng i, København, saa længe der er Liv, er der Haab!« Og jeg stred atter fremad.

Pludselig standsede jeg. Paa den nedfaldende Skraaning ved Vejens Side saa jeg i Mørket en Bygning rage op; den lignede et stort Taarn, og fra Vejen førte en smal Træbro ud til den øverste Etage. Jeg gik over Broen og hen til Døren; den var kun lukket med en Krampe, hvorfor jeg lukkede op og gik ind. Der var ravende mørkt, og jeg greb til Lommen efter Tændstikker, men jeg havde ingen. Saa gik jeg forsigtig et Par Skridt frem og stødte mod noget; jeg følte paa det, det var et plumpt Trærækværk. Jeg turde ikke bevæge mig videre i Mørke, hvorfor jeg knælede ned og følte omkring mig. Det var et almindeligt Brædde-gulv, jeg stod paa. Saa lagde jeg mig ned, stak min Ransel under Hovedet og dødtræt som jeg var faldt jeg straks i Søvn.

Hvor længe jeg havde sovet, ved jeg ikke, men

jeg vækkedes ved at nogen stødte ublidt imod mig og derpaa tumlede hen over mig. Var det et Menneske eller et Spøgelse? Af et Spøgelse at være faldt det temmelig tungt. Jeg udstødte et Skrig og Spøgelset svarede med et Hyl og en Ed, hvorefter det atter for ud af Døren. Jeg fik ikke lang Tid til at anstille Betragtninger, thi nu raabte en Stemme udefra:

»Kom herud for Fanden — i Djævelens Skind og Ben — hvem du saa end er!«

Denne høflige og beskedne Anmodning kunde jeg ikke modstaa, jeg famlede derfor om paa Gulvet efter min Stok, rejste mig i min fulde Højde og gik ud paa Broen. Inde paa Vejen stod en Mand.

»Hvem er du?« raabte han.

»Jeg er en rejsende Haandværkssvend,« svarede jeg, »og en fredelig Mand, som ikke fornærmer nogen; men,« føjede jeg truende til, »jeg taaler heller ingen Fornærmelser. Hvem er du?«

»En rejsende Handelsmand,« svarede han, »og lige saa fredelig som du. Jeg vilde søge Ly for Snevejret i dette Savværk, hvor jeg er godt kendt. Men for Pokker, hvorfor havde du lagt dig lige inden for Døren?«

»Fordi jeg ikke kunde orientere mig derinde i Mørke. — Men kom saa indenfor, Kammerat, thi ganske vist har jeg ikke lagt i Kakkelovnen, men der er dog bedre inde end herude!«

Han kom nu over Broen til mig, og vi trykkede hinandens Hænder. Det var en kraftig Karl, saa jeg var glad ved, at det hele spændte saa fredeligt af.

Vi gik nu begge ind. Min Ledsager tændte en lille Lommelygte, og nu kunde jeg se, hvor vi befandt os. Det var et Savværk. I Midten løb en stor Baandsav gennem et Hul i Gulvet ned i Etagen nedenunder; det var den, som var skærmet af det Rækværk, jeg var stødt imod, og havde det ikke været der, var jeg gaaet paa Hovedet ned gennem Hullet og havde maaske samtidig faaet Maven sprættet op paa Saven. Det gøs i mig, da jeg saa det.

»Nu skal jeg vise dig et bedre Nattekvarter,« sagde min Ledsager, »thi var du bleven liggende heroppe, var du frosset ihjel; du kan være glad for, at jeg kom og forstyrrede dig!«

Han gik nu hen til en Trappe i Hjørnet, og vi steg ned i den anden Etage, som var det egentlige Værksted. Men heller ikke her slog vi os til Ro, vi gik endnu en Trappe ned, i et Slags Kælderrum, og her var fuldt op af Savsmuld. Nu krøb vi begge dybt ned i dette — det var et prægtigt Leje — og jeg fortsatte min afbrudte Søvn.

Næste Morgen var Snefoget hørt op og Himlen var klar. Vi havde et værre Arbejde med at befri vore Klæder for Savsmuldet, thi det var trængt ind i alle Folder.

Nu kunde jeg først rigtig tage min Slof i Øjesyn. Han var en undersætsig, men sværlemmet Mand, en ægte Bayrertype, godmodig og gemytlig. Han fortalte, at han var Bissekræmmer og kom fra Esselbach. Han vilde have været til Hessenthal, men blev overrasket af Uvejret, hvorfor han søgte Ly i Savværket, hvor han var godt kendt, da han ofte var kommen denne Vej. Han bar hele

sin Kramkiste som en Tornister paa Ryggen, og af denne hentede han nu Pølse og Brød frem, som han broderlig delte med mig. Da vi skulde hver til sin Side, skiltes vi meget venskabeligt fra hinanden og gav os paa Vej.

Havde det været svært at vinde frem den foregaaende Dag, saa var det værre nu, thi Sneen havde lagt sig i høje Driver og spærrede mange Steder fuldstændig Vejen, saa jeg maatte krybe højt op paa Skrænterne for at slippe forbi. Men alt kan overvindes, og om Aftenen naaede jeg Esselbach, en almindelig Bjerglandsby. Det var en Tur paa to Mil, og den havde jeg været ti Timer om at tilbagelægge.

Et Par Dage efter drog jeg ind i Würzburg, en smuk og anselig By med et bekendt Universitet. Som før fortalt ligger den ved Mainfloden og er omgiven af herlige Vinbjerge, som leverer den bedste frankiske Vin, den berømte Leistenvin. Den saa jeg naturligvis ikke noget til, thi jeg skuede kun ud over Sne og atter Sne, men nydeligt var der. Paa et højt Bjerg hævede Fæstningen Marienberg sig stolt og majestætisk op over Byen.

En af mine Nebensvende i Stuttgart var fra Würzburg; han var bleven fyrig fjorten Dage før mig og var rejst hjem for at varme sig ved de Gamles Kakkelovn. Ham opsøgte jeg og blev venlig modtaget saavel af ham som af Forældrene, og vi tilbragte en behagelig Dag sammen.

Fra Würzburg naaede jeg paa tre Dage til Fürth, som er en ret anselig og moderne By — den havde den Gang ca. 20,000 Indbyggere. Byen ligger kun en halv Mil fra Nürnberg, og dette har

sin egen Grund. Det var nemlig i Jødefejdernes Tid — vistnok i Begyndelsen af forrige Aarhundrede — at det vise Borgerraad i Nürnberg besluttede at udvise alle Jøder af Byen. Det gjorde de, men de tog sig ikke i Agt for, at de samtidig udviste en stor Del af Byens mest vindskibelige Borgere, og Resultatet blev, at alle Jøderne nedsatte sig en halv Mil fra Nürnberg, hvor de grundlagde Byen Fürth, som hurtig voksede sig stor og stærk paa Moderbyens Bekostning.

Det mosaiske Element blev stadig det fremherskende her; saaledes var den store Synagoge Byens vigtigste Bygning, og her fandtes to hebraiske Bogtrykkerier.

Nu er de Nürnberg-Fabrikanter glade, naar de kan sælge hele deres Produktion til Fürth; de jødiske Købmænd her betaler nemlig alt kontant mod 5 Procent Rabat.

Den første Jernbane i Tyskland var den halve Mils Bane mellem Nürnberg og Fürth. Man kørte dette Stykke, paa fjerde Klasse, for en Groschen, og da jeg længtes efter at komme til Nürnberg og samtidig gerne vilde spare lidt paa Støvlerne, ofrede jeg denne Tiøre, og saaledes gik det til, at jeg kom kørende ind i Nürnberg.

Jeg stod ved mine Længslers Maal. Tre Aar havde jeg været borte herfra. Hvor mange af de gamle Venner vilde jeg atter faa at se, og hvad vilde de sige, naar de saa mig igen?

OTTENDE AFSNIT.

Atter i Nürnberg.

De karakteristiske gamle Bindingsværkshuse i Nürnberg laa, med deres høje røde Tage til Dels snedækte, og badede sig i den matte Vintersols Straaler, og Pegnitz' gule Vover var stivnede til Is. Jeg stod paa »die Fleischbrücke« og nød Panoramaet — det hele saa saa hjemligt og hyggeligt ud, det var, som om jeg slet ikke havde været borte fra Byen, og dog — ja, hvor var ikke alt forandret!

Det var min Middagstid, thi jeg arbejdede atter hos min gamle Mester, og jeg benyttede den til at se mig lidt om paa de gammelkendte Steder. Min første Gang havde været til Straebels Kælder, men her var der ingen, som kendte mig. Værten var en ny Mand, og Bogbinderne søgte ikke hos ham. Han fortalte mig, at Straebel havde overtaget en Kro, som laa en halv Mils Vej fra Byen. Den hed »Zum Luftballon«, og det blev virkelig en Luftballon for Straebel, thi, som jeg senere erfarede, Aaret efter røg han — figurlig talt — i Luften med den.

Hos min Mester traf jeg af gamle Venner kun

Lenz, von Haller og den smukke Kunigunde; denne sidste var imidlertid bleven gift og var nu en adstadig Matrone. Min gamle og livsglade Ven Mayr var død af Svindsot og begravet et Par Maaneder før min Ankomst, og den forhen saa statelige von Haller lignede en Skygge af sig selv; han var ligeledes tydelig mærket af den Svindsot, som Aaret efter lagde ham i Graven. Forster og Jungnitius var begge gifte og bosat i Byen, men de havde faaet andre Pladser.

De var alle glade for mig og vidste ikke alt det gode, de vilde gøre mig, saa jeg havde ikke noget at klage over, men vi passede ikke rigtig sammen mere; skønt vi var jævnaldrende, var det, som om de var blevet meget ældre end jeg. De var satte, adstadige Borgere og snusfornuftige Folk, og jeg var stadig kaad og munter som et Føl paa Marken. Naar jeg foreslog, at vi skulde gaa ud for at slaa lidt til Skaglerne, saa rystede de medlidende paa Hovederne, som om de vilde sige: »Aah, Herregud, er du ikke bleven klogere endnu!« Og saa fortalte de, at nu var de bleven Familieforsørgere og havde andet at tænke paa end Fjas og Narrestreger. Jeg besøgte Straebel hver Søndag i hans Luftballon og glædede mig over at finde, at han i hvert Fald, skønt han var den ældste af os allesammen, dog var den samme gemytlige Svend som fordum.

Vi var imidlertid kommen hen i April Maaned og Foraaret var inde. Jeg foreslog nu mine Venner, at vi en Søndag skulde arrangere en Lysttur ud til Straebel, og jeg fik dem heldigvis alle med. Saa drog vi da Søndag Middag af Sted; det blev

en hel Karavane med Mænd, Koner, Kærester, Barnevogne etc. Det var en prægtig Tur i det gryende Foraarsvejr, og vi blev modtaget med aabne Arme af Straebel og hans Kone, som jeg havde forberedt paa vort Komme, og snart sad vi alle bænkede om det lange Bord med de skummende Sejdler foran os. Disse var anbragt paa et tykt Stykke Filt, en Reminiscens fra Ølkommissionens Dage. Ja — Læseren har maaske aldrig hørt Tale om Ølkommissionen?

Saa hør da:

Det var i de gode, gamle Dage, at den bayerske Regering bragte i Erfaring, at der var flere Bryggere, der fabrikerede en tarvelig Vare, hvilket bragte det ellers saa berømte bayerske Øl i Miskredit omkring i Nabolandene.

Dette maatte undersøges og straffes strengt, og til den Ende blev der nedsat en Kommission, som fik det Hverv at berejse hele Landet, undersøge Øllet i de forskellige Bryggerier og afgive Betænkning over Fabrikaternes Godhed.

Kommissionens Medlemmer, som alle var klædt i den almindelige bayerske Nationaldragt, hvortil hører gule Hjortelæders Knæbukser, drog saa af Sted og røgtede deres Hverv paa bedste Maade.

Naar de ankom til et Bryggeri, flyttede de først en af de lange Træbænke frem paa Gulvet — i de bayerske Bryggerier sidder man nemlig altid paa Træbænke — og nu tog hvert Medlem sin Sejdel Øl og hældte den — ikke i Halsen, men — ud paa Bænken. Herefter satte de sig alle paa Rad, rejste sig samtidig og gik frem paa Gulvet. Hvis nu de kunde gaa Stuen igennem med Bænken

hængende ved Bagen, fik Bryggeren Attest for Øllets Godhed; men ve den stakkels Djævel, hvis Bænken faldt af, thi saa fik han Karakteren »Maadelig«; værst var det imidlertid, naar den slet ikke hang ved, — saa hængte man nemlig Bryggeren.

Ja — det var den Gang. Nu var Øllet ikke slet saa kraftigt, men man risikerede dog, naar der ingen Filt var under Glasset, at dette hang fast ved Bordet, saa det var jo heller ikke det bare Vand.

Vi sad altsaa bænkede paa Rad og talte gammel-fornuftigt sammen, men det var ikke efter min Kogebog; jeg vilde have lidt Liv i Kludene, og derfor sagde jeg til Straebel:

»Hør, Straebel, min Ven, lad os hilse paa lille Lise!«

Lille Lise var ikke en ung og smuk Dame, som nogle maaske tror — nej, det var en mægtig tinbeslaaet Ølkande, som rummede ca. fire Potter. Straebel forsvandt, men et Øjeblik efter aabnedes atter Døren, og med lille Lise i Favnen marscherede han nu taktfast ind i Stuen, syngende Goethes bekendte Sang:

Nur fröhliche Leute
Lasst, Freunde, mir heute,
Sei's Gross oder Klein,
Zum Thore herein!
Kor: Die lassen wir ein.

Han vedblev at marschere syngende omkring i Stuen, og ved Slutningen af hvert Vers istemte vi alle Koret. Da Sangen var til Ende, standsede han bag ved mig, anbragte lille Lise foran mig paa Bordet og sang endnu et Vers af eget Fabrikat, der lød saaledes:

Johann, du mein Lieber,
Ich freue mich darüber,
Dass hier du sollst sein.
Dich lassen wir ein!

Og nu istemte hele Selskabet Koret:

Ihm lassen wir ein.

Nu rejste jeg mig, lagde Haanden paa lille Lises smukt graverede Tinlaag og idet jeg vendte mig til Lenz, min Sidemand til venstre, sang jeg:

Rundgesang und Gerstensaft
:|: Lieben wir ja alle! :|:
Darum sing mit Minnekraft,
:|: Leeren die Pokale! :|:
Bruder, deine Liebste heisst,
Nennt es hoch für alle?

Nu kom der Liv i Tørvetrilleren. »Clara!« raabte han, og nu sang vi alle i Kor:

:|: Clara sie soll leben,
Leben, leben, hoch! :|:
Hoch soll sie leben,
Leben, leben, hoch!
Hoch! Hoch! Hoch!

Jeg greb nu lille Lise med begge Hænder, hævede hende og drak Claras Skaal, hvorefter jeg skubbede hende hen foran Lenz. Nu sang han for, og saaledes gik det hele Bordet rundt. Da vi sent om Aftenen travede tilbage til Nürnberg, var lille Lise bleven fyldt og tømt adskillige Gange, og hele Selskabet var enig om, at det havde været en dejlig Dag.

Imidlertid skred Tiden fremad. Jeg havde nu

Lenz fra Baden.

været ti Uger i Nürnberg, og vi var komne ind i Maj Maaned. Mine Venner raadede mig alle til at opgive Vandrelivet — som efter deres Mening ikke førte til noget — gifte mig og sætte Bo hos dem, men det følte jeg ingen Lyst til. Ganske vist lod de til at være meget lykkelige i deres Ægtestand, men det var dog idel Fattigdom, og jeg saa ofte, at Hr. Smalhans var Køkkenchef hos dem. Set fra den anden Side kan jeg ikke nægte, at jeg var nær ved at blive smittet af deres Snusfornuft, og jeg gik og filosoferede over, at jeg nu var fireogtyve Aar gammel, og at det vist var paa Tide, at jeg vendte hjem igen til gamle Danmark.

Jeg besluttede derfor sporenstregs at give mig paa Vej, hvorfor jeg sagde min Plads op til Lørdag Aften. Rejseplanen var lagt — den nærmeste Vej hjem — over Bayreuth, Hof, Leipzig, Berlin og Stettin.

Atter drog jeg ud af Nürnberg en prægtig Søndag Morgen, men denne Gang var det midt i den skønne Maj. Solen skinnede, Blomsterne duftede og Fuglene sang, og mine Venner, som in solidum fulgte mig paa Vej, blev uvilkaarlig smittet af de smaa fjedrede Landstrygeres gode Humør, og derfor sang vi alle med:

Der Mai ist gekommen, die Bäume schlagen aus,
Da bleibe, wer Lust hat, mit Sorgen zu Haus;
Wie die Wolken wandern am himlischen Zelt
So steht auch mir der Sinn in die weite, weite Welt!

NIENDE AFSNIT.

Fra Nürnberg over Waldsassen til Bøhmen.

Det var tre Dage senere. Jeg havde passeret en lille By ved Navn Creussen og laa nu og solede mig paa Grøftekanten ved Vejen udenfor den venlige By Bayreuth. Denne Gang var jeg ikke gaaet igennem det frankiske Schweitz, thi dels havde jeg Hastværk — jeg var jo paa Vejen hjemefter og den lige Landevej var nogle Mil kortere — og dels skal jeg ikke nægte, at jeg var bleven noget blaseret overfor smukke Bjergpartier; jeg havde set saa rigeligt af dem i det sidste Aarstid.

Fra Byens Port kom to muntre Svende syngende hen ad Landevejen — og hvad var det? Jeg syntes, det lød saa hjemligt — ja, den Sang kunde jeg ogsaa synge:

Om Dannebrog jeg ved,
Om Dannebrog jeg ved,
Den faldt fra Himlen ned,
Ja — den faldt fra Himlen ned,
Den flagrer i vor Havn
Og fra Soldatens Favn,
Og ingen anden Fane har som den sit eget Navn.
Og den har Tysken haanet og traadt den under Fod,
Nej, dertil er vor Fane for gammel og for god —

Nu var de omtrent naaet hen til mig, og jeg istemmede Omkvædet:

Og derfor vil jeg slaas, som tapper Landsoldat,
Hurra! Hurra! Hurra!

Naa, det kan nok være, der blev Glæde; de faldt mig — bogstavelig talt — om Halsen begge to. De var Københavnere og Malersvende af Profession, og de var paa Vejen til Wien over Regensburg. Jeg fortalte dem, at jeg var ked af Rejselivet og paa Vej hjemefter. De kunde slet ikke forstaa, hvad jeg vilde hjemme, og de trængte ind paa mig for at faa mig til at vende om og gaa med dem. Jeg overvejede Situationen. I mit stille Sind maatte jeg give dem Ret; hvad vilde jeg egentlig hjemme? Naar jeg gik med dem til Wien, saa kunde jeg atter gaa ned til Fader Joszef i Vasarhely — hvor vilde han dog blive glad, naar han saa mig igen — og ikke han alene, — nej — de vilde alle glæde sig; jeg havde vekslet Brev med dem i Stuttgart, og jeg vidste, at jeg vilde være velkommen.

Jeg kom ikke ind i Bayreuth denne Gang. En halv Time senere marscherede jeg i mine glade Kammeraters Selskab tilbage til Creussen, og herfra slog vi ind paa Chausseen til Regensburg.

Næste Dag naaede vi en lille, gammel By ved Navn Sulzbach, og ved min »Umschauen« her var der en Mester, som erklærede, at han havde Brug for min Assistance. Ganske vist havde jeg ikke megen Lyst til allerede at tage fat igen, men for det første beholdt han min Vandrebog, saa jeg kunde ikke godt trække mig tilbage, og for det andet

trængte jeg haardt til at tjene et Par Gylden, thi min Lomme var som sædvanlig læns — i Nürnberg kunde jeg aldrig faa noget tilovers. Jeg lovede derfor at begynde til Middag, og gik hen for at tage Afsked med mine Kammerater. En Timestid senere stod jeg i fuld Aktivitet ved Værkstedsbordet.

Bayrerne var — som jeg tidligere har fortalt — smaa og undersætsige Folk, men herfra dannede min nye Mester en Undtagelse, thi han var lidt af en Kæmpe — et Hoved højere end jeg — og det værste var, at alt Inventar og Værktøj paa hans Værksted var indrettet med hans Højde for Øje, og derfor ikke passede til mig. Saaledes var Bordet et Kvarter for højt, saa jeg maatte staa paa en Skammel, og det samme var Tilfældet med Stolene, men værst blev det imidlertid, da jeg kom ud til Bankestenen.

For Nutidens Bogbindere er denne nu en »saga blott«, men alle vi Gamle erindrer den, thi den har forskaffet os mangen Svedetur. Bankestenen var en stor, flad Sten, paa hvilken man gennembankede Bøgerne, før Heftningen, med en bredbanet Jernhammer, der vejede en Snes Pund. Da man skulde holde paa Bogen med den ene Haand, maatte man føre Hammeren med den anden; man kunde ikke, som Smedene, tage begge Hænder til Hjælp, saa det var svært Arbejde, men det gav gode Armkræfter, og derfor var i Reglen Fortidens Bogbindere kraftige Folk.

Jeg kom altsaa ud til Bankestenen, men denne viste sig ligeledes at være for høj, saa jeg maatte hente min Skammel. Enhver Fagmand, som kan

sætte sig ind i Situationen, vil ikke fortænke mig i, at jeg foreslog Mester at se at faa fat i en Svend, som var et Kvarter længere end mig, og Resultatet blev, at da vi naaede Fyraften drog jeg atter ud ad Landevejen, men denne Gang alene.

Næste Dag kom jeg til Amberg, som er en større By, og her haabede jeg atter at indhente mine Kammerater; thi jeg antog, at de mindst vilde dvæle her en Dags Tid, men jeg blev skuffet, thi paa Herberget erfarede jeg, at de allerede igen var over alle Bjerge.

Amberg er en smuk By. Den ligger ved den sejlbare Flod Vilse og er rundt omgiven af prægtige, naturskønne Bjerge.

Da jeg ikke havde Lyst til vedblivende at rende grassat efter mine to Malere, saa foretrak jeg nu at gaa en anden Vej, og jeg besluttede derfor at gaa ind i Bøhmen.

Grænsen mellem Bayern og dette Land bestaar af Bjergkæden Bøhmerwald, og denne Grænse er for saa vidt paalidelig nok, da den de fleste Steder er umulig at passere. Store, uigennemtrængelige Urskove veksler med vidtrækkende upassable Tørvemoser; Klimaet er raat og koldt, og af Beboere findes kun nogle faa spredte Skovhuggere. Bøhmerwald anses for at være Tysklands vildeste og mest uhyggelige Bjergparti. Naar jeg vilde overstige denne Bjergkæde, maatte jeg altsaa vælge et af de faa Passer, som fandtes, og jeg besluttede at gaa over det nordligste, hvilket kaldes Waldsassens Plateau og fører ned til den bøhmiske By Eger.

For at naa dette Maal skulde jeg til Byen Weiden. Amberg ligger — som før nævnt — i en

Dal ved Floden Vilse, og Weiden ligger i en anden Dal ved Floden Naab. Begge disse Floder løber Syd paa, forener sig og fortsætter Vejen til Donau. Dalene er adskilt ved en skovbevokset Bjergryg, og denne maatte jeg altsaa overstige for at naa til Weiden.

Jeg kom til denne By et Par Dage efter. Den var en lille morsom Kopi af Nürnberg, med Mure, Taarne og spidsgavlede Huse. Jeg gik igennem den gamle Port og slentrede op ad Gaden for at finde Herberget. Jeg mærkede straks, at der var et vist Røre i Byen; alle Folk var festklædt og det lod til, at Arbejdet hvilede. Jeg erfarede ogsaa snart, at det var en høj, katolsk Helligdag.

Nu kom en stor Procession ned ad Gaden. Nogle hvidklædte Kordrenge, som svingede med Røgelsekar, dannede Fortroppen; dernæst kom et Billede af Jomfru Marie, baaret af et Par Præster, og efter dette kom Biskoppen i pragtfuldt Ornat, spadserende under en elegant Baldakin, der blev baaren af fire ligeledes hvidklædte Novicer.

Jeg standsede, gjorde Front og blottede Hovedet, medens Toget drog forbi. Ved min Side stod en ung Mand, som jeg ikke havde taget videre Notits af, men pludselig greb han begge mine Hænder og hviskede:

»Men — minsandten — det er jo dig, Dansker; hvorledes kommer du dog her?«

Jeg saa paa ham og genkendte ham. Det var en af mine Nebensvende fra Stuttgart, et rigtig flinkt, ungt Menneske.

»Ja, du maa nok spørge om,« svarede jeg glad ved Gensynet, »hvorledes jeg har forvildet

mig hen i denne Ravnekrog; det er en hel Historie; men du da — hvordan kommer du her?«

»Ja, det er egentlig ikke saa mærkeligt, thi Weiden er min Fødeby, og jeg arbejder hos min Fader, som er den eneste Bogbindermester her i Byen!«

Vi ventede til Processionen var passeret, saa trak han mig med ned ad en Sidegade til Herberget.

»Naar du nu har pyntet dig lidt,« sagde han, »saa gaar vi paa Geskænk hos min Gamle, og naar vi har spist til Middag, har jeg en Overraskelse til dig!«

»Nej da — hvad er det?«

»Du har en Landsmand her i Byen, og ham vil vi besøge — du kan tro, han bliver glad — I er maaske endda i Familie sammen, for I ligner hinanden som to Draaber Vand.«

Det betvivlede jeg dog. Paa mit Spørgsmaal fortalte han, at min omtalte Landsmand var Garver og arbejdede der i Byen. »Og hvad hedder han?« spurgte jeg.

»Ja, han hedder Peter; hans Efternavn kan jeg ikke huske; det er saadan et løjerligt Navn!«

Jeg blev venligt modtaget af min Vens Forældre, og da vi havde spist, gik vi hen for at besøge min Landsmand. Som man kan forstaa, var jeg meget spændt paa at erfare, om det virkelig var en Dansker.

Jo, han var ægte nok. Det var Garversvenden Peter Høst fra Horsens, et bravt og prægtigt Menneske; han var et Par Aar ældre end jeg og havde forladt København et Aarstid før mig, saa vi havde meget at tale om. Det blev en yderst fornøjelig

Eftermiddag, som jeg tilbragte sammen med ham og min Stuttgarterven, og det var i en sen Nattetime, at de ledsagede mig hen paa Herberget.

Næste Morgen tog jeg den med Ro. Da jeg endelig kom ned og fik min Morgenkaffe, fortalte Herbergsfatter mig, at mine Venner havde meddelt ham, at jeg var deres Gæst, saa længe jeg blev i Byen, saa jeg havde intet at betale. Dette er altid glædeligt at høre, især naar man er vandrende Svend og har en tom Lomme; men jeg besluttede dog ikke at misbruge deres Gæstfrihed, men straks at bryde op, hvorfor jeg gik hen paa deres respektive Værksteder og tog en hjertelig Afsked med dem.

Jeg fortsatte nu min Vej op ad Naabdalen, og saaledes steg jeg stadig umærkeligt op i de højere Regioner. Snart førte Vejen hen over grønne Enge og snart gennem store Naaleskove.

Det var Dagen efter. Jeg havde passeret Byerne Neustadt an der Naab og Tirschenreuth og vandrede nu afsted gennem en lang Skov, paa Vej til Mitterteich. Her mødte jeg en farende Svend, som kom fra Bøhmen, og vi slog os til Ro mellem Træerne ved Vejens Side, for at faa os en Passiar.

Den Vej, jeg befandt mig paa, laa aldeles udenfor Haandværkernes almindelige Rejseruter, saa det var en hel Begivenhed at møde en Kollega.

Vi laa og sludrede en halv Timestid. Da saa jeg paa Skovvejen en Vandringsmand nærme sig fra samme Side, som jeg var kommen, og glad over Udsigten til at faa Følgeskab brød jeg op og gik frem paa Vejen, for at hilse paa den kommende.

Men ikke saa snart havde han set mig, før Pokker tog ved ham, han vendte om og styrede i

strakt Karrière Kaasen tilbage, hvor han kom fra. Jeg raabte til ham, men jo mere jeg raabte, desto hurtigere løb han, og snart var han atter forsvunden. Jeg stod et Øjeblik uforstaaende overfor dette Fænomen, men saa gik der et Lys op for mig. Han havde antaget mig for en Røver, og nu løb han rimeligvis hjem til sin Landsby og fortalte om denne gruelige Begivenhed. Ja — saadan opstaar undertiden Røverhistorier; nu sidder han maaske som en gammel Mand og fortæller sine Børnebørn om den Gang, da han pudsede Røverne i Skoven ved Mitterteich!

Vi tog os en hjertelig Latter paa den tapre Bondekarls Bekostning og gik hver til sin Side; lidet anede jeg, at jeg faa Timer efter selv skulde følge det givne Eksempel.

Jeg naaede Mitterteich. Her var kun en Krauter, og Geskænken forslog ikke til et ordentligt Nattekvarter. Da jeg hørte, at der kun var to Timers Vej til min næste Station, Byen Waldsassen, brød jeg straks op, og jeg haabede at naa denne inden Sengetid. Vejen førte stadig gennem Skov, og Mørket faldt paa, men jeg befandt mig paa en god Chaussé, saa jeg kunde ikke fare vild, og jeg gik trøstigt fremad.

Trods det, at Bayrerne almindeligvis har korte Ben, er deres Vejtimer i Reglen temmelig lange, og der gik vist baade to og tre Timer, og jeg befandt mig stadig midt i Skoven, som ikke lod til at skulle faa Ende. Inde mellem Træerne ved Vejens Side saa jeg noget hvidt titte frem, og jeg standsede for at undersøge det. Det viste sig at være et Monument, og nysgerrig som jeg var sprang jeg over

Grøften for at tage det nærmere i Øjesyn. Jeg kunde ikke læse Inskriptionen, hvorfor jeg strøg et Par Svovlstikker, og ved dette flakkende Lys stavede jeg mig igennem den.

Den handlede om en Bundtmagermester fra Mitterteich, en ung Mand, 29 Aar gammel, som her, paa Vej i sit lovlige Ærinde fra Eger til Hjemmet, var bleven myrdet og udplyndret af ryggesløse Rovmordere. En ung Kone og tre smaa Børn begræd Tabet af en kærlig Ægtefælle og Fader.

Svovlstikkerne brændte mine Fingre, jeg ænsede det ikke — den kolde Sved brød ud paa min Pande — jeg saa mig forskrækket omkring — et Par lurende Morderøjne gloede mig i Møde fra hvert Træ. Jeg sprang over Grøften og gav mig til at løbe — men heldigvis den rigtige Vej. Dog sejrede Fornuften hurtigt, og jeg slog ind i en rask men rolig March; men helt hyggelig følte jeg mig ikke til Mode, og jeg ønskede, at jeg snart maatte se Ende paa den mørke Skov. Det er en løjerlig Idé af Katolikkerne, at de altid skal stille Monumenter og Helgenbilleder op paa saadanne Mordsteder.

Ved Midnatstid gik jeg ind i Waldsassen. Borgerne sov paa deres grønne Øren, men heldigvis traf jeg Natvægteren, og han førte mig til Herberget.

Waldsassen er kun en lille By, eller rettere en Flække. Den ligger oppe paa Ryggen af Bøhmerwald paa et Plateau, og kun en halv Mil fra den bøhmiske Grænse. Som Navnet antyder, er den en Skovby; rundt omkring den strækker der sig store Naaleskove afvekslende med herlige Græsmarker. Klimaet er sundt og godt: behageligt om Sommeren, men Vinteren er lang og streng.

Her fandtes et stort Nonnekloster, hvis Beboerinder tilhørte Cistercienserordenen, og det var vel egentlig dette, som efterhaanden havde samlet Byen omkring sig; thi de fleste Borgere havde tildels — direkte eller indirekte — deres Næring fra denne Kilde. Det var ogsaa Grunden til, at en Bogbinder kunde trives her.

Lidet anede jeg, da jeg om Morgenen slog mine Øjne op i Herberget og fra mit Kvistvindue skuede ud over den lille venlige By og den friske, dejlige Omegn, at jeg atter her for en Tid skulde sætte et Punktum for mit Vandreliv, og dog blev det Tilfældet. Det var den 30. Maj 1875, at jeg kom til Waldsassen, og da jeg atter drog bort, var Marken mejet og de gulnede Blade begyndte at falde.

Da jeg kom hen til Krauteren, var der stor Jammer og Nød. Manden laa dødssyg af Nervefeber, og Konen, som sad med tre ukonfirmerede Børn, vidste hverken ud eller ind. Hun skulde passe Hus og Butik foruden den syge Mand, og paa Værkstedet havde Arbejdet taarnet sig op. Jeg følte, at her var det min Pligt at tage fat, hvad jeg gjorde med god Vilje, og jeg fik snart Orden paa Sagerne. Da Manden hørte, at alt var kommen i god Gænge, lettedes der en Sten fra hans Hjerte; han bedredes efterhaanden, og da jeg havde været der i et Par Maaneder, fik vi ham op af Sengen, og han kunde nu sidde i en Stol.

Jeg nøjedes imidlertid ikke med kun at forsyne Nonnernes Bønnebøger med dekorative Bind, nej — jeg tog fat overalt, hvor jeg kunde gøre Gavn. Til vor Husstand hørte en Ko, og for at skaffe Foder til denne, havde vi et Engstykke udenfor

Byen. Da Høslettens Tid var inde, slog jeg Græsset og efter at dette havde underkastet sig Forvandlingens Lov og var blevet til duftende Hø, ja — saa spændte jeg Koen for Vognen og kørte det hjem. Som man ser, jeg var alsidig.

For Resten førte jeg en behagelig Tilværelse mellem disse rare og elskværdige Mennesker.

Ikke alene Familiens, men alle Byens Børn kaldte mig Onkel, og selv hos de gamle Borgere stod jeg godt anskreven; naar jeg færdedes ned ad Gaden, kom de straks frem med deres Snusdaaser og bød mig en Pris — de snuste nemlig alle — og naar jeg om Søndagen kom hen i Byens Beværtningshave, rakte de alle deres Sejdel frem, for at jeg skulde smage paa deres Øl, og jeg maatte tage en Mundsmag af hver, thi det blev betragtet som en Fornærmelse at undslaa sig. Ja — Hygiejne — den kendte man ikke noget til den Gang.

Naar jeg efter Fyraften stod udenfor Porten og røg min Pibe, flokkedes alle Byens Svende omkring mig og saa med en Blanding af Beundring og Nysgerrighed paa den vidtberejste Mand, som havde forvildet sig til deres By. Det var nemlig lutter unge Fyre, som endnu ikke havde prøvet Vandrelivets Behageligheder, og da de mærkede, at jeg trods min Overlegenhed slet ikke var stolt, blev de hurtigt familiære og lyttede med Spænding og Videbegærlighed til Beretningen om mine Rejseventyr.

Mester bedredes imidlertid stadig, og da vi nu havde naaet Efteraaret, følte jeg, at min Mission var endt og besluttede at drage videre. Søndag Morgen den 19. September 1875 drog jeg afsted. Alle Byens Svende fulgte mig den halve Mil til

Grænsen; her gav de mig et trefoldigt Hurra og gik tilbage; jeg — derimod — gik ind i Bøhmerland, og medens jeg steg ned ad Bjerget imod Byen Eger, hoppede Hjertet i Livet paa mig af Glæde over, at jeg nu atter skulde paa Vandring, og jeg sang:

Med godt Humør og muntert Sind.

Med godt Humør og muntert Sind,
Hurra! Hurra! Hurra!
Gaar frejdig jeg i Bøhmen ind,
Hurra! Hurra! Hurra!
Thi Sorg og Nød jeg kender ej,
Hen ad den slagne Landevej
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!

Jeg vandrer glad fra Sted til Sted,
Hurra! Hurra! Hurra!
Over Bjerge, gennem Dale ned,
Hurra! Hurra! Hurra!
Jeg finder overalt Kvarter,
Et Knippe Straa — ej fordres mer,
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!

Er undertiden Himlen graa,
Hurra! Hurra! Hurra!
Den bli'er i Morgen atter blaa,
Hurra! Hurra! Hurra!
Er Regnen trængt til Kroppen ind,
Jeg tørres godt i Sol og Vind,

Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!

Og har jeg spillet bankerot,
Hurra! Hurra! Hurra!
Til næste By jeg fægter blot,
Hurra! Hurra! Hurra!
Hos Krauteren jeg træder an,
At atter Mønt jeg samle kan,
Og virker, og virker,
Og virker med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Og virker, og virker,
Og virker med Hurra!

Men finder Arbejd' jeg der ej,
Hurra! Hurra! Hurra!
Saa gaar jeg atter glad min Vej,
Hurra! Hurra! Hurra!
Thi Gud, som føder Fugl og Fisk,
Bespiser mig ved samme Disk,
Jeg lever, jeg lever,
Jeg lever med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Jeg lever, jeg lever,
Jeg lever med Hurra!

Nedlægger jeg en Gang min Stav,
Hurra! Hurra! Hurra!
Saa vandrer fro jeg i min Grav,
Hurra! Hurra! Hurra!
Thi har jeg øvet Ret og Skel,
Tilgives mine Synder vel;
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!
:|: Hurra, Hurra, Hurrallerallera! :|:
Jeg vandrer, jeg vandrer,
Jeg vandrer med Hurra!

TIENDE AFSNIT.

Gennem Bøhmen og over Dresden, Leipzig og Berlin til Güstrow.

Jeg befandt mig nu i det ældgamle Kongerige Bøhmen, de glade Musikanters og de skønne Kvinders Land. Dets bølgeformige Sletter er mod Nord, Øst og Vest skærmet af høje Bjerge; derfor er Klimaet mildt, og da Sletterne gennemstrømmes og vandes af talrige Floder, er de frodige og frugtbare.

Jeg havde været i Byen Eger, som ligger ved Floden af samme Navn, og vandrede nu langs Bredden af denne gennem en højst romantisk Dal.

Vejen snoede sig i talrige Krumninger og Bugter, og Floden fulgte den — dybt nede — snart rislende blidt og snart skummende og brusende. Atter svingede Dalen; Floden delte sig og omarmede en Klippe, paa hvis Top der laa en ældgammel Borg og By. Det var Elbogen; den mest interessante, gamle Røverrede, jeg nogensinde har set. Fra Vejen førte en rusten Hængebro over den skummende Flod, og jeg skred over den.

Byen var omgiven af dobbelte Mure med en Mængde Taarne. — Da jeg var kommen gennem

de to Porte, førte en med den mest fortvivlede Brolægning forsynet Gade hen til Byens Torv, der var prydet med en stor monumental Brønd, vistnok Byens eneste Vandforsyning. Her fandtes en Bog- og Papirhandel samt Bogbinderi, og jeg gik ind for at hilse paa Krauteren.

Han blev glad, da jeg kom, thi han trængte svært til en Bestyrer af sit Bogbinderi, fortalte han — han var nemlig ikke selv Fagmand — og han tilbød mig Pladsen. Det var egentlig ikke min Mening, at jeg allerede vilde begynde at arbejde igen, thi jeg havde jo kun været to Dage paa Valsen, men denne gamle, romantiske Røverrede tiltalte mig i høj Grad, hvorfor jeg slog til, og han førte mig nu op paa mit Værelse, som jeg straks tog i Besiddelse.

Da jeg havde gjort Toilette, gik jeg ud for at se paa Elbogens Mærkværdigheder. De var snart overset; jeg antager, at hele Byen magelig kunde ligge paa Kongens Nytorv. Paa Klippens højeste Spids laa den gamle Borg; den var nu forvandlet til et Tugthus, og fra de Højenloftssale hørte man nu kun Lænkers Raslen i Stedet for fordum Vaabens og Sporers Klirren.

Byen havde i Middelalderen været en aldeles uindtagelig Fæstning. I Trediveaarskrigen blev den længe belejret af Svenskerne, men de maatte drage bort igen med en lang Næse; naar Borgerne havde hejst deres Vindebro op, sad de nok saa gemytligt og lo ad det hele, thi der kunde ingen komme over til dem.

Da jeg havde taget alt i Øjesyn, gik jeg atter hen til Mesteren. Han fortalte mig nu, at han ikke

kunde have mig paa fuld Kost, men derover skulde jeg ikke føle mig brøstholden, thi han havde akkorderet med Værten i Hotellet ved Siden af, om at bespise mig Middag og Aften, og han var bekendt for sin gode Mad. »Jeg skal nemlig sige Dem,« sluttede han, »min Hustru og jeg er Vegetarianere!«

»Vegetarianere?« spurgte jeg, »hvad er det?«

Læseren forbavses maaske over min Uvidenhed, men for en Menneskealder siden var Vegetarisme et her i Danmark ukendt Begreb, i al Fald blandt Lægmænd.

Han fortalte mig nu, at de var Plantespisere, og at de ikke kunde taale at se Kød, uden at det gøs i dem, og jeg tænkte: »Ja — I er saamænd nogle gode Tosser!« Men jeg tav klogelig stille.

Jeg gik nu ind paa Hotellet, hvor der blev serveret mig en udmærket Souper, tre Retter varm Mad og en Kande god Vin — ja, man levede virkelig godt i Bøhmerland — og da det blev Sengetid, gik jeg ind og krøb i Køjen.

Næste Morgen var jeg tidlig paa Benene. Jeg aabnede Vinduet, indaandede den friske, balsamiske Skovluft i fulde Drag og lyttede til Fuglenes muntre Kvidder. Jeg blev forstyrret i denne interessante Beskæftigelse ved, at det bankede paa Døren, og ind ad denne svævede en yndig Fe, som serverede mig Frokosten — duftende Mokka og frisk Bagværk — Servicet var af det pure Sølv, og den tjenende Aand var skøn som en Houri. Jeg følte mig som Muhamed i Paradis!

Nu skulde jeg altsaa i Gang med Arbejdet, og jeg tog fat med Iver; men — kort at fortælle —

tre Dage efter var jeg led og ked af det hele. Jeg kunde ikke holde ud at staa Dagen lang paa et Værksted muttersalene, uden at se et Menneske og uden at have nogen at tale med; jeg fik Humørsyge. Den tarvelige Kost i Waldsassen, hvor vi — paa gammeldags Bondemanér — alle sad om Bordet og langede til det samme Fad med vor Ske, havde smagt mig langt bedre end Hotellets fine Retter; thi der var jeg omgiven af gemytlige, sladrende og hjertevarme Mennesker; her, derimod, gik jeg fra det triste Værksted ind paa det triste Hotel, fik om Middagen serveret 5 Retter upaaklagelig Mad med god Vin, aabnede kun Munden for at putte Maden i den og gik saa atter ind paa Værkstedet. Det var dræbende kedsommeligt.

Den fjerde Dags Morgen gik jeg ned i Butikken til Mester og fortalte ham, at jeg ikke kunde holde det ud længere. Han blev meget ked af det og forsøgte at overtale mig — det hjalp ikke — saa gav han knubbede Ord — det hjalp heller ikke — der er i det hele taget ikke meget at stille op med en stædig Bogbindersvend — og en halv Time efter sagde jeg atter Elbogen Farvel, gik tilbage over Vindebroen og fortsatte min Vej langs med Floden.

Allerede før Middag gik jeg ind i Karlsbad, det verdensberømte, mondæne Badested. Byen ligger ved Floden Tepl, hvor denne løber ud i Eger, og har aldeles henrivende Omgivelser. Det var den tyske Kejser Karl den Fjerde, som paa en Jagttur i den vilde, romantiske Dal opdagede den første af de varme Kilder, som har givet Karlsbad sit Ry. Der findes i det hele ni af disse, og Van-

det vælder kogende op af Jorden; det er meget svovlholdigt og skal være godt for en Mængde Sygdomme, saasom Nyregrus, Gigt og lignende.

Som alle Badesteder bestod Byen hovedsageligt af Hoteller, men et Herberge for rejsende Svende var den ikke i Besiddelse af, og det var umuligt at faa Kvarter. Ja — ikke engang i Hotel »Kongen af Danmark« vilde de have mig, og hermed syntes jeg, at alting hørte op, og jeg besluttede nu at blæse baade Karlsbad og Bøhmen et Stykke, skyndsomst ryste Støvet af Fødderne og begive mig ind i Sachsenland.

Foreløbig købte jeg noget Proviant og slog mig ned i et af de herlige Anlæg, som paa alle Sider omgiver Byen. Jeg vilde i Ro og Fred overveje Situationen.

Siden jeg sidste Vinter forlod Stuttgart, havde jeg egentlig rejst som Velhaver, og det tiltrods for, at mine Penge til Stadighed havde været smaa. Jeg havde haft mine Foreninger, og ved Hjælp af disse, sammen med Geskænken, havde jeg klaret mig ganske godt; og da Rejserne hver for sig ikke havde strakt sig over længere Tidsrum, havde jeg bestandig kunnet holde mig ordentlig i Tøjet. Af den katolske Svendeforening var jeg nu ikke længere Medlem, thi jeg havde i det sidste Halvaar ikke betalt Kontingent; men derimod havde jeg — fra Waldsassen — sørget for at faa min Forbundsbog i Orden. Dette havde imidlertid ingen Interesse for mig, saa længe jeg var i Bøhmen, men saa snart jeg kom op i Sachsen, vilde den være mig en god Støtte. Altsaa — afsted til Sachsen; det blev Resultatet af mine Overvejelser.

For at realisere denne Plan maatte jeg nu overstige Fichtelbjergene, og jeg gav mig straks paa Vej, thi jeg havde intet at tøve efter. Næste Dag passerede jeg Byen Joachimsthal, steg over Bjergryggen, som danner Grænsen, og naaede Annaberg.

Denne By ligger meget højt, 3500 Fod over Havet, og er en udpræget Fabriksby; det er hovedsagelig Possementvarer, som forarbejdes der. Jeg steg nu sindigt nedad til Chemnitz, som ligeledes er en Fabriksby, men meget større end Annaberg. Her er det Væverier, Spinderier og Maskinfabrikker, som dominerer. To Dage efter befandt jeg mig i Dresden, Sachserkongens skønne Residens.

Denne By udmærker sig i lige høj Grad ved sin herlige Beliggenhed, sine prægtige Bygninger og sine enestaaende Samlinger af uvurderlige Kunstskatte, hvad alt tilsammen gør, at den er et yndet Stoppested for den store Turiststrøm. Alle Fremmede finder sig godt til Rette her, thi Befolkningen er venlig, høflig og altid yderst tjenstvillig og forekommende.

Byen ligger paa begge Sider af Floden Elben, som her er bred og sejlbar, i en smuk og frugtbar Dal, rundt omgiven af herlige Vinbjerge. Da jeg paa Forbundets Kontor havde hævet mit Viaticum — som de kaldte det — befandtes jeg at være saa velhavende, at jeg kunde slaa mig til Ro i denne prægtige By en Uges Tid; og jeg benyttede Lejligheden til at se mig godt om.

Jeg var i Galeriet, en af Verdens største og sjældneste Malerisamlinger, og jeg var i »grünen Gewölbe«, et Museum, hvor der vrimler af Kostbarheder og Diamanter; kort sagt — jeg var over-

alt, hvor der var noget at se. Jeg foretog ligeledes en Udflugt paa et Par Dage til det nærliggende »sachsiske Schweitz«, et idyllisk Bjergparti; ganske vist kun en Miniaturudgave af sin store Navner i Alperne, men det var vidunderlig smukt og fængslende.

Endelig — da Lommen var tom — drog jeg videre ad Leipzig til; denne Gang i muntert Selskab, thi jeg var atter paa en af de store Færdselsveje, hvor Vandringsmændene krydsede hverandre i Flokke. I en lille By ved Navn Grimma stoppede jeg op og tog Arbejde, men det varede kun nogle Dage; det store Leipzig lokkede mig, og jeg drog derind.

Leipzig er Sachsens næststørste By, og her findes Universitetet. Den er en meget vigtig Handelsstad, og de tre store Messer, som aarlig afholdes her, samler en Mængde Købmænd fra alle Verdens Kanter og her bliver gjort store Forretninger. Men den gjorde, betragtet ved Siden af Dresden, et kedeligt og prosaisk Indtryk.

Den er Centrum for Verdensboghandelen, og som Følge deraf ogsaa for Bogbinderiet, og jeg gik ind i Byen i den faste Forvisning, at jeg nu befandt mig i mit Vinterkvarter, men jeg tog fejl; Skæbnen havde endnu tiltænkt mig lidt Strabadser, før jeg som Bjørnen kunde gaa i Hi.

Da jeg kom op paa Forbundets Kontor, fik jeg mit Viaticum, men man meddelte mig, at jeg helst atter maatte fortrække, da man ikke ønskede nogen Tilgang for Øjeblikket paa Grund af Lønbevægelse. Hertil var jo intet at sige, og jeg var for Resten ligeglad. Jeg forlod Leipzig og naaede

samme Dag til den kun fire Mil derfra liggende prøjsiske Universitetsby Halle an der Saale.

Her fik jeg Arbejde hos Universitetsbogbinderen. Endskønt Halle var en stor By (ca. 50,000 Indb.) havde jeg Kost og Logi hos Mesteren, og det var derefter; jeg kunde mærke, at jeg atter var kommen til Prøjsen.

Vi sad om Aftensbordet, Mester og hans Madamme, Læredrengen og jeg. Bordet var dækket med en snehvid Dug — propre er Prøjserne, det maa man lade dem —, to brune Lerkrukker, fire smaa Glas, fire Knive og et halvt Brød. Mester skænkede Braunbier i Glassene — det var den samme Gudedrik, som jeg i sin Tid fik serveret i Mühlhausen — og saa skar han fire Rundtenommer af Brødet og gav os hver en. Den ene Lerkrukke var anbragt mellem Drengen og mig, den indeholdt Svinefedt; den anden stod mellem Mester og Madammen, den viste sig at indeholde Smør. Nu har jeg alle mine Dage sat mere Pris paa Smør end paa Fedt, derfor strakte jeg min Kniv over Bordet og fordybede den i Smørkrukken.

Nu blev der almindelig Forbavselse. Læredrengen skuede paa mig i maalløs Beundring og glemte at tygge — Madammen saa paa mig i forstenet Forskrækkelse — og Mester, som var i Færd med at skære den sidste Rundtenom, skar sig af bare Befippelse i Fingeren. Den eneste, som lod til at være ligeglad, var min Ringhed; jeg smurte min Rundtenom og gnavede den med Sindsro.

»Hm — hvad er De egentlig for en Landsmand?« spurgte Mester, da han havde faaet Blodet standset.

»Jeg er en Dansker!« svarede jeg yderst fidél.

»Hm — det skal nok være en meget uciviliseret Nation?« spurgte han atter.

»Nej — tværtimod,« svarede jeg, »Danskerne er bekendt for at staa paa et meget højt Kulturtrin i Modsætning til adskillige andre europæiske Nationer!«

»Hm — da er det mærkeligt,« svarede han spydigt, »at De saa fuldstændig mangler Opdragelse og god Tone!«

»Saa—aa — finder nu Mester egentlig, at det er saa mærkeligt,« svarede jeg i samme Tone, »jeg har jo opholdt mig i længere Tid i Tydskland, og har naturligvis derfor tilegnet mig en Del af dette Lands Kultur. Saadan gaar det i Reglen — Omgangen smitter. Jeg har engang læst en Historie fra Afrika om et Menneske, som i sin Barndom blev bortført af Aber. — Da man atter fandt det, var det blevet en veritabel Abekat!«

Resultatet af denne Konversation kan Læseren vel tænke sig til. Næste Morgen gik jeg atter paa Langfart.

Jeg forlod nu foreløbig Prøjsen og drog ind i Hertugdømmet Anhalt. Landevejen, jeg fulgte, var paa begge Sider beplantet med Blommetræer, og da vi nu var i Oktober Maaned hang Grenene fulde af modne Frugter. Det var et virkeligt »Bord dæk dig«, og jeg fraadsede i denne gode, vegetariske Kost.

Tre Dage senere gik jeg ind i Köthen, Hertugens Residens. Det var en smuk By paa en halv Snes Tusind Indbyggere, omgiven af nydelige Alléer og Anlæg.

Her kom jeg ind til Hofbogbinderen, en jovial og gemytlig Mand.

»Naa — saa De er en Dansker,« sagde han, »ja — de har jo Ord for at være flinke Folk, saa De kan godt faa Arbejde hos mig. Jeg har en Schlesinger for Tiden; det er en dygtig Fyr, men han staar og keder sig; han vil blive glad over at faa Selskab. Lad os gaa op paa Værkstedet!«

Det gjorde vi saa. Schlesingeren blev henrykt over min Ankomst; thi — som han betroede mig — han kunde ikke holde ud at være alene, og det kunde jeg saa godt forstaa; jeg led jo selv af den samme Skavank.

Han var en Mand paa fem og fyrre og havde været vandrende Svend i over et kvart Sekulum. Han var en lystig og gemytlig Fyr, altid i godt Humør og en dygtig Arbejder. Vi var ikke længe sammen, men jeg lærte dog under vort korte Samvær adskilligt af ham, som kom mig til Gode paa mine senere Værksteder.

Han førte mig op paa vort fælles Værelse, og da jeg havde gjort Toilette, satte han mig i Arbejde. Klokken tolv gik vi ned til Middagsbordet, og her blev jeg præsenteret for hele Familien, som foruden Mester kun bestod af Madammen og to voksne Sønner, som begge havde Beskæftigelse ude i Byen. De var alle behagelige og elskværdige Mennesker.

Jeg var glad over at have faaet denne gode Plads. Omgangstonen var hyggelig, Kosten udmærket og Schlesingeren en brillant Kammerat; hvad kunde jeg forlange mere?

Det var en Mandag, jeg begyndte, og hele Ugen gik i behageligt Samvær. Da Søndagen kom og vi havde faaet Løn, gik Schlesingeren og jeg ud

for at se paa Kōthens Mærkværdigheder, og dette gjorde vi nu saa grundigt, at da vi mellem ti og elleve om Aftenen begav os hjemad, befandt vi os begge i en temmelig løftet Stemning.

Dengang kendte man ikke til at blive betroet en Gadedørsnøgle; man maatte pænt følge Husskik og komme hjem ved borgerlig Sengetid. Dog gik det i Reglen ikke saa strengt til, og blev man lidt forsinket, var der altid en eller anden af Husstanden, som blev oppe for at slippe Natteravnene ind.

Saaledes ogsaa her. Vi bankede paa, og lidt efter blev Døren aabnet. Nu var Schlesingeren vant til, at det var Tjenestepigen Mary, som plejede at paatage sig dette Hverv, og i sin omtaagede Tilstand tog han sig ikke i Agt for, at det denne Gang var Madammen; han omfavnede hende stormende, gav hende et Smækkys og udbrød: »Godaften, min søde Pige!«

Nu var Madammen som alt fortalt en fornuftig og godmodig Kone; hun skreg ikke op, besvimede heller ikke, men sagde blot — med et lille Smil — henvendt til mig: »Vor Schlesinger har nok faaet lidt for meget i Aften, Dansker; hjælp ham nu pænt op i Seng og pas endelig paa Trappen, at han ikke falder ned.« Det lovede jeg, medens jeg gik op med min Kammerat, som ingen Anelse havde om, hvad han havde bedrevet, og hermed kunde denne Sag have været ude af Verden, men Skæbnen vilde det anderledes.

Næste Morgen stod vi begge i bedste Velgaaende ved Værkstedsbordet, da Mary kom ind med Morgenkaffen. Schlesingeren var lutter Smil.

»Godmorgen, min Skat,« sagde han, »hvad mener De — skal vi saa snart gifte os?«

Men Mary saa højst fornærmet ud og svarede indigneret:

»Gifte mig — med saadan et Menneske — nej, Vorherre bevare mig!« Hun tilkastede os begge et haanligt Blik og gik knejsende med Nakken ud ad Døren.

»Men hvad mente hun dog med det?« spurgte Schlesingeren forbavset.

»Hvad hun mente,« svarede jeg, »ja — hvad kan hun mene — ingen Ting — hun er vel morgengnaven — det gaar nok over igen!«

»Nej, min Ven — lagde du Mærke til den Tone, hvori hun sagde: saadan et Menneske — der maa stikke noget under!«

Han slog sig dog til Ro til Mary kom op med Frokosten. Saa trængte han ind paa hende for at faa at vide, hvad hun havde ment med sin haanende Udtalelse, og nu busede det straks ud af hende, at hun nærede den dybeste Foragt for en Person, der ikke generede sig for at omfavne og kysse Madammen.

Hvad jeg netop havde frygtet, det skete nu. Schlesingeren erklærede, saa snart han havde fattet sig, at han øjeblikkelig vilde rejse, og alle mine Overtalelser hjalp ikke. Han gik ned i Butikken til Mester, og lidt efter kom de begge op paa Værkstedet, Mester stadig forsøgende paa at overtale ham til at blive, men uden Resultat. Et Kvarter efter forsvandt han og glemte at sige Farvel til Madammen — han skammede sig.

Det var et haardt Slag for mig, thi nu stod

jeg alene paa Værkstedet — Mester arbejdede nemlig aldrig selv med — og den eneste, som jeg saa i Dagens Løb, naar undtages Middag og Aften, var Mary, som bragte mig Kaffe og Frokost; men vi talte ikke mere sammen, da vi gensidig gav hinanden Skylden for Schlesingerens Afrejse.

Jeg holdt det ud en Uge endnu, saa kunde jeg ikke mere. Næste Søndag sagde jeg Köthen Farvel.

Et Par Dage efter kom jeg til Magdeburg, Prøjsens stærkeste Fæstning. Her traf jeg en Snedker, et net, ungt Menneske, og vi blev enige om at følges ad til Berlin. Vi passerede i Løbet af fire Dage Byerne Burg og Brandenburg og naaede til Potsdam, den tyske Kejsers Sommerresidens. Slottet, som ligger udenfor Byen, hedder »Sanssouci« (Sorgenfri) og har en aldeles henrivende Beliggenhed, omgivet af Søer, der dannes af Floden Havel, og indrammet af dejlige Parker og Haver.

Vi fortsatte vor Vej gennem Smaaskove og kom ud paa en temmelig nøgen Sandslette; her saa vi i det Fjerne Kejserbyens utallige Kupler og Spir hæve sig foran os.

Det var allerede sent paa Dagen, vi var nu i Begyndelsen af November, og det blev tidlig mørkt. Havde jeg faaet Lov at raade, saa havde vi søgt Nattely i en Kro og var først gaaet ind i Byen om Morgenen, men min Kammerat vilde det anderledes. Han havde før arbejdet i Berlin og var godt kendt der, fortalte han, saa han skulde nok klare Grejerne. Derfor lod jeg ham faa sin Villie, og Klokken var henad ti om Aftenen, da vi dødtrætte gik ind i Kejserstaden.

Det viste sig snart, at det ikke var stort bevendt med min Kammerats Kendskab til Byen. Ved Dagens Lys havde han maaske kunnet orientere sig, men i Mørke var det ham umuligt, og vi gik og tossede omkring i en Timestid før vi fandt Herberget i Oranienstrasse. Her var imidlertid hermetisk tillukket og ikke Tale om at komme ind. Vi drev nu om i Gaderne; overalt var lukket og slukket — Berlinerne maatte være Folk, som gik tidlig i Seng — og det var os umuligt at faa Nattekvarter. Vi gjorde Forsøg paa at ringe Folk op i forskellige Gæstgivergaarde, men det endte i Reglen med, naar vi havde ringet en Del Gange, at et Vindue blev aabnet og en Person i Nathabit bad os om at gaa Pokker i Vold. Det var hundekoldt, thi det frøs ca. 4 Grader, og da vi havde tilbagelagt en lang Vej den samme Dag, kunde vi knapt staa paa Benene af Træthed; men i denne Kulde var det os umuligt at slaa os til Ro paa Gaden.

Endelig mødte vi en Politipatrulje, og vi bad dem om at skaffe os et Kvarter, men de erklærede, at det var dem umuligt. Om vi da ikke kunde tilbringe Natten paa Politistationen, spurgte vi. Nej — ikke uden at vi gjorde nogle Optøjer, saa skulde det være dem en Fornøjelse at arrestere os. Ja — Tak for den Besked, men vi var slet ikke i Humør til at gøre Optøjer. Under vor Samtale ytrede imidlertid den ene Betjent:

»Ja — jeg kan forresten godt opgive Dem et Hotel, hvor De ikke bliver vist bort, men det er lidt langt herfra. I Prenzlauerstrasse Nr. 36, der lukkes Gæster ind hele Natten!«

Vi takkede for Oplysningen og spurgte om Vejen, og da vi havde faaet denne forklaret, sagde vi Godnat og gik. Efter en Del Besvær fandt vi Prenzlauerstrasse og standsede udenfor Nr. 36. Det var et gammelt, mørkt og skummelt Hus, og det saa ud, som om det var uddød. Det lignede mere et Fængsel end et Hotel, thi der var Jernskodder for Vinduerne, og Skilt fandtes der ikke Spor af, hverken paa Mur eller Dør. Vi stod tvivlraadige — skulde vi ringe paa Klokken til denne uhyggelige Bygning?

Nu nærmede der sig imidlertid en anden Nattevandrer, som ligeledes standsede udenfor Huset, og paa vort Spørgsmaal, om det var her, man kunde faa Nattelogi, svarede han, at det var rigtigt nok, og han trak i Klokkestrengen.

Lidt efter hørte vi slæbende Trin indenfor Døren. Denne blev aabnet, og en mærkelig Skikkelse viste sig for os. Det var en lille, tyk Person, klædt i et Par smudsige, uldne Underbukser og ditto Nattrøje; paa Fødderne havde han Slæber og paa Hovedet en spids, ulden Nathue, og hans skægløse Ansigt, som havde et snu og forslagent Udtryk, var indrammet af en skiddenrød, tjavset Haarfylde. I Haanden havde han en Tyvelygte, og denne stak han os en efter en op i Næsen. Det var en rigtig Nissemand, men en af de mest uappetitlige.

»Juten Abend, Aujust!« (Godaften, August!) sagde den sidst ankomne.

»Juten Abend, Jorj — hast Jeld?« (Godaften, Georg — har du Penge?) svarede Nissemanden.

»Jorj« stak ham en Mønt i Haanden og slap forbi ind i Gangen; han var aabenbart huskendt.

Jeg har noteret denne Ordveksling for at give Læseren en Prøve paa det velklingende Berliner-Gadesprog. Berlineren kender nemlig ikke Bogstavet g, men bruger j i Stedet for. Dette forklares bedst ved følgende Eksempel. Sætningen: »En god, stegt Gaas er en stor Guds Gave« hedder paa Tysk: »Eine gute, gebratene Gans ist eine grosze Gabe Gottes,« men Berlineren siger ganske ugenert: »Ene jute, jebratene Jans is ene jose Jabe Jottes.« Ja — man kan jo sige, som der staar i Visen: For dem, som taler alle Sprog, er det jo lige fedt!

August blev imidlertid ved at spærre Døren for os med sit tykke Korpus, medens han skiftevis stak os sin Tyvelygte op i Ansigtet.

»Kan vi faa Nattelogi her?« spurgte jeg.

»Ja — aah, ja — det kan lade sig gøre,« svarede han.

»Naa — det er godt — lad os saa komme ind!« fortsatte jeg.

»Ja — aah, ja — det kommer an paa — har I Penge?«

Han vilde have Betaling forud, og paa mit Spørgsmaal erklærede han, at det kostede 5 Groschen (50 Øre) pro persona. Det var en høj Betaling, thi paa Herberget kunde vi faa en god Seng for 2 Groschen, men vi havde jo intet Valg, naar vi vilde have Tag over Hovedet, og vi gav ham hver et Femgroschenstykke. Nu traadte han til Side og indlod os i Helligdommen.

Vi gik igennem en mørk Gang og kom ind i et stort Rum, hvor den modbydeligste Stank af alle mulige Uddunstninger slog os i Møde. Midt paa Gulvet stod et gammelt Billard, og for Resten

bestod Inventariet af nogle lange Borde og Bænke, og overalt, hvor der var Plads, saavel paa Møblerne som paa Gulvet, laa de mest elendige, snavsede Lazaroner klods op ad hverandre i dyb Søvn. Atmosfæren var rædsom, men varmt var der, thi der var Baal i Ovnen.

Jeg kunde ikke lade være at tænke paa Røverkroen i Kroatien og ønskede, jeg var dernede; thi der havde der dog været et Stænk af Poesi over de til Tænderne bevæbnede, brændevinsdrikkende Røvere; men her — det var den rene, stinkende Prosa. Det blev ikke sidste Gang, jeg fik Anledning til at anstille Sammenligninger mellem Kroatien og Prøjsen, og de faldt hver Gang ud til Fordel for det førstnævnte Land.

»Naa — skynd jer saa — og se at komme til Ro!« sagde vor Fører.

»Hvad — er det Meningen, at vi skal ligge her?« spurgte jeg forbavset, »her er jo ingen Plads.«

Men August mente, der var Plads nok. Han gav sig til at sparke løs paa en af de paa Gulvet liggende Fyre; den stakkels Djævel flyttede sig uvilkaarlig, medens han bandede i Søvne, og August sagde: »Saa, nu er her Plads til en Mand!«

Min Kammerat, som følte sig meget ilde tilpas, vilde absolut gaa igen; men vi havde jo betalt, og Pengene vilde August ikke atter ud med, og hvis vi ikke skyndte os, gik han med Lyset, sagde han.

Jeg overvejede Situationen. Gaa paa Gaden i Kulden og oven i Købet betale for det vilde jeg ikke, og ligge mellem Svinene paa Gulvet vilde jeg heller ikke. Ved Siden af mig stod en lang

Bænk, og paa denne laa to sovende Individer. Jeg havde set, hvorledes August skaffede Plads paa Gulvet, og jeg var meget lærenem. Jeg gav den ene et Puf med begge Hænder i Siden, saa han trillede ned paa de paa Gulvet liggende. Disse brummede og bandede i Søvne, men rykkede sig dog sammen, saa han faldt ned imellem dem og gladelig sov videre. Nu kom Turen til den anden; han fik samme Konfekt, og det spændte lige saa godt af. Derpaa trak jeg en Børste ud af min Ransel, gav Bænken en Overhaling og bad min Kammerat om at tage Plads, og nu lagde vi os begge med hver sin Ransel under Hovedet, medens August forsvandt med Lyset.

Jeg havde vel blundet en god Timestid, da jeg blev vækket ved, at et Lys blev stukket op i mit Ansigt. Det var atter August med Tyvelygten, og han blev fulgt af flere civile Personer. Det var Opdagere, som foretog en Razzia. De gik hele Lokalet rundt, tog alle Gæsterne i Øjesyn, og det endte med, at de slæbte afsted med en af dem. Nu havde vi atter et Par Timers Ro. Saa tidlig, det kunde lade sig gøre, brød vi op og begav os hen paa Herberget.

Efter at jeg havde gjort Toilette og faaet min Morgenkaffe, gik jeg hen paa Forbundets Kontor for at hæve mit Viaticum. Jeg fik udbetalt en prøjsisk Daler, og hermed var det Slut for denne Gang; jeg skulde nu atter arbejde mindst et halvt Aar for at blive understøttelsesberettiget. Arbejde var der imidlertid intet af i Byen, fortalte de; jeg kom for sent til Vintersæsonen, alle Pladser var optagne. Dette var jeg ked af; thi da jeg nu

nærmede mig Hjemmet, vilde jeg gerne se at komme lidt til Hægterne først; men der var jo intet herved at gøre, og jeg gik ud for at se mig om i Kejserstaden.

Berlin var den største By, jeg endnu havde besøgt; den talte den Gang over 700,000 Indbyggere. Som jeg alt har fortalt, ligger den paa en nøgen Sandslette, saa dens Omgivelser er alt andet end skønne. Den gennemstrømmes af Floden Spree, en Biflod til Havel. Denne deler sig inde i Byen i to Arme, som omslutter en Ø, og herpaa laa i det tolvte Aarhundrede et Fiskerleje, som hed Kølln. Det blev Oprindelsen til Berlin, og Kvarteret hedder endnu Alt-Kølln. Her uden om grupperer sig det nye Berlin, som er en smuk By med brede, lige Gader, Pragtbygninger i Masse og et Utal af Monumenter. Dog kunde jeg ikke lade være at lægge Mærke til, at alle deres Mindesmærker kun forherligede Nationens Krigsbedrifter og dens Helte; for Kunst og Videnskab lod det ikke til, at Berlinerne havde nogen Interesse.

Hovedpromenaden hedder »Unter den Linden«, og er en meget bred Gade med en smuk Lindeallé i Midten. Her ligger det ene Slot ved Siden af det andet, og for Enden af Gaden har man Brandenburgerporten, en pragtfuld Triumfbue, og her igennem kommer man ud i »Thiergarten« (Dyrehaven), som den Gang var Berlins eneste Parkanlæg. Her var der nylig bygget et stort Mindesmærke til Forherligelse af de tre sidste Krige — mod Danmark, Østerig og Frankrig — og Fundamentet var dannet af erobrede danske Kanoner — sørgelig Ihukommelse.

Ja — der var i det hele taget adskilligt, som det ikke var ubetinget behageligt for en Dansker at se paa. Jeg var i deres store, prægtige Tøjhus, og det første, jeg saa der, var — Flensborgerløven; den stod midt i Gaarden. Hvor den nu er flyttet hen, ved jeg ikke; da jeg sidst var i Berlin, stod den der ikke mere. Inde i Bygningen saa man naturligvis en Mængde Trofæer fra de forskellige Krige, og mellem disse fandtes en Del danske Faner og Standarter samt Vaaben og Uniformer.

Jeg opholdt mig tre Dage i Byen, saa havde jeg givet min sidste Pfennig ud og maatte afsted igen. Jeg besluttede at gaa Nord paa til Stettin og derfra forsøge at komme med et Skib til København. Det var tyve Mil, altsaa fire Dagsmarcher. Min Kammerat havde jeg i de sidste Par Dage ikke set noget til, og jeg gav mig nu ene paa Vej.

Det blev den drøjeste Tur paa hele min Rejse. Den var værre end den, jeg foretog i den dalmatiske Ørken, thi der kunde jeg dog i Ny og Næ finde lidt Planteføde, og i den varme Sol kunde Maven nøjes med lidt; men her — det frøs stadig fire à fem Grader, saa paa Marken kunde jeg intet finde, og under Guds frie Himmel kunde jeg ikke sove, og endelig — hvad Beboerne angik — de var ikke et Haar bedre end Kroaterne.

Jeg var uvant med at fægte, thi det havde jeg egentlig ikke brugt i det sidste Aarstid; men Nød bryder alle Love, og jeg gjorde adskillige forgæves Forsøg. Da de viste sig resultatløse, opgav jeg dem og ilede fremad, medens jeg — lig Eskimoerne — strammede min Livrem for at dulme paa mine skrigende Tarme. Jeg tilbagelagde fastende halv-

ottende Mil, og gik sent om Aftenen ind i Byen Neustadt-Eberswalde.

Paa Herberget var det første Spørgsmaal, om jeg havde en Groschen til at betale Nattelejet paa Bænken med, og da jeg benægtede dette, viste man mig atter Døren. Jeg gik nu ned ad Gaden igen, og her saa jeg, at der var Lys i en Kælder, hvorfor jeg gik derned. Det var et Bageri. Her var kun en Mand i Arbejde; det var en fremmed Svend, og han var heldigvis hverken Prøjser eller Kroat. Jeg forklarede ham Situationen, og han gav mig to smaa Simmel (Rundstykker) og en Groschen til at betale paa Herberget. Saaledes fik jeg Tag over Hovedet den Nat.

Jeg sov ind i Haabet om at faa lidt Geskænk i Byen næste Dag, men jeg havde gjort Regning uden Vært, og jeg maatte drage sulten videre. Denne Dag tilbagelagde jeg kun fire Mil, thi jeg kunde tilsidst neppe slæbe mig frem paa Grund af Udmattelse. Om Aftenen, efter at Mørket var faldet paa, gik jeg ind i Byen Angermünde — Hungermünde kaldte de rejsende Svende den, og det passer nok saa godt.

Jeg kom hen paa Herberget. Her kvædede vi den samme Vise som forrige Aften i Neustadt-Eberswalde.

»Har du Penge?« spurgte Herbergsfatter.

»Nej, jeg har ikke!«

»Saa kan du ikke blive her!«

»Det nytter ikke, Fatter,« svarede jeg, »jeg maa ikke alene have Logi, men du maa give mig noget at spise — jeg er ved at dø af Sult. Jeg skal skaffe Penge i Morgen!«

»Du kan ingen Penge skaffe,« svarede han, »og skal jeg give enhver at spise, som kommer her og er ved at dø af Sult, saa vil jeg snart selv dø af samme Syge; men du har jo en Ransel der. Er der noget i den?«

Jeg viste ham Indholdet; to Skjorter og en Børste.

»Nuvel,« sagde han, »du skal faa Logi og Aftensmad; det bliver tre Groschen. Skaffer du dem i Morgen, faar du din Ransel igen — hvis ikke, beholder jeg den!«

Jeg slog naturligvis til, thi Livet er altid En mest kært, naar man er i Fare for at miste det, og hvis jeg kreperede af Sult, havde jeg jo ingen Brug for Skjorterne. Jeg fik to store Spegesild og et helt Fad varme Kartofler. Fra Brønden i Gaarden hentede jeg en Kande »Weiszbier«, og nu holdt jeg et Herremaaltid; jeg nænnede knapt at pille Kartoflerne, thi jeg var bange for, at noget skulde gaa til Spilde . . . Da jeg var færdig, sukkede jeg dybt, men det var af Velvære; saaledes havde jeg akkurat været til Mode efter Kattemaaltidet i Kroatien.

Jeg fortalte Herbergsfatter om min Rejses Maal, og han gav mig det gode Raad at forandre Ruten; thi, som han sagde, hvis jeg fortsatte Vejen til Stettin, vilde jeg være død af Sult, før jeg naaede denne By. Jeg maatte give ham Ret, og besluttede at tage hans Raad ad notam; thi, tænkte jeg, selv om jeg ikke skulde være helt død, naar jeg naaede Stettin, saa vilde der dog ikke være megen Fornøjelse ved at komme halvdød hjem til København.

Herbergsfatter fik Ret. Jeg kunde ikke skaffe Penge, og jeg forlod Hungerbyen, ladende min

Ransel i Stikken: dog var Fatter saa liberal at give mig en Kop Kaffe og en Skive Rugbrød i Tilgift. Følgende hans Raad lagde jeg nu Vejen ind i Pommern og styrede mod Byen Prenzlau, som jeg naaede næste Dags Middag.

Prenzlau er en temmelig stor By, Uckermarkens Hovedstad kaldes den, og der var mange Bogbindere, men da det var Søndag, kunde jeg ikke gaa paa Geskænk. Paa Herberget, som var en stor og pæn Restauration, var Middagsbordet dækket for Pensionærerne. Jeg indaandede Duften af den dejlige Kødsuppe, og mine Tænder løb i Vand, men jeg havde ikke en Pfennig i Lommen, og da jeg kunde indse, at det ikke nyttede at blive der, forlod jeg atter Byen.

Frostvejret var forlængst forbi; det var nu Graavejr, og Luften var lummer og trykkende. En halv Milsvej uden for Byen mødte jeg en Mand; det saa ud til at være en Landsbyskolelærer i Søndagstøjet, der var paa Vej ind til Prenzlau. Jeg fægtede og fik en Groschen, og glad over at være sikker paa, at jeg nu kunde faa Tag over Hovedet, gik jeg videre.

Efterhaanden faldt Mørket paa, det begyndte saa smaat at regne, og snart brød et voldsomt Uvejr løs. Lynene glimtede, Tordenen rullede, og Regnen styrtede ned. Jeg ilede fremad midt ad Chausseen; jeg kunde ikke se en Haand for mig, og kun hver Gang et Lyn for over Himlen, viste det mig, at jeg var paa rette Vej.

Men nu lysnede det forude. Jeg hørte Raab, Larm og Hestetrampen, og en oplyst Bygning dukkede frem foran mig. Det var en stor Kro med

Rejsestald, Købmandshandel og alt Tilbehør, og jeg ilede ind i Kælderstuen. Her var ingen til Stede, men lyst, varmt og hyggeligt var der, og det gjorde godt, thi jeg var gennemblødt til Skindet og rystede af Kulde. I Ovnen brændte et knitrende Baal, og efter at jeg havde befriet mig for min vaade Frakke og hængt den op til Tørring, anbragte jeg mig selv i samme Øjemed paa en Stol lige i Straalevarmen.

Jeg havde vel siddet en halv Timestid, da Kroens to Karle kom ind og tog Plads ved Bordet, medens Pigen samtidig bragte deres Aftensmad, et stort Fad skaaret Smørrebrød med Snaps og Øl; det hele saa saa inderlig dansk ud. Jeg kunde mærke, at jeg nærmede mig Hjemmet. Jeg indledede en Samtale med dem og erfarede, at jeg befandt mig i Wolfshagen, og kun en halv Fjerdingvej fra den mecklenborgske Grænse.

»Og hvor er du fra, Svend?« spurgte Forkarlen.

»Jeg er fra København,« svarede jeg.

»Hillemænd — der har jeg ogsaa været — og al Respekt for Københavnerne; det er pæne Folk!«

Jeg erfarede nu, at han som forhenværende Dragon havde været Krigsfange i Danmark i 1864, og det hørte til hans behageligste Erindringer fra Felttoget; thi han var efter eget Sigende bleven behandlet som en Prins.

»Lad mig trykke din Haand,« sagde han, »thi en Dansker, det er en af mine Folk. Vil du drikke en Snaps med mig?«

Jeg tog mod Tilbudet og klinkede med dem begge. De bød mig et Stykke Smørrebrød, og jeg tog beskedent et lille Stykke. De bød mig atter. »Men du er maaske ikke sulten?« lød Spørgsmaalet.

Jeg fortalte dem, at det var to Dage siden jeg sidst havde spist, og at jeg ellers ikke havde faaet Mad i de sidste fire Dage, og de saa aldeles forbløffede paa mig.

Først troede de, at det var min behagelige Spøg, men da jeg nu fortalte dem om hele min Rejse fra Berlin, og om det dyrekøbte Maaltid i Angermünde, slog de Hænderne sammen af Forfærdelse og takkede deres Skaber for, at de ikke var bleven rejsende Haandværkssvende. »Men spis, Kammerat,« raabte de, »spis, saa meget du orker — vi kan faa al den Mad, vi vil have!«

Dette lod jeg mig ikke sige to Gange, og jeg orkede meget; jeg tømte Fadet, og den ene af Karlene gik ud i Køkkenet og bragte hurtigt en ny Forsyning.

»Ja, nu skal vi ud til vor Gerning igen,« sagde min Ven, »men naar Værten spørger dig, hvor du vil ligge i Nat, svar saa, at du vil ligge i Stalden. Det er det billigste; det koster kun seks Pfennige, og saa kommer du ned til os. Jeg skal nok sørge for et godt Leje til dig!«

Jeg fulgte hans Raad, og han holdt Ord. Ved Hjælp af Hø og Hestedækkener lavede han mig en prægtig Seng. Jeg afførte mig mine vaade Klæder og sov ind, mæt og træt og tilfreds med Tilværelsen.

Næste Morgen drog jeg ind i Storhertugdømmet Mecklenborg, og naaede paa en halv Time til Woldegk, en fredelig lille Provinsby, og her var al min Nød forbi; jeg var kommen til en anden Menneskerace.

Mecklenborgerne er flinke Folk; de har meget tilfælles med Schwaberne i Württemberg. Ligesom disse er de gæstfri og gavmilde, men er mere ge-

mytlig anlagt; og hvad deres Sprog angaar, har de ikke noget at lade hinanden høre, thi begge Nationer taler et forfærdelig plattysk Kauderwelsk.

Jeg mærkede snart, at jeg atter, trods det taagede Novembervejr, var kommen paa Livets Solside, og jeg brandskattede de brave Borgere i Woldegk efter en større Maalestok, men ganske vist i al Gemytlighed. Med Lommen fuld af Penge begav jeg mig hen paa Herberget, og her fik jeg en solid Frokost serveret. Jeg laante nu et Par Tøfler af Herbergsfatter, og bragte mine Støvler til Skomageren; de manglede nemlig Saaler; og medens dette blev besørget, benyttede jeg Fremmedstuen som Skrædderværksted. Jeg laante Naal, Traad og nogle Lapper af Herbergsmutter, og nu udbedrede jeg hele min Garderobe. Hos Barberen blev jeg klippet og skrabet, og alt dette bevirkede, at jeg følte mig som et nyfødt Menneske. Da jeg næste Morgen forlod Woldegk, var mine lange Skaftestøvler bleven forsynet med svære, jernbeslagne Saaler, og jeg traadte haardt i Chausseen; med saadanne Gagakker kunde jeg gaa lige til Nordpolen!

Denne Dag passerede jeg Byen Neu-Brandenburg og stoppede op i Stavenhagen, som er den bekendte plattyske Digter Fritz Reuters Fødeby; hans Fader var nemlig i sin Tid Borgmester der. Det var en lille fredelig Rede, Mage til Woldegk. Dagen derpaa gik jeg over Malchin til Teterow, og nogle Dage efter ankom jeg til Güstrow, som er en af Mecklenborgs anseligste Byer. Den havde den Gang en halv Snes tusind Indbyggere, og gjorde et hyggeligt og velhavende Indtryk. Her fik jeg Arbejde og fandt mit Vinterkvarter.

ELLEVTE AFSNIT.

Fra Güstrow over Hamborg hjem.

Jeg befandt mig altsaa nu i Mecklenborg. Det er de Slavers og Venders Land; thi Indvaanerne her er direkte Efterkommere af hine hedenske Sørøvere, som i Valdemarernes Tid gjorde de danske Kyster usikre. Ja — selv Storhertugen stammer i lige Linie ned fra den gamle, vendiske Fyrste Pribislav, som besteg Tronen i det Herrens Aar 1164.

Landet har meget tilfælles med Danmark. Det er et fladt og frugtbart Agerland; Markerne veksler smukt med Skove og Søer, og Kysten langs Østersøen minder om den jyske Vestkyst. Dog — vil man drage en Sammenligning mellem de to Lande og deres Beboere, da maa man for Danmarks Vedkommende gaa et Par hundrede Aar tilbage i Tiden, thi i Mecklenborg herskede den Gang, jeg var der, aldeles middelalderlige Tilstande.

Agerbruget var Hovednæringsvejen, men Landet var delt i store Riddergodser, og Bønderne var Fæstere. Livegenskabet blev først ophævet i 1820, saa hele den ældre Generation huskede endnu tydelig baade Træhesten og Ridepisken.

I det bevægede Aar 1848 havde Landet ganske

vist faaet en Forfatning, men det blev en kort Fornøjelse, thi Befolkningen forstod ikke at bruge den, og i 1850 blev den atter gemt ned i Skrivebordsskuffen. Da jeg var der, klarede man sig godt foruden; hvorvidt Landet senere har faaet sig en ny, ved jeg ikke.

Med Haandværk og Industri var det smaat bevendt. Hvad Bogbinderiet angik, som jo er det Haandværk, jeg bedst kan tale med om, arbejdede vi fuldstændig, som jeg kan tænke mig Danskerne gjorde det paa Frederik den Tredies Tid. En Bogbinder maatte tillige være baade Snedker, Smed, Sadelmager, Maler o. s. v. Bindet blev tilsavet af Træplader, høvlet og forsynet med Nagler, Læderspænder med Metalbeslag og andre Attributer; og Snittene blev pragtfuldt dekoreret i rødt, blaat og gult; det var de mecklenborgske Farver.

Min Mester i Güstrow havde i sin Ungdom arbejdet i København paa vort fineste Værksted hos nu forlængst afdøde Universitetsbogbinder Clément. Han var en dygtig Bogbinder, saa jeg undrede mig over, at vi skulde arbejde paa denne Manér, men han erklærede, at det var nødvendigt, thi Folk vilde have det saaledes, og han følte ingen Lyst til at være Foregangsmand.

Der kom ikke mange rejsende Svende til de mecklenborgske Byer, og Grunden var atter her de middelalderlige Forhold — en Haandværker, som blev greben i Fægteri, blev aldeles barbarisk straffet.

Den mecklenborgske Trædemølle var berygtet over hele Tyskland, og den Svend, som en Gang havde proberet denne Torturanstalt, holdt sig i

Fremtiden ærbødigt paa den anden Side af Grænsen. Nu var Møllen heldigvis et overvundet Stadium, men man havde faaet et Surrogat, som ikke lod meget tilbage at ønske.

Midt i Güstrow laa en gammel, ærværdig Borg; den var nu bleven omdannet til en Arbejdsanstalt, og her blev Synderne internerede. Den stakkels Djævel, som var hoppet paa Limpinden, blev ved sin Ankomst til Güstrow Slot først taget under Barberens Behandling. Denne skrabede ikke alene Ansigtet, men hele Hovedskallen, saa der ikke blev et Haar tilbage, og Delinkventen lignede nu bogstavelig talt et af de Kalvehoveder, som Slagterne reklamerer med til forloren Skildpadde. Efter at have gennemgaaet denne Proces, blev han iført en Uniform i Smag med den, vore Ladegaardslemmer bærer, og nu var han reduceret til et Nummer paa Anstalten. Under mit Ophold i Güstrow talte jeg med adskillige af disse stakkels Fyre, thi flere af dem gik frit om i Byen og besørgede Byærinder; at løbe bort havde de ingen Chancer for, thi de var let kendelige. Jeg var forbavset over, at jeg selv havde draget fægtende det halve Mecklenborg igennem, uden at have set hverken Gendarmer eller Politi; men jeg skulde tids nok gøre de Herrers Bekendtskab.

Det var for Resten en god Plads, jeg havde faaet i Güstrow. Familien bestod foruden af Mester og Madammen af en hyggelig, gammel Bedstemoder og nogle ukonfirmerede Børn, og jeg tilbragte en behagelig Tid hos denne elskværdige Familie, der straks optog mig som Medlem. Som Læseren allerede ved, var jeg omtrent klædt af til

Skjorten, da jeg ankom til Güstrow, og det kostede baade Tid og Penge atter at bringe alt paa ret Køl; derfor arbejdede jeg ihærdigt, og tilbragte al min Fritid hjemme i Familiens Skød.

Vi var imidlertid kommen over Jul, som vi fejrede paa ægte gammelnordisk Vis, og naaede Nytaar 1876. Da Dagene begyndte at længes, begyndte Vinteren at strenges; der faldt megen Sne, og Frosten tog stadig til. Jeg var glad for det hyggelige Hjem, jeg havde fundet ved det lune Arnested. Her var Arbejde nok for hele Vinteren, og her var rart at være. »Nu skulde Pokker gaa paa Landevejen,« tænkte jeg — men hvor længe var Adam i Paradis?

Det var i Begyndelsen af Februar Maaned. Jeg stod i bedste Velgaaende og øvede mig i Kunstmaleri paa Snittene af et Parti Salmebøger. Ved Hjælp af tre Potter med henholdsvis rød, blaa og gul Farve havde jeg frembragt et efter min Mening nydeligt Mesterværk, da en Kunde kom ind paa Værkstedet. Han satte sig ned, vi fik os en Sladder, og under denne erfarede han, at jeg var en Dansker.

»Saa har De jo en Landsmand her i Byen,« sagde han.

»Nej virkelig,« udbrød jeg interesseret, »hvor er han?«

Jeg erfarede nu, at Vedkommende var Kurvemager og arbejdede hos en Mester i en af Sidegaderne.

Saa snart det var Fyraften, gik jeg hen for at besøge min Landsmand. Jeg traf ham paa Værkstedet. Det var en rigtig flink Fyr, og det samme

var Tilfældet med hans Nebensvend, en Westfaler. Da jeg forlod dem, var vi bleven enig om førstkommende Søndag at gaa ud sammen for at tage Güstrows Seværdigheder nærmere i Øjesyn.

Søndagen kom, og jeg bad Mester om at laane mig en Gadedørsnøgle.

»Nej, det bliver der ikke noget af — De maa se at komme hjem til borgerlig Sengetid!«

»Ja, det tror jeg nu ikke, jeg naar — men hvis Mester ikke vil laane mig Nøglen, saa er Ulykken ikke større, thi skal galt være, er Huset jo ikke højere, end at jeg til Nød nok kan springe over det!«

»Naa — lad nu være at prale, Dansker,« sagde han med et spydigt Smil, »det lader De nok være med!«

Jeg fik ingen Gadedørsnøgle den Gang, men jeg gik alligevel trøstigt ud paa Livet, og Klokken var mellem to og tre om Natten, da jeg i mine to Kammeraters Selskab atter standsede foran Huset, og her var naturligvis forlængst lukket og slukket.

Som de fleste gamle Provinshuse var det en lavmuret Bygning, men med et meget højt teglhængt Tag og sammenbygget med Naboejendommene. Jeg skuede op til Toppen — ja, springe over kunde jeg ganske vist ikke, men krybe over ansaa jeg ikke for umuligt. Mine Kammerater hjalp mig op paa Taget, og nu krøb jeg ganske sindigt op ad dette, over Rygningen og ned ad den modsatte Side. Til Slut gjorde jeg et lille Spring og laa nu blødt og godt i en stor Snedrive nede i Gaarden. Herfra førte en uaflaaset Dør ind til mit Kammer, og kort efter laa jeg i min Seng og sov de Uskyldiges Søvn.

Næste Morgen sov jeg en Time for længe, og da jeg kom ind paa Værkstedet, stod Kaffen skænket paa min Plads og var kold. Herover kom jeg i Krigshumør, og det endte med, at jeg erklærede ikke at ville arbejde længere og forlangte min Vandrebog. Da Mester var lige saa kort for Hovedet, som jeg, var den Sag snart i Orden, og jeg gik hen paa Herberget for at se, om jeg ikke kunde finde en Rejsekammerat.

Jeg var saa heldig at træffe en Kobbersmed, som var paa Vej til Rostock, og da dette passede mig godt, blev vi hurtig enig om at slaa os sammen, og næste Morgen drog vi i Fællig ud af Güstrow. Dette skete den 7. Februar 1876.

Som alt fortalt var det streng Vinter, og Sneen laa i høje Driver rundt om Byen. Vejen, vi fulgte, var en Hulvej fuld af Sne, og vi kom meget langsomt fremad. Da Markerne paa Siderne efter Udseendet at dømme lod til at være mere farbare, foreslog jeg min Kammerat, at vi skulde forlade Vejen og skraa ind over dem, og det blev vedtaget. I en halv Fjerdingvejs Afstand saa vi et lille Kompleks af Huse, og efter disse styrede vi vor Kaas.

Det var klart og stille Frostvejr, og vi skred fremad med godt Humør, men langsomt gik det naturligvis, thi med den Marsch, man kan stille op over snedækte Marker, Grøfter og Gærder, er det ikke stort bevendt.

Da pludselig, som vi gik og tænkte paa Fred og ingen Fare, svigtede Jorden under vore Fødder, og vi sank begge i en Afgrund, medens Sneen lukkede sig over vore Hoveder. Sagen var, at vi var kommen ud paa en tilfrossen og tilsneet Mergel-

grav, og da vi ikke kunde hoppe saa let som Spurve, gik vi til Bunds. Jeg skal ikke nægte, at vi i Øjeblikket blev lidt forbløffet, men vi blev snart klar over Situationen, og forsøgte nu at redde os ud af den. Men det var lettere tænkt end gjort; jo mere vi arbejdede, desto mere væltede Sneen sammen om os og knugede os i sit Favntag, og vi var hurtigt paa det rene med, at vi stod os bedst ved at lade være at røre os, men det var pinligt at være henvist til Uvirksomhed. Med Forsigtighed fik vi vore Hoveder befriet for Sneen, men det var et trøstesløst Syn at se i Vejret, thi den hvide Lavine hævede sig et Par Alen over os. Vi var i Virkeligheden fanget som et Par Bjørne i en Faldgrube, og det værste var, at den hvide Mur om os straks blev levende, saa snart vi rørte os. Et Held var det, at det var blikstille, thi en Smule Blæst nu vilde være vor Dødsdom; Sneen vilde øjeblikkelig fyge sammen og begrave os levende.

Heldigvis var min Kammerat en fornuftig Fyr, som havde rejst en Del omkring og forstod at tage en Situation med Ro. Han var Hannoveraner, et Par og tredive Aar gammel, og havde deltaget i Krigen mod Frankrig 1870—71. Det eneste, som kunde bringe ham ud af Sindsligevægt, var, naar nogen kaldte ham en Prøjser, thi det kunde han ikke lide; han ansaa det for det værste Skældsord.

Vi blev hurtig enige om, at skulde vi have Hjælp, maatte det være fra de Huse, vi havde styret vor Kaas efter, og før vi forsvandt i Dybet, havde vi beregnet, at de kun var tre à fire hundrede Alen bortfjernet. Hvis vi nu raabte ihærdigt om Hjælp,

maatte Beboerne vel nok kunne høre os. Derfor skiftedes vi til med et passende Mellemrum at udstøde nogle vilde vendiske Hyl, som gav Genlyd ud over Sletten, og derpaa ventede vi taalmodigt paa Resultatet. Det blev en lang Ventetid.

Dagen gled, og det blev Aften, og endnu kom ingen Hjælp. Vore Hyl blev sjældnere, thi vi var begge hæse af at skrige, men desto mere ubyggeligt lød det, naar vi atter tog fat.

Endelig, efter at Mørket var faldet paa, hørte vi Stemmer, som svarede os, og en efter en blev vi grebne i Nakken og halet op. Det var Bønderne fra de omtalte Huse, der kom anstigende med Lygter, Stænger og Stiger og befriede os.

De førte os med hjem og ind i en Smedie, hvor der brændte et vældigt Baal paa Essen, og her blev vi tøet op. De fortalte, at de først havde hørt vore Raab, efter at det var bleven mørkt, og de var holdt op at arbejde i Smedien.

Da vi ikke havde nydt noget, siden vi om Morgenen havde forladt Gûstrow, var vi ikke fri for at føle os lidt flove, og vi betroede vore Redningsmænd, at hvis de vilde redde vort Liv en Gang til, saa kunde det bedst ske ved at give os noget at fylde i det; det lod de sig ikke sige to Gange; de bragte os en hel Gryde med en herlig Ret, som de kaldte »Svetsauer«; det var en Flæskesuppe eller Sulevælling med Gryn paa og fyldt med Svedsker, og den smagte storartet. Vi blev ved at fylde vore Tallerkener, naar de var tomme, og baade vore Værter og Værtinder stod omkring os og beundrede vor Appetit. Vi holdt først op, da Gryden var tom. Senere sørgede de for et

godt Natteleje til os, og næste Morgen forlod vi fuldt restituerede de brave og gæstfri Folk.

Denne Dag naaede vi til Byen Schwann, som ligger to Mil fra Güstrow, og her besluttede vi at udhvile os til næste Dag. Det var to Mil tilbagelagt paa to Dage; som man ser, vi kom fremad — langsomt, men sikkert.

Næste Morgen forlod vi glade og fornøjede Schwann og gik atter ud ad den snedækte Vej. Vi havde nu kun to Mil til Rostock, og ventede at naa denne By i Løbet af Dagen. Efter at have gaaet ca. en kvart Mil, naaede vi til en stor Herregaard, som laa majestætisk tilbagetrukken et Stykke fra Vejen. Da vi begge følte os svært oplagt til at spise Frokost, gik vi derned for at hilse paa Kokkepigen. Vi blev gæstfrit modtaget; hun dækkede Bord til os i Folkestuen med Brød, Smør, Pølse og Ost samt en velfyldt Ølkande, og vi spiste med god Appetit, takkede for Maden og gik. Nu førte vor Vej os gennem en stor Landsby, men ingen af os følte Lyst til at fægte, da vi var mætte, og vi strakte Ben, det bedste vi havde lært, for at naa Rostock saa hurtig som mulig. Vi havde tilbagelagt den halve Vej og manglede nu kun en Mil, da vi stødte paa en Bondegaard, som laa lige ud til Vejen. Som bekendt tærer Frostluften, saa vi var atter sultne, og jeg foreslog, at vi skulde forsøge at faa lidt Middagsmad, hvilket blev vedtaget, hvorfor vi gik derind. Vi traf Bonden og hele hans Husstand omkring Middagsbordet, og de gjorde straks Plads til os og bød os spise med. Vi fik graa Ærter og røget Flæsk, en Herreret, som jeg ikke havde smagt siden jeg forlod Køben-

benhavn, og vi var himmelglade for dette Traktement; nu mente vi at kunne hjælpe os, til vi naaede Rostock. Vi havde imidlertid ikke lagt Gaarden ti Skridt bag os, før der lød en Dommedagsrøst: »Holdt — eller jeg skyder!«

Vi vendte os forbavset om og saa en Gendarm, som med Karabinen i Anslag red hen imod os. Da der ikke var megen Fornøjelse ved at lade sig skyde ned som gale Hunde, blev vi staaende til han kom hen til os. Han forlangte at se vore Papirer, og efter et flygtigt Gennemsyn stak han disse i Lommen, erklærede os for Arrestanter og befalede os at følge med tilbage til Schwann. Ja — frem og tilbage er lige langt. Vi maatte atter tilbagelægge den sidst passerede Mil travende i Sneen ved Siden af Hesten; dog bad han os om at holde os tre Skridt ud til Siden, da han ikke ønskede os alt for nær ind paa Livet. Vi var i alt andet end godt Humør — skulde vi nu ind paa Güstrow Slot og lade os skalpere som Sioux-indianere?

Vi spurgte Gendarmen, og han svarede, at hvis det var første Gang, vi var fanget i Mecklenborg, slap vi med fem Dages Arrest, i modsat Fald kom vi paa Güstrow; men vi stolede ikke rigtig paa ham. For Resten var han i Perlehumør, og det kom sig af, at han havde tjent to Mark ved at fange os; Regeringen havde nemlig sat en Pris paa vore Hoveder, ganske vist kun en Mark pr. Styk — højere blev en vandrende Svend ikke takseret — men det hjalp jo altsammen paa Gagen.

»Jeg sad i Morges ved Vinduet og nød min Kaffe,« fortalte han, »da jeg saa jer gaa ud af

Byen, og jeg forstod straks, at der var to Mark at tjene; men jeg gav mig god Tid, thi jeg kender Rumlen: først Frokost paa Herregaarden — det tager en halv Time — saa fægter man Landsbyen af — det tager en hel Time.«

»Men vi har ikke fægtet i Landsbyen,« indskød jeg.

»Nej, det ved jeg nok, og derfor havde I nær pudset mig for mine to Mark; thi jeg greb jer lige paa Grænsen af mit Distrikt, og var I ikke gaaet ind i det sidste Hus, saa var I undsluppet mig, thi der havde jeg været nødt til at vende om!«

»Saa gid Pokker havde de graa Ærter,« svarede jeg. »Det bliver os et dyrt Maaltid, hvis vi nu skal miste vor Skalp!«

Omtrent Klokken tre om Eftermiddagen naaede vi atter tilbage til Schwann. Vi blev ført til Fængslet og afleveret til Fangevogteren, som kvitterede for Modtagelsen og gemte os i Kachotten bag Laas og Slaa. Saa sad vi da der og kukkelurede, vi to fredelige Svende, hvis eneste Forbrydelse bestod i, at vi havde ladet os traktere med Frokost paa en Herregaard og med Middagsmad hos en Bonde — ja, Øvrigheden bærer visselig ikke Sværdet forgæves. Men Fru Justitia er en gaadefuld Dame, som det ikke altid er lige nemt at blive klog paa!

Heldigvis fik vi Lov til at sidde i samme Celle, og Slutteren, som var en jovial og godmodig Mand, havde ladet os beholde alt, hvad vi havde i Lommerne; vi kunde saaledes stjæle os til at ryge en Pibe Tobak, thi tilladt var det naturligvis ikke.

Fængslet i Schwann var — lige som alt andet

i Mecklenborg — middelalderligt; det vil med andre Ord sige: en Svinesti, og det var ikke meget bedre end det italienske ditto i Sannazaro. Dog var det forsynet med en Kakkelovn, men det var jo ogsaa aldeles nødvendigt, naar det var Autoriteternes Mening at holde Liv i os.

Hvad Forplejningen angik, havde vi ikke Grund til at klage; den var rigelig og bedre end den, man i Reglen fik paa Landevejen. Alt i alt — vi havde det egentlig ganske godt, vi sad ved Siden af hinanden med Ryggen op ad den lune Kakkelovn, røg vore Piber og fortalte Historier, medens vi talte Timerne til Spisetid.

Det eneste, der forstyrrede vor Sindsro, var Tanken om, at vi muligvis i tre Maaneder vilde blive sendt til Güstrow Slot, og det var vi enige om, at vi ikke vilde, saa hellere bryde ud af Fængslet og lade vore Papirer i Stikken. Vi lagde vor Plan og ventede nu med Spænding paa vor Dom.

Den næste Dag blev vi ført op paa Raadhuset til Forhør, og paa Hjemvejen fortalte Plejefar os, at nu blev Akterne sendt ind til Hovedstaden Schwerin, hvor det blev undersøgt, om vi tidligere havde været straffet i Landet; saa snart de kom tilbage, vilde vi faa vor Dom.

Denne faldt næste Dags Eftermiddag og lød paa fem Dages Arrest. Saa var den Sorg altsaa slukket, og vi behøvede ikke at bryde ud. Vi ventede til Befrielsens Time slog, hvorpaa vi atter gav os paa Vej til Rostock, som vi naaede uden videre Forhindringer.

Her var Havnen naturligvis tilfrossen, saa der

var ikke Tale om at faa Skibslejlighed hjem, hvorfor vi drog videre langs Østersøens Kyst til Wismar. Det var en tre Dages Tur i en uafbrudt forrygende Snestorm. Efter et Par Dages Hvile besluttede vi at gaa til Lübeck, og første Aften standsede vi i en lille By ved Navn Grevismühlen.

Her blev der tilbudt mig Arbejde, og til min Rejsekammerats store Sorg modtog jeg Pladsen. Ganske vist gjorde det mig ondt at skilles fra ham, men jeg havde atter for en Gangs Skyld faaet nok af Landevejen. Jeg holdt mig nu i Ro en Maanedstid, men i Begyndelsen af April ved de første Tegn paa, at Foraaret var i Anmarch, fik jeg atter Flyvegriller og besluttede at holde Paaske i København.

Jeg gik til Hamborg, hvor jeg tilbragte tre behagelige Dage hos min tidligere omtalte Broder, som nu var bleven gift og bosiddende Borger i Byen. Herfra drog jeg atter gennem Holsten til Kiel, gik ombord i Postdamperen, og —

Her Rejsen er til Ende.

Her Rejsen er til Ende,
En af de danske Svende
Nu vender atter hjem.
Henover Søens Vove
Mod Sjølunds Bøgeskove
Hans Snekke stævner frem.
:|: Hallo, hallo, hallo, hallo!
Han sejler hjemad fro! :|:

Fra Dækket Janos følger
Henover Havets Bølger
De rappe Maagers Fart.
Snart skal han atter være
I Hjemmet hos de Kære,
Og det vil være rart.
:|: Hallo, hallo, hallo, hallo!
Der finder han vel Ro! :|:

Vidt om han monne drage,
Nu vender han tilbage
Til elskte Fødestavn.
Og her ved Hjemmets Arne
Han standser, den Befarne,
I Kongens København.
:|: Hallo, hallo, hallo, hallo!
Ja, der er godt at bo! :|:

EFTERSKRIFT.

HERMED ender Beretningen om mine Oplevelser paa min femaarige Vandring igennem Europas Lande.

Det gik ikke mig som Smedesvenden Johan i Eventyrkomedien; jeg vandt ikke Prinsessen og det halve Kongerige — jeg kom nemlig lige saa fattig hjem, som jeg drog ud — men jeg vandt det, som maaske alligevel i det praktiske Liv vil vise sig at være bedre — en god Ballast af Verdenserfaring og Menneskekundskab, samtidig med at jeg dygtiggjorde mig i det Haandværk, som jeg var henvist til at tjene mit Brød ved.

Derfor lyder mit Raad til den opvoksende Slægt: Rejs ud i den unge Alder, se Eder om i den store og vide Verden; overalt er der smukt; ethvert Land har sine Skønheder og enhver Nation har sine gode Sider, som først kommer til deres Ret, naar man lærer den rigtig at kende; og overalt vil en arbejdsdygtig Haandværker kunne tjene sit Brød.

For mig har det været en stor Glæde ved Nedskrivningen af disse Erindringer atter i Tankerne at gøre min Ungdomsrejse om igen og at dvæle ved Minderne om de mange gamle og kære Venner.

De faa Oplysninger, som jeg senere har indhentet om disse, vil jeg meddele her.

I Aaret 1880 traf jeg i Lejren ved Hald Kurvemageren fra Güstrow. Han var ligesom jeg kommen hjem og bleven et Offer for den almindelige Værnepligt. Senere har jeg ikke set ham.

Med Familien i Vasarhely korresponderede jeg sidste Gang fra Güstrow i Mecklenborg. Det faldt mig uhyre vanskeligt at skrive Brevet paa det ungarske Sprog, og — hvad der var endnu værre — da jeg fik Svaret, som kom aldeles omgaaende, var det mig næsten umuligt at læse det. Saa hørte den Korrespondance op af sig selv.

I Aaret 1894 erholdt jeg et Rejsestipendium af det Rejersenske Fond, og jeg besøgte nu atter mit kære Nürnberg. Her fandt jeg min gamle Mester samt Lenz og Jungnitius alle i bedste Velgaaende. Mine øvrige Venner var enten døde eller bortrejst.

I 1907 besøgte min ældste Søn paa sin Svenderejse Nürnberg og sendte mig Hilsen fra Lenz og Jungnitius, som begge befandt sig vel; Mesteren var nylig død.

Idet jeg nu takker Enhver, som med Taalmodighed og Overbærenhed har fulgt Janos paa hans lange og just ikke altid lige behagelige Færd, tegner jeg mig som Læserens ærbødige

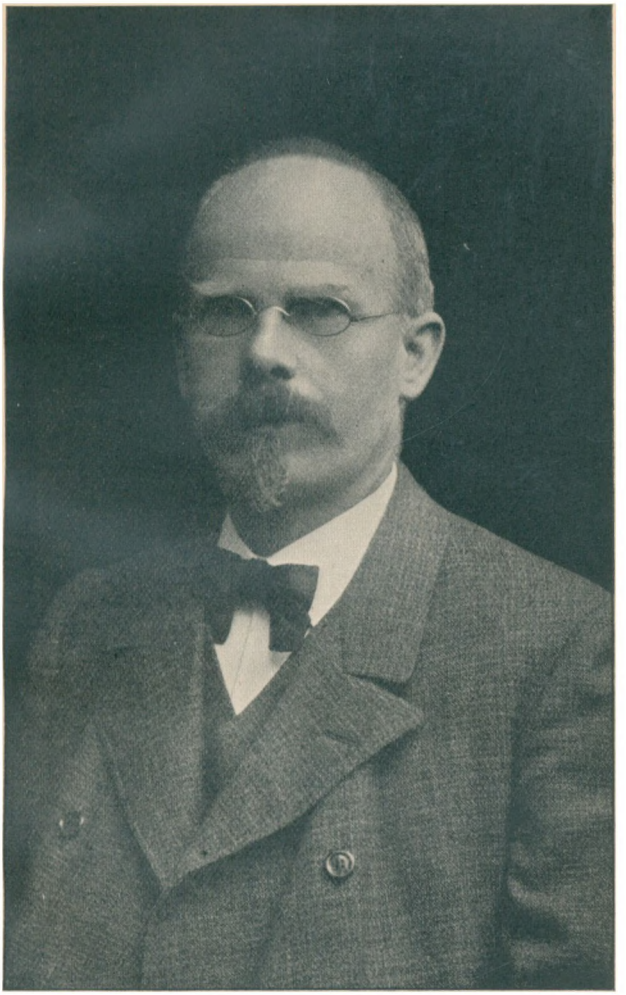

Joh Brünnich

Af Dagspressens Udtalelser om 1. Bind anføres:

„Berlingske Tidende": »En dansk Haandværker har i denne Bog nedskrevet sine Erindringer fra Ungdomsaarene, da han paa gammeldags Vis som »farende Svend« turede gennem det halve Europa, arbejdede nogle Uger snart i den ene By, snart i den anden, men allermest »vandrede« for selve Vandringens Skyld.

Det er nuværende Bogbindermester Johan Brünnich, der som tyveaarig Svend i 1870 brød op fra sin Fædreneby og satte Kursen sydpaa med nogle faa Rigsdaler i Lommen. Jernbanen bruger han ikke en eneste Gang, dels fordi han frygter for derved ikke at faa set alt det, han gerne vil se, særlig Smaabyerne, dels fordi han maa gøre en Dyd af Nødvendigheden, og dette urolige unge Blod sjeldent har Tid til at skrabe Penge sammen til en Billet. Ofte er Lommen tom, og da gælder det at »fægte« sig frem. Og »Janos« fægter efter bedste Evne, saa at de nede i Regensburg putter ham 24 Timer i Kachotten. Et velsignet Mod paa Livet har han og lader sig aldrig gaa paa, har netop den farende Svends uforstyrrelige Gemyt til at at tage de gode Dage som de onde med samme Sindsro.

Nu, en Menneskealder efter, er denne poetiske og uorganiserede Maade at drive Haandværket paa jo næsten forbi, Stordriften vil det anderledes. Men netop derfor er det fortræffeligt, at en Haandværker, der magter Pennen og evner at fortælle saa sundt og friskt som Mester Brünnich, fortæller om en Tid, hvorfra der ikke er mange Selvoplevelser gaaede over i Litteraturen. Her er Interiører fra Svendeherbergene i Hamborg og Nürnberg, her er Kig ind i Værkstederne i smaa, tyske Byer, som mødte »Janos« paa hans Vej, og hvor han saa slog sig ned en kort Tid, indtil det kriblede ham i Blodet, og han igen vilde ud at døje Eventyr paa Landevejen. Pengene tilvejebringes oftest ved den »Geskænk«, som vedkommende Mester i Byen efter gammel Sæd og Skik giver Svenden, naar han ikke har Brug for ham. Men ofte gaar der en Dag uden vaadt eller tørt, og nu og da maa der ogsaa overnattes hos »Madam Græsmeyer«.

Fra Regensburg er »Janos« saa heldig at komme til Wien med en Tømmerflaade. Her er imidlertid ikke Arbejde at faa, og den »farende Svend« trives heller ikke i Storstæderne. Efter en Kammerats Raad styrer han Kaasen mod Øst ind i Ungarn, og til dette Land og dets Befolkning er den unge danske Haandværkers Hjerte stærkest knyttet. Han elsker at vandre over de milevide Sletter, og binder han sig i en eller anden By, er han næsten gal af Længsel efter Pusztaen, endda han ude paa den baade er bleven overfalden og udplyndret. En Gang slaar han sig ned blandt Zigeunere og lærer ved denne Omvandren en Smule Ungarsk. Og saa havner han endelig i en ungarsk By Vasarhely i en stor Familie, hvor den ene Søn

er Købmand, en anden driver Bogbinderi osv., medens en elskelig gammel Fader patriarkalsk vaager over det hele. Skildringen fra Livet i denne By midt ude i det ungarske Land er overordentlig levende og underholdende. Her bliver »Janos« — det er Johan paa Ungarsk — i halvandet Aar. Saa vaagner Vandrelysten igen. Men her stopper Forfatteren foreløbig op og lover, at han i et nyt Bind vil fortælle om sine Oplevelser i Dalmatien og Kroatien.

En fornøjelig og lidet sædvanlig Bog er da denne. Nogle indstrøede Digte, hvoraf nogle Oversættelser fra Ungarsk, er ganske vist mere velmente end vellykkede. »Janos« er ikke nogen udmærket Poet, men han er en god Fortæller, og hans Stof er fortræffeligt.«

„Vort Land“: For egen Regning og Risiko har Bogbindermester Joh. Brünnich udgivet og forlagt første Bind af en Bog, betitlet »Vandreliv for en Menneskealder siden«. Rejseerindringerne angives at være fortalte af Janos, men da Forfatteren selv faar Lejlighed til under Fortællingen om sit Ophold i Ungarn at oplyse, at Janos er Johan oversat paa dette Lands Sprog, og da den rejsende Svend tilmed er Bogbinder, behøver Læseren ikke at gruble stærkt over, hvem den gamle Haandværker kan være.

Men lige meget, hvem der skjuler sig under Pseudonymet, Janos er en livsglad og uforknyt Svend, der fortæller underholdende om sine mange Oplevelser paa den lange, fem Aar varende Fodrejse. I Begyndelsen falder Pennen ham uvant i Haanden; lidt naivt forekommer det ogsaa, at han undlader at udelade en Hoben ret ligegyldige Smaating; men senere hen gaar der en Strøm af godt gammeldags Haandværkerhumør gennem Skildringen.

Med en Blanding af Respekt for Knøsen og Fornøjelse over at være i lystigt Selskab læser man Beretningen om, hvorledes den 20-aarige Svend tager Ranselen paa Nakken og Staven i Haand for, kun stolende paa sine Hænder og sine solide Ben, at vandre det halve Europa rundt paa Professionen, ofte fægtende sig frem, men aldrig ked af det, ikke engang naar han puttes i Arrest for at have betlet.

Uden Penge, uden videre Sprogkundskaber naar han igennem Tyskland og Østrig, arbejder, hvor der i de trykkende Industritider efter Krigen mellem Frankrig og Tyskland er Arbejde at faa, og opnaar endelig fast Plads i en ungarsk By, dog først efter at have prøvet, hvad det vil sige at blive udplyndret og halvt ihjelslaaet af Landevejsrøvere.

Der er ikke alene for unge Haandværkere Noget at lære i en Bog som den foreliggende. Hvorfor skulde i Grunden Fodrejsernes Tid være forbi, saa ganske forbi, at Janos betegner sig som en af de Sidste, der er vandret saa viden om? Er Fodrejserne ikke for unge, nøjsomme Mennesker det bedste

Middel til hurtigt at komme bort fra den hjemlige Luft! Kapital behøver man ikke at afvente — den sidder i det sunde Legeme! Og oplever man ikke flere Eventyr paa Landevejen end i en tillukket Kupé?

En svag Side aabenbarer Forfatteren i sin Vandrebog: Han skriver Vers, men han kan aabenbart ikke lade være dermed. Læserne maa tage dem med som Udtryk for de sprælske Stemninger, der kan komme op i en Vandringsmand, naar han vil synge omkap med Lærken.

„Aftenposten": Under Navnet Janos har en gammel Haandværker nedskrevet sine Ungdomsminder og udgivet dem som et ret stort Bind, der vil blive efterfulgt af endnu et eller flere, paa Joh. Brünnichs Forlag.

Den gamle Haandværker, som øjensynligt her bevaret Humøret fra sin Svendetid ungt og friskt, fortæller om Vandrelivet, som det formede sig for en Menneskealder siden. Han siger selv meget beskedent, at naar han har bestemt sig til at udgive disse Erindringer, saa er det ikke fordi han mener at have rejst videre om end saa mange andre Danskere nu til Dags; men han har rejst paa en anden Maade, og det er meget fornuftigt, at han har optegnet noget af det, han hørte og saa i sine Vandreaar.

Som tyveaarig ung Mand snørede han sin Ransel, tog den paa Ryggen og rejste saa til Fods gennem det halve Evropa paa Kryds og Tvers.

Skal en Haandværker nu paa Rejse, siger han — sætter han sig i Toget og kommer i Løbet af nogle Timer til Berlin, Hamborg eller en anden større By. Det er nemt, men det er hverken saa interessant eller saa lærerigt som de gammeldags Fodrejser. Faar den moderne Haandværkssvend ikke Arbejde i den første eller den anden Storby, han kommer til, maa han tære paa Rejsepengene, som hurtigt slipper op, og saa har han Valget imellem at halvsulte eller vende Næsen hjemad; begge Dele er ubehageligt. Den gammeldags Svend besøgte helst de smaa Byer. Han havde hver Dag Udsigt til at faa Arbejde, ofte kun for en kort Tid, men nok til at forøge Rejsepengene; han lærte de forskellige Landes Befolkning rigtig at kende, baade deres gode og deres daarlige Sider, og han lærte de fremmede Sprog, og, hvad der ikke var det mindste, at staa paa egne Ben og klare sig i en snæver Vending.

Endelig var der paa Fodrejserne noget, der hed Geskænk, som baade Mestre og Svende stod sig godt ved. Vil en Mester i en af Smaabyerne nu have en Svend, maa han avertere i de Blade, der udgives i den nærmest liggende større By, modtage og besvare Billetter og endelig betale Ansøgernes Rejse til Stedet; og saa har han til syvende og sidst købt Katten i Sækken, idet han slet ikke ved, om han kan bruge den Mand, han har antaget.

Den vandrende Haandværkssvend derimod! Han kom og tilbød sit Arbejde paa Værkstedet og blev der, kort eller længe, som der var Brug for ham eller som han havde Lyst. Var der ikke noget Arbejde, fik han en Geskænk til Tak for, at han havde tilbudt sin Tjeneste, og af denne Godtgørelse levede han hovedsageligt; det var ikke Tiggeri, regnedes i hvert Fald ikke derfor, men Betaling for den Ulejlighed, han havde haft med at tilbyde sin Arbejdskraft. Kneb det, maatte Svenden ganske vist fægte sig frem paa Landevejene, og det var Tiggeri, men det var sjeldent, at Lovens Haandhævere gik i Rette med dem, der begik den Forbrydelse. Folk tog sig af disse farende Svende, nogle fordi de selv havde rejst paa samme Maade, andre fordi de havde deres Børn ude paa Vandring i andre Egne, og de fleste fordi de ubevidst følte, at disse Vandringsmænd gav Landevejene deres Kolorit og bragte Liv og Humør med sig, hvor de kom frem.

Hvordan de Haandværkssvende kunde have saa godt Humør?

Det kunde de, fordi de var fattige uden at være nødlidende. De tog Kosten som det kunde falde, blot de blev mætte, og de havde ingen Bekymringer for deres Bolig; de redte deres Leje under aaben Himmel, naar Vejret var til det, og de søgte et billigt Herberg, hvor det passede bedre at sove under Tag. Var de heldige, traf de en Herbergsmutter, der tog sig af dem som om de kunde være hendes egne Sønner, og var de mindre heldige, glemte de det i den næste Kro. De var sorgløse som oftest — og mødte der dem Modgang, istemte de en Sang, de havde lært undervejs eller digtet selv. Janos har digtet adskillige af den Slags Viser, hvori han lovsynger Friheden og Vandringsmandens Kaar, og disse Viser er optrykte i denne fornøjelige og lærerige Bog, som ad Aare vil blive et værdifuldt Kildeskrift for dem, der skal skildre Haandværkerstandens Udvikling gennem Tiderne.

„Nationaltidende“: Under denne Titel har Bogbinder Joh. Brünnich her af Staden paa eget Forlag udgivet en Bog, som fortjener Opmærksomhed i videre Kredse end dem, den maaske uden en offentlig Dagblads-Omtale vil finde Vej til.

Hr. Brünnich, der paa Omslaget beskedent kun kalder sig selv »Janos« (den ungarske Form for hans Fornavn), og betegner sin Bog som »en gammel Haandværkers Rejseerindringer«, hæver sig højt over den almindelige Stil, hvori Haandværkere plejer at gengive deres Oplevelser og Indtryk paa Rejser. Hans Stil er overordentlig let læselig, ikke omstændeligt docerende, ikke heller belemret med utidig og umoden Ræsonneren og Filosoferen, men frisk og fornøjelig. Man mærker helt igennem paa baade Synsmaaden og Sproget den intelligente, videbegærlige og rejselystne Ungersvend, der overalt forstaar at tage en Situation, hvad enten den er behagelig

eller pinlig; og som hjemme fra Danmark medbringer en god Portion Lune og Kritik.

»Janos« har i 5 Aar paa sin Fod gennemvandret det halve Europa, fortæller han selv i Forordet, og i det første Bind, han nu har offentliggjort, skildrer han sine Oplevelser paa Rejsen fra København over Hamborg ad mange Omveje ned til Nürnberg, derfra gennem Østrig ind i Ungarn, hvor han har opholdt sig i længere Tid i Staden Vasarhely ude paa den store Puszta. Og her stopper han op for denne Gang, idet han lover i et følgende Bind at fortælle Resten af sit Vandreliv.

Bogen har Interesse ikke alene for de mange snart spændende, snart morsomme Oplevelser, den nu henimod de 60 Aar gamle Mand kan se tilbage paa fra sin i 1870 paabegyndte Udenlandsrejse. Den læses paa sine Steder som Kapitler i en Roman — saaledes Bestigningen af Bloksbjerg, Mødet med Røverne og Zigeunerne i Ungarn, Kolera-Epedemien i Vasarhely osv. — og den vrimler af andre henkastede Portrætter af Folk, »Janos« har truffet paa sin Vej, arbejdet med paa Værksteder, »vandret med« eller blot slaaet en Passiar af med paa en Grøftekant eller ved en Brønd ude paa de endeløse Sletter.

Den har ogsaa Interesse ved den nøgterne, helt igennem paalideligt virkende, i al sin Elskværdighed og Fornøjelighed ingenlunde idealiserende Skildring, den giver af den Maade, hvorpaa en vandrende Haandværkssvend for en Menneskealder siden maatte klare sig fra Sted til Sted, »gaa paa Geskænk« og »fægte« sig frem gennem Udlandet, og de ofte drøje Kaar med total Mangel paa Penge og de nødvendigste Levnedsmidler og Beklædningsgenstande, han maatte døje.

Alt dette Rejselivs tilfældige Omskiftelser — den ene Dag fattig som en Kirkerotte og med en af Sult skrigende Mave, den næste i Arbejde i en god Plads hos elskværdige Folk, — denne Poesi, som vel nu til Dags er gaaet ganske ud af Tilværelsen, slaar os i Møde paa hver Side af »Janos«' Bog, og den har inspireret ham til en Række slet ikke uefne, om end naturligvis ikke formelt ulastelige Digte, som han har frembragt paa sine daglange, ensomme Vandringer, og som han nu har optrykt i Bogens enkelte Kapitler.

Hr. Brünnichs »Vandreliv« er som sagt for god — for underholdende og for oplysende — til at burde gaa uændset hen, og de, der har gjort sig bekendt med den og glædet sig over dens elskværdige, kvikke Fortællemaade, vil ønske, at 2. Bind snart kommer.